Italo Calvino

KOZMOKOMİK ÖYKÜLER

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: 1990
2. basım: 1995
3. basım: 1999

ISBN 975-510-221-3
© Aitken and Stone / Kezban Akcalı Ajans /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1990)

Bu kitap, İstanbul'da, Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1999)
Dizgi: Serap Kılıç

Italo Calvino

KOZMOKOMİK ÖYKÜLER

ÖYKÜLER

İtalyanca aslında
çeviren
EREN CENDEY

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Italo Calvino, 15 Ekim 1923'de Küba'nın Santiago de las Vegas kentinde doğdu. Genç yaşta Küba'dan İtalya'ya göç eden *Calvino*, kurmaca yazarlığının yanısıra, Komünist Parti Üyeliği, Einaudi Yayınevindeki görevi, gazetelerle çeşitli dergilerdeki yazıları aracılığıyla, II. Dünya Savaşı sonrası İtalyan kültürünün en önemli adlarından biri oldu. İlk yapıtlarından başlayarak İtalya'nın en önemli yazarları arasına giren *Calvino*, İtalya'da birçok edebiyat ödülü kazanmış ve 1960 yılında yayımlanan *I nostri antenati* (Atalarımız) adlı kitabında yer alan fantastik öyküleriyle uluslararası bir ün kazanmıştır. 1950'lerde fantezi ve alegoriye yönelen *Calvino*, yazdığı üç anlatıyla dünya çapında adını duyurdu: *İkiye Bölünen Vikont*, *Ağaca Tüneyen Baron* ve *Varolmayan Şövalye*. *Calvino*'nun, bilinç akışı yöntemiyle yazdığı ve evrenle insanların yaratılışını konu alan *Kozmokomik Öyküler*'den, Marco Polo-Kubilay Han ilişkisi çerçevesinde arzu, bellek, yaşam, ölüm gibi temaları büyük bir incelik ve şiirsellikle işlediği *Görünmez Kentler*'e; yazma ve okuma etkinliğini, okurun anlatı sanatıyla karmaşık ilişkisini ele aldığı *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*'dan, İtalyan masallarını derlediği ve kendisi açısından bir tür anlatıda ekonomiklik alıştırması olan *Fiabe Italiane*'ye (İtalyan Masalları) birçok yapıtı içeren yazarlık yaşamının son ürünü *Amerika Dersleri*'dir. *Calvino*, 19 Eylül 1985'de, geçirdiği beyin kanaması sonucu Siena'da ölmüştür.

İÇİNDEKİLER

Kozmik Öyküler

Ayın Uzaklığı 11
Gündüzün Doğumu 29
Uzayda Bir İşaret 43
Tek Bir Nokta 55
Renksiz 63
Sonsuz Oyunlar 77
Suda Yaşayan Amca 87
Var Mısın Bahse 103
Dinozorlar 115
Uzayın Formu 137
Işık Yılları 151
Sarmal 167

KOZMİK ÖYKÜLER

AYIN UZAKLIĞI

Sir George Darwin'e göre, bir zamanlar, Ay, yeryüzüne çok yakındı. Gel-gitler, ayın yavaş yavaş uzaklaşmasına yol açtılar. O gel-gitler, yeryuvarlağın sularında Ay yüzünden oluşurlar ve bu yüzden Dünya'nın enerjisi yavaş yavaş yok olur.

Çok iyi biliyorum! –*dedi yaşlı Qfwfq,*– belki siz değil, ama ben anımsıyorum. O hep yanı başımızdaydı ve koskocamandı: Hele dolunayken –gün gibi aydınlık geceler yaşardık, ama ışığımız şöyle tereyağı rengiydi– sanki bizi ezecek gibi gelirdi; yarımayken ise gökte rüzgârın sürüklediği bir şemsiye gibi dolaşır dururdu; büyürken sanki iki ucunu batırıp, yeryüzüne takılı kalacak sanırdık. Ama, ayın dönemlerinin mekanizması da bugünkünden çok değişikti: Güneşten uzaklıkların değişik olması ve yörüngeler ve neyin nesi olduğunu bilemediğim o eğimler; sonra elipsler: Dünya ile Ay birbirlerine o denli yakındılar ki, bunlar her an yaşanırdı. Bir de düşünün, bu iki dev yuvarlak, her an birbirlerine gölge yapma yarışındaydılar.

Yörünge mi? Tabii ki elips biçimindeydi: biraz şu yana eğim yapardı, sonra yeniden yola koyulurdu. Ay daha da alçalınca denizler öyle yükselirdi ki, artık kimse erişemez olurdu. Bazı dolunay gecelerinde ay alçalıp, deniz de yükselince, ayın denizde ıslanmasına kılpayı kalırdı; haydi birkaç metre diyelim. Oraya tırmanmayı hiç denemedik mi? Hem de nasıl? Sandalla tam altına

gitmek yeterliydi, sonra bir merdiven dayadın mı, kendini ayda bulurdun.

Ayın yeryüzüne en çok yaklaştığı nokta, Çinko Kayalıklarının açıklarıydı. O zamanın kürekli sandalları ile giderdik oraya. Yuvarlak, düz ve mantar olurdu bu sandallar. Pek çok kişi doluşurduk içine: ben, kaptan Vhd vhd, onun karısı, benim sağır kuzenim ve bazen, o zaman on iki yaşlarında olan minik Xlthlx de takılırdı peşimize. O gecelerde deniz son derece sakin, cıva gibi gümüşî olurdu. İçindeki mor renkli balıklar, sarı safran ayın çekimine karşı koyamaz, su yüzüne çıkarlardı, ahtapotlar ve denizanaları da öyle.

Her zaman minimini hayvancıkların uçuştuğu görülürdü, sözgelimi, minik yengeçler, kalamarlar, hafif ve saydam yosunlar, mercan renkli bitkiler, bütün bunlar denizden kopar, aya kaçıverirlerdi. Ya oraya takılıp sarkarlardı aşağıya, ya da öylece havada fosforlu ışığın altında uçuşurlardı, biz de muz ağacı yapraklarını sallayarak kovalardık onları.

İşimiz şöyleydi: Sandala tahta bir merdiven yüklerdik: biri onu aşağıdan tutar, biri tepesine tırmanırdı, biri de tam ayın altına yaklaşmak için yavaş yavaş kürek çekerdi. Bu yüzden sandalda çok insan olması gerekirdi. (Sana yalnızca bellibaşlılarını saydım.) Merdivenin en tepesindeki kişi, sandal aya yaklaşınca korkuyla bağırırdı: Dur! Başımı vuracağım! Gerçekten de öyle gelirdi insana, yanı başında sivri çıkıntıları, kesici dilimleri ile bunca görkemli bir cismi görünce. Belki, şimdi değişiktir ama, o zaman Ay, ya da daha doğrusu altı, göbeği, yani dünyaya değecek gibi olan kısmı, sanki balık pulu gibi bir şeyle kaplıydı. Balık karnı gibiydi, öyle de kokardı, anımsadığıma göre, tam balık kokusu değilse de, daha hafif, hani tütsülenmiş somon balığı gibi bir kokusu vardı.

Gerçekten de, merdivenin en üst basamağında dimdik durup kolumu kaldırdım mı, aya değebiliyordum. Ölçüsünü almıştık (henüz bizden uzaklaştığının ayırdına varamamıştık). Önemli olan elleri nasıl değdireceğini bilmekti. Sağlama benzeyen bir pulkaya seçip (sırayla hepimiz çıkıyorduk, beş altı kişi) onu yakalardım, sonra öbür elimle de tutununca, merdivenin de sandalın da altımdan kayıp gittiğini hissederdim. Ayın devinimi, beni yerçekiminden koparırverirdi. Evet, ayın, insanı koparıp çekiveren bir gücü vardı, birinden ötekine geçerken bunu duyumsardım.

Kendini hemen yukarı çekmen gerekiyordu, bir tür takla atar gibi; kayalara yapışıp, bacakları yukarı alıveriyor ve sonunda ayın üzerinde basıveriyordun. Dünyadan bakıldığında, sanki başaşağı, aya asılıymışsın gibi görünüyordun, ama insan, kendini tıpkı dünyada olduğu gibi ayakta duruyor hissediyordu. Tuhaf olan tek şey, gözlerini yukarı çevirdiğinde ışıl ışıl mavi denizin dalgalandığını görmek ve ters duran sandaldaki arkadaşlarının, asma salkımından sarkan üzümler gibi tepetaklak durmalarıydı.

Bu tırmanışlarda özellikle becerikli biri varsa, o da sağır kuzenimdi. Kaba saba elleri, Ay'ın yüzüne değer değmez (sandaldan ilk fırlayan o olurdu) birden yumuşak ve güvenli ellere dönüşürlerdi. Hemen tutunacak en sağlam yeri yakalayıverirdi, sanki avuçlarının gücü ile uydumuzun kabuğunu kendine çekerdi. Bir kez gerçekten de, Ay'a ellerini değdirdi ve sanki ayküre bize daha da yaklaştı.

Daha da zor bir işlem olan dünyaya inmede de, onun üstüne yoktu. Bizler için bu, elleri havaya kaldırarak, olabildiğince yükseğe sıçramayı gerektiren bir işti. Dünyadan bakıldığında, denize, derinlere dalan birinin yaptığı hareket gibi görünürdü, aslında dünyadan aya atlamak için yapılan zıplamanın tıpkısıydı, ama bu du-

rumda merdiven yoktu. Ay'da merdiveni dayayacak bir yer yoktu ki. Ama benim kuzen, kollar ileride atlayacağına, takla atacak gibi ay yüzeyine eğilir, ellerinin üstünde zıplamaya başlardı. Biz sandaldan seyrederken, onu dev Ay topunu iter gibi, onu vurarak zıplatır gibi görürdük. Bu zıplamanın sonucunda bacakları bize değer değmez, onu ayak bileklerinden yakalar, sandala çekiverirdik.

Şimdi, bana Ay'da ne işiniz vardı diyeceksiniz. Anlatayım: Büyücek bir kaşık ve tahta bir kapla, süt bulmaya gidiyorduk oraya. Ay sütü pek yoğun olurdu, neredeyse çökelek peynir gibi. Yeryüzünün ormanlarından, lagünlerinden, kırlarından uçan ve Ay'ın çekimine kapılan pek çok dünyasal maddenin, pulkayalar arasındaki çukurlarda mayalanmasından oluşuyordu bu süt.

En çok da şunlar oluyordu içinde: sebze suları, kurbağa larvaları, katran, mercimek, bal, kola, mersinbalığı yumurtası, küf, çiçek poleni, jelatinli maddeler, kurtlar, reçine, biber, mineral tuzlar ve yakacaklar. Ay yüzeyini örten pulların arasına kaşığı daldırmak yeterliydi, bu değerli bulamaçtan bir dolu toplayabiliyordum. Saf olmuyordu tabii, çöpü, kılçığı pek boldu: mayalanma sırasında (ay çöllerinin sıcak yüzeyinden uçarken) bütün cisimler erimiyorlardı; kimi öylece batıp kalıyordu: tırnaklar, kıkırdaklar, çiviler, denizatları, cevizler, çekirdekler, çömlek kırıkları, olta iğneleri ve bazen de bir tarak bile çıkıveriyordu içinden. Bu yüzden bu püreyi topladıktan sonra, şöyle bir süzgeçten geçirmek gerekiyordu; ama işin asıl güç yanı o değildi: onu dünyaya aktarmaktı asıl sorun. Bunu da şöyle yapıyorduk: Kaşığı iki elle tutuyor, bu püreyi içine koyup mancınık gibi fırlatıyorduk yeryüzüne. Peynirimiz uçuyordu ve eğer yeterince güçlü bir atış olmuşsa, gidip tavana, yani deniz yüzeyine yapışıyordu. Oraya düşünce de, yüzmeye başlıyor, benim sağır kuzen, müthiş bir beceriyle hem

gözü, hem bileği keskin biri olarak, sandaldan uzattığımız bir kepçeyle onu yakalayıveriyordu. Ben bazen beceremiyordum ve attığım peynir, ay çekimini yenemeyip gelip gözümün üstüne düşüveriyordu.

Kuzenimin becerilerini sayıp bitirmedim daha. Ay kayaları arasından süt sağmak, onun için sanki bir oyundu. Sırasında kaşık yerine kayaların altına çıplak elini, bazen de tek bir parmağını daldırırdı. Sırayla gitmezdi, bir şuraya bir buraya sokardı elini, ıssız köşelerde, sanki ayla şakalaşır gibi, onu gıdıklar gibi bir hali olurdu. Ve elini değdirdiği yerden keçi memesinden akar gibi fışkırıverirdi süt. Bize de, peşinden kaşıkla dolaşıp bulduğu sütü toplamak kalırdı. Bu dolaşmamızın da bir yolu yordamı yoktu, sağır kuzenin izlediği yollara akıl ermiyordu. Bazı noktalar vardı ki, oralara yalnızca dokunmuş olmak için dokunurdu.

Şu pulla, bu pul arasında Ay kabuğunun çıplak ve yumuşak katmanları arasında gezinirdi. Kuzenim, arada sırada buralara başparmağını değil, ayağının en büyük parmağını sokardı (Ay'a yalınayak çıkardı) ve çıkarttığı seslere, sıçrayışlarına bakılırsa, bu işten pek hoşlanırdı.

Ay'ın yüzeyi hep böyle pullarla kaplı değildi, çıplak, kaygan, soluk bir kille örtülü yerler de vardı. Bu yumuşak uzamları görünce sağır kuzen, taklalar atmaya, kuşlar gibi uçmaya heveslenir, bu Ay hamurunda bütün kişiliği ile yoğrulmak isterdi. Böyle böyle uzaklaşır ve bir an gözden yiterdi. Ay üzerinde asla keşfetmeye cesaret edemediğimiz, ya da gitmeye bir neden olmayan yerler de vardı; bana kalırsa, bütün o taklalar, sıçramalar, o uzaklaşma niyetinin bir ön hazırlığı, hatta bizi kandırmadan başka bir şey değildi. O görünmeyen yerlerde gizli bir şeyler çevirdiğine emindim.

Öyle gecelerde, Çinko Kayalıklarının açıklarında değişik bir havaya girerdik; neşeliydik, ama sanki, başımızın içinde beynimiz yokmuş da, Ay'ın çekimine ka-

pılmış, yüzen bir balık olduğunu duyumsardık. O zaman da şarkılar söyleyerek, çalgılar çalarak açılırdık denize. Kaptanın karısı arp çalardı, upuzun kolları vardı, o gecelerde bu kollar, yılan balıkları gibi gümüşsü parıltılar saçardı, kol altları da deniz kestaneleri gibi karanlık ve esrarengiz olurdu. Ve arpın sesi öylesine tatlı, öylesine yüksekti ki buna karşı konulamazdı ve biz de bağrışmaya başlardık, hem müziğe eşlik etmek, hem de o sesten kulaklarımızı sakınmak için.

Saydam denizanaları deniz yüzeyinde gezinirler, şöyle bir titrerler, dalgalanarak Ay'a doğru yükseliverirlerdi. Minik Xlthlx, bunları havadayken yakalamaya bayılırdı, ama pek de kolay değildi bu. Bir kez, kollarını havaya kaldırmışken öyle bir sıçradı ki, zayıflığı nedeniyle, ayçekimi, yerçekimini altetti ve minik kız, denizin üzerinde denizanalarıyla birlikte uçmaya başladı. Birden korkuya kapıldı, önce ağlamaya başladı, sonra gülüşmeye ve kaptırdı kendini bu oyuna, havada uçuşan balıklardan, yengeçlerden yakalamaya, bazılarını ısırmaya başladı.

Biz de onun peşinden ayrılmamaya çalışıyorduk: Ay, kendi yörüngesinde ilerliyor, gökyüzü boyunca peşine takılan o kalabalığı sürüklüyor, uzun bir dizi yosunların peşinden iki araya asılı kalmış bir de kız çocuğu uçuşuyordu. Xlthlx'ın iki ince saç örgüsü vardı, sanki onlar da kendi başlarına uçuşuyorlardı, Ay'a doğru kaldırmışlardı uçlarını, ama arada kız onlara şöyle bir vuruveriyordu, çorapları da –uçarken sandaletleri düşmüştü– ayaklarından çıkmak üzereydi, yeryüzünün çekimi ile aşağı sarkıyorlardı. Biz de merdivenin tepesinde kızı yakalamaya uğraşıyorduk.

Havada uçuşan hayvancıkları yemek, iyi bir düşünceydi; Xlthlx ağırlık kazandıkça, yere doğru yaklaşıyordu, daha doğrusu o cisimler arasında en büyük kütle onun gövdesinde olduğu için, yosunlar, planktonlar ve

denizanaları, onun ağırlığına eklenmeye başladılar, sonunda kızın gövdesi minik deniz hayvanlarınınkine benzer bir kabukla örtülmeye, yosunlarla kaplanmaya başladı. Bu kabuğa büründükçe, Ay'ın etkisinden kurtuldu, sonunda suyun yüzüne değecek kadar alçaldı ve suyun içine battı. Hemen onu kurtarmaya seğirttik: mıknatıs gibi çekmişti bu kabuğu üzerine, onu soymalıydık, güç işti doğrusu. Yumuşak mercanlar sarmıştı başını ve saçlarına her tarak vuruşta, hamsiler, minik yengeçler dökülüyordu; gözleri gözkapaklarına sımsıkı yapışan salyangozlarca mühürlenmişti, ahtapot kolları onun kollarına, boynuna dolanmıştı, üzerindeki giysisi de sanki süngerden ve yosundan dokunmuş gibi duruyordu. Önce kaba bir temizlik yaptık üzerinde; sonra kendisi, üzerinden kılçıklar, midye kabukları soydu haftalarca; ama neredeyse o göze görünmez tek hücreli yosuncuklar gövdesinde benimsi bir leke bıraktılar.

İşte Ay ve Dünya arasındaki çekim böylece dengeleniyordu. Dahasını da söyleyeceğim: Uydumuzdan yeryüzüne inen bir cisim, hâlâ ayçekimi ile yüklü olarak bir süre dünyamızda kalıyor, ama bizim yerküremizin çekimini kabul etmiyordu. Ben ki, bunca iri, bunca şişmanım, her Ay'a çıkışta, benim tepede, Dünya'nınsa altta oluşuna bir türlü alışamazdım, arkadaşlarım beni kollarımdan çekmek zorunda kalırlardı, sandalda üzüm salkımları misali, ben de ayaklarım tepede Ay'da, başım aşağıda yerde öyle kalakalırdım.

–Tutun! Bize sıkı tutun!– diye bağırırlardı, ben de bu itiş kakış sırasında birkaç kez Vhd vhd'nin yuvarlak, iri göğüslerine tutunmuştum. Ay'ınkine yakın, hoş ve güvenli bir temastı, hatta daha güçlü bir çekimi vardı, hele ki, bu iniş sırasında öteki kolumla da onun kalçasına sarılabilirsem, bu dünyaya yeniden gelebildiğime inanırdım; sonunda sırtüstü düşüverirdim sandalın içine ve

Kaptan Vhd vhd beni canlandırmak için bir kova su dökerdi başımdan aşağı.

İşte kaptanın karısına olan aşkım böyle başladı ve bütün acılarım. Neden derseniz, hanımın onca inatla diktiği bakışların kime çevrili olduğunu anlamakta gecikmemiştim: benim kuzen, ellerini Ay'a dayar dayamaz, ona bakıyordum ve gözlerinde Ay ile bizim sağır arasındaki içten yakınlığın onu heyecanlandırdığını görüyordum, anlıyordum; bizimki, esrarlı ay gezilerinde yitip gidince, onun huzursuzlandığı, diken üzerinde oturmaya başladığı fark ediliyordu. Artık açık açık görüyordum: Bayan Vhd vhd, Ay'ı kıskanıyordu, ben de kuzenimi. Gözleri pırlanta gibiydi Bayan Vhd vhd'nin; ışıl ışıldılar, Ay'a bakarken sanki şöyle der gibiydi: –Ona sahip olamayacaksın!– Ben de kendimi dışlanmış gibi hissediyordum.

Bütün bu olan bitenden haberi olmayan biri varsa, o da sağırdı. Onun inmesine yardım edilirken –daha önce anlattığım gibi– bacaklarından çekilirken Bayan Vhd vhd, gururunu sanki ayaklar altına alıyor, uzun gümüşsü kollarını uzatıyor, onu sarmalıyordu; ben, yüreğimde bir sıkışma duyuyordum (benim ona tutunduğum kereler gövdesi yumuşak ve nazikti, ama kuzenime yaptığı gibi öyle kendini uzatır bir hali olmazdı,) ne var ki, bizim kuzen buna kayıtsız kalıyordu, aklı hâlâ Ay'daki kaçamaklarındaydı.

Karısının davranışlarını fark etmiyor mu diye kaptana bakardım, ama deniz tuzundan yıpranmış, katran lekeli çizgiler dolu yüzünden hiçbir şey anlaşılmazdı. Sağır, Ay'dan her zaman en son inen kişi olduğu için, onun dönüşü, sandalların yola çıkışını haber verirdi. O zaman, son derece nazik bir edayla, Vhd vhd arpını alır, karısına uzatırdı. Artık hanım bunu alıp, birkaç nota çalmak zorundaydı. Onu, Sağır'dan, arpın sesinden başka hiçbir şey ayıramazdı. Ben de o hüzünlü şarkıya ka-

tılırdım: "Her parlak balık su yüzünde, su yüzünde, her kara balık su dibinde, su dibinde..." ve herkes, sağır kuzenin dışında herkes, bana katılırdı.

Her ay, Ay öbür yana geçer geçmez, Sağır, dünyaya küser, her şeyle ilişkisini keserdi; yalnızca dolunayın yaklaşması onu uyandırırdı. O gün, ben sandalda, kaptanın karısı ile kalabilmek için, Ay'a tırmananlara katılmamıştım. Ama, kuzenim, merdivene tırmanmaya başlayınca, Bayan Vhd vhd "Bugün ben de çıkmak istiyorum," oraya demez mi!

Kaptanın karısının Ay'a çıktığı, görülmüş şey değildi. Ama Vhd vhd buna karşı koymadı, hatta onu merdivene itti bile denebilir, bir yandan da bağırıyordu: –Haydi git bakalım!– hepimiz ona yardım ettik, ben arkadan tutuyordum, kollarımda yumuşaklığını, yuvarlaklığını duyuyordum, onu düşürmemek için yüzümle ve avuçlarımla dayanıyordum, sonunda ayküreye yükselince, yitirdiğim o dokunuş, bir boşluk bıraktı bende; ardından seğirttim, bir yandan da şöyle sesleniyordum: "Ben de çıkıyorum! Ona yardım etmeye!"

Sanki bir diş geçirilmiş gibi kalakaldım geride. –Sen burada kal, biraz sonra burada gerekli olacaksın!– diye buyurdu, kaptan Vhd vhd sesini yükseltmeden.

O anda herkesin niyeti açıktı. Gene de ben toparlayamıyordum, daha doğrusu, duyduklarımı doğru yorumladığımı sanıyordum. Tabii, kaptanın karısı, kuzenimle oraya kaçmayı çoktan istiyordu (ya da en azından onun Ay'la bunca kaçamağında yalnız olmasını istemiyordu), ama belki de planının daha tutkulu bir yanı vardı: Bunu Sağır'la da kararlaştırmış olabilirlerdi, Ay'da birlikte saklanmak ve bütün bir ayı orada birlikte geçirmek... Ama belki benim kuzen, sağır olduğu için, onun ne anlatmaya çalıştığını anlamamış olabilir, onun niyetini, isteğini kavramamış bile olabilirdi.

Kaptan'a gelince; o, karısından kurtulmaktan başka bir şey düşünmüyordu, gerçekten de Bayan Vhd vhd, Ay yüzeyine çıkar çıkmaz, onun büyük bir keyif ve hoşnutluk içinde olduğunu gördük, karısının gitmesine neden karşı çıkmadığını o zaman anladık. Ama acaba, o Ay'ın yörüngesinin giderek genişlediğini başından beri biliyor muydu? İçimizden hiçbiri böyle bir şeyden kuşkulanamazdı. Sağır? Belki yalnızca sağır: kozasının içinde her şeyi sezinleyen o, belki de önceden duyumsamıştı o gece Ay'la vedalaşmak zorunda olduğunu. Bu yüzden, kendi gizli köşesine saklandı ve sandala dönmek üzere görünmedi. Ve kaptanın karısı da onu izledi. Geniş pulkayalıklardan geçtiğini birkaç kez gördük, bir an dönüp baktı, sanki onu fark edip fark etmediğimizi anlamak ister gibiydi.

O gece, olağandışıydı, gerçekten de. Denizin yüzeyi, her dolunayda olduğunca düz değildi, deniz sanki göklere değmek ister gibiydi, ama bir bakıyordunuz, dinginleşiveriyordu, sanki Ay'ın çekiminden kurtulmuş gibi. Işık da, öbür dolunaylarda olduğundan başkaydı; gecenin karanlığı baskın çıkıyordu. Yukarıdaki arkadaşlar da bir şeyler olduğunun farkındaydılar, gözlerini korkuyla bize dikmişlerdi. Onların da bizim de ağzımızdan aynı anda şu çığlık koptu: –Ay uzaklaşıyor!

Daha sesimizin yankısı sönmemişti ki, Ay'ın üzerinde kuzenim göründü, koşuyordu. Korkmuş gibi bir hali yoktu, şaşırmışa da benzemiyordu: Ellerini yere dayadı, her zamanki taklalarını atmaya hazırlandı, ama bu kez bir kez sıçradı ve öylece kalakaldı, geçen sefer minik Xlthlx'e olduğu gibi havaya asılı kaldı, bir an Ay ile Dünya arasında uçtu, başaşağı döndü, sonra akıntıya karşı yüzen bir kişi gibi bizim gezegenimize yöneldi.

Ay'daki öteki denizciler de onun gibi yapmaya yeltendiler.

Kimse, aysütünü getirmeyi düşünmüyordu, kaptanın da böyle bir şey söylediği yoktu. Aslında çok bile beklemişlerdi, aradaki uzaklık aşılamayacak hale gelmişti; ötekiler, benim kuzenin yüzüşüne, ya da uçuşuna öykünmeye kalkıştılar, ama öylece havada asılı kaldılar. –Birbirinizin omzuna çıkın sersemler! Haydi!– diye haykırdı kaptan. Onun buyruğuyla, denizciler, biraraya gelmeye, birbirinin omuzlarına tırmanmaya, birbirlerini dünyanın çekim alanına itmeye başladılar: Sonunda, yağmur gibi birbiri ardına denize dökülmeye başladılar.

Şimdi sandallar orada burada onları toplamaya çalışıyorlardı. –Bekleyin! Hanımefendi yok!– diye bağırdım. Kaptanın karısı da sıçramayı denemişti, ama Ay'a birkaç metre yükseklikte takılı kalmıştı, gümüş renkli kollarını boşlukta sallayıp duruyordu. Ben, merdivene tırmandım, ona bir tutamak olsun diye arpı uzattım. –Yetişmiyor! Gidip onu almamız gerek!– dedim ve arpı geri verdim. Üzerimde, Ayın kocaman ayküresi, eski görünümünü yitirmişti, öylesine küçülmüştü ki; gözle görülürcesine öylesine küçülüyordu ki, sanki benim bakışlarım onu geri itiyor gibiydi. Gökyüzü gittikçe açılıyor, yıldızlar çoğalıyordu ve gece üzerime bir boşluk ırmağı gibi akıyor, beni, çaresizlik ve tedirginlik içinde bırakıyordu.

–Korkuyorum!– diye düşündüm. –Atlamak için fazlasıyla korkuyorum! Aşağılığın tekiyim.– ve o anda atladım. Gökte öfkeyle yüzüyordum, arpı hanıma uzatıyordum ama, o bana uzanmaktansa, kendi içine kıvrılıyor, bana bir yüzünü dönüyordu, bir arkasını.

–Birleşelim!– diye bağırdım, ona uzandım, belinden tutmak üzereydim, tüm bedenimle ona yapışmaya çalışıyordum. –Birleşelim, birlikte düşelim!– Ona daha sıkı tutunmaya çalışıyordum, bu duygu da içimi bir hoş ediyordu. Ona sarıldıkça, birlikte Ay'a doğru düşmekte olduğumuzu neden sonra ayrımsadım. Bunu anlamamış

mıydım, yoksa baştan beri niyetim bu muydu? Henüz bir düşünce geliştirmeye zaman bulamamıştım ki boğazımdan şöyle bir bağırış koptu: –Seninle bir ay kalacak olan ben olacağım!– Hem de: –Senin üzerinde!– diye bağırıyordum heyecanla. – "Tam bir ay, senin üzerinde!" O anda Ay'ın üzerine düşmemizle kollarımız birbirinden ayrıldı, o buz gibi kayaların üzerinde sağa sola yuvarlandık.

Ay yüzeyine her gelişimde yaptığım gibi, gözlerimi yukarı çevirdim, tavan gibi denizi görebileceğimi düşünüyordum; onu gördüm, evet onu bu kez de gördüm, ama öylesine yüksekti ki; denizin kıyıları, çevresindeki karalar, dağlar da seçiliyordu ve sandal ne kadar küçüktü, arkadaşların yüzü tanınmıyordu, sesleri duyulmuyordu! O sırada bir ses gelir gibi oldu yakından, Bayan Vhd vhd arpını bulmuştu ve iniltiye benzer bir ezgi çıkararak okşuyordu çalgısını.

Uzun bir ay başladı. Ay, dünyanın çevresinde yavaş yavaş dönüyordu. Asılı olan kürede tanıdık o kıyıyı değil, ama derin okyanusları, parlak kumlarla örtülü çölleri, buzdan anakaraları, sürüngenlerin kaynaştığı ormanları, coşkun ırmakların yardığı dağ zincirlerinin kayalık duvarlarını, tüf kaplı mezarları, kil ve çamur uzamları görüyorduk. Uzaklık, hemen her şeyi aynı renge boyamıştı: yabancı görüntüler, uzaklıkla daha da yabancılaşıyorlardı; fil ve çekirge sürüleri, geniş ovalardan birbirlerinden ayırdedilmeden geçip gidiyorlardı.

Mutlu olmalıydım. Hayallerimde olduğu gibi işte onunla başbaşaydım, kıskandığım kuzenim ve onun Ay'la olan yakınlığı idiyse, şimdi onun da yerindeydim ve bir ay gecesi, gündüzü önümüzde uzanıyordu; uydunun kayalıkları, bizi o tanıdık, ekşi sütü ile besleyecekti, gözlerimiz doğmuş olduğumuz o dünyaya çevrili, hiçbir dünyalının görmediği şekilleri seyirde, ya da olgun meyveler büyüklüğündeki yıldızların karşısında,

her şey ışıltılı umutların ötesindeydi ve biz, biz, her şeye karşın, her şeye karşın, her şeye karşın sıladaydık.

Dünyadan başka bir düşündüğümüz yoktu. İnsanı insan yapan, o dünyanın ta kendisiydi; burada, dünyadan koparılıp atıldığımız bu yerde ise, ne ben bendim, ne de o eski o'ydu; yeryüzüne dönmek istiyordum, onu temelli yitirmiş olma korkusu beni perişan ediyordu. Aşk hayallerimin mutluluğu, Ay ile Dünya arasında yuvarlandığımız an boyunca sürmüştü, yeryüzünden ayağım kesilince, aşkımın yerini, eksikliğini duyumsadığım şeyin özlemi almıştı, bir nerede, bir çevre, bir önce, bir sonra.

Benim hissettiklerim bunlardı. Ya o? Bunu kendi kendime sorunca korkularım bölündü. O da dünyadan başka bir şey düşünmüyorsa, bu iyi bir işaret olurdu, en azından aynı şeyleri hissediyor olurduk; ama bir yandan, bu her şeyin boşuna yaşandığı, onun hâlâ Sağır'ın peşinde olduğu anlamına da gelebilirdi. Oysa, bütün bunlar boşunaydı. Gözlerini asla eski gezegenimizden ayırmıyor, geniş düzlüklerde solgun yüzüyle, ağıtlar yakarak ve Ay yüzeyinde besteleyiverdiğini sandığım parçalar çalıyordu arpıyla. Rakibimi yendiğimin bir göstergesi miydi bu? Hayır, yitirmiştim, bu umutsuz bir yenilgiydi. Çünkü o, kuzenimin tek aşkının Ay olduğunu iyice anlamıştı, artık onun tek isteği, Ay olabilmek, o insanüstü aşkın nesnesiyle özdeşleşebilmekti.

Ay, Dünya çevresindeki dönüşünü tamamladı ve Çinko Kayalıkları gene tam tepemizde göründüler. Bunu ayırdettiğimde müthiş telâşlandım. En karamsar tahminlerimde bile, oraların bunca uzaklıkla bu kadar küçük görüneceklerini düşünmemiştim. Arkadaşlar gene denize açılmışlardı, ama bu kez gereksiz merdivenleri yanlarına almamışlardı; bu kez her birinin elinde çok uzun direkler vardı, direklerin uçlarında da kıvrık çengeller, kancalar takılıydı. Belki biraz daha ay sütü topla-

mak, belki de biz zavallılara bir yardım eli uzatmaktı niyetleri. Ama onların Ay'a yetişmeleri olanaksızdı; ya arkadaşlar, ya da değnekleri suya düştü, bazı sandallar da devrildiler. İşte tam o sırada, bir başka sandaldan, upuzun bir sopa yükselmeye başladı. Bambudan yapılmış olmalıydı, daha doğrusu pek çok bambu kamışın birbirine eklenmesiyle oluşmuştu; onu yavaş yavaş kaldırmak gerekiyordu, çünkü çok ince olduğundan, her an bükülebilirdi ve büyük bir güç ve beceriyle havaya kaldırdıklarında bu düşey ağırlık sandalı altüst edebilirdi.

İşte o çubuğun Ay'a değeceği belliydi. Bir an bize değer gibi oldu, ama sıyırıp geçti, sonra bir başka sallantıyla yine yakınımıza çarptı ve gene gitti, bir saat rakkası gibi. O anda tanıdım onu, daha doğrusu ikimiz de tanıdık ben ve hanım kuzenimdi, ondan başkası olamazdı bu; Ay ile oynaşan oydu, onun şakalarından biriydi yine; sanki Ay'ı o kamışın ucunda taşıyor gibiydi.

Bu yaptığının hiçbir yararı olmadığını sonradan anladık; hiçbir şey becermek amacı yoktu ve hatta Ay'ı ittiği bile söylenebilirdi, onu yörüngenin en uzak köşesine yollamayı bile istiyor olabilirdi. Bu da ona yaraşırdı doğrusu. Ay'ın doğasına gidişine, yazgısına ters düşen istekler duyması olanaksızdı, eskiden Ay'ın yakınlığı ile coşarken, şimdi de onun uzaklaşmasında haz duyuyordu.

Bu durum karşısında Bayan Vhd vhd, ne yapmalıydı? Sonunda, Sağır'a karşı olan duygularının yersiz bir şımarıklık değil, gerçekten karşılıksız bir aşk olduğunu gösterdi. Eğer o sırada kuzenim uzaktaki bir Ay'dan hoşlanıyorsa, o da uzakta kalacaktı, Ay'ın üzerinde. Uzanan bambu kamışa tutunmak istemeyişinden, arpı yüksekteki dünyaya çevirip tellerini tıngırdatmaya başlamasından anladım bunu. Onu gördüm diyorum, ama aslında gözümün ucuyla yakaladım onun bu görüntüsü-

nü, çünkü çubuk, Ay yüzeyine değer değmez, onu yakalamak üzere atladım ve bir yılan gibi ona tırmanmaya başladım. Kollarımın, bacaklarımın olanca gücüyle boşlukta yükseliyordum, sanki dünyaya dönmemi buyuran doğal bir güce kapılmış gibiydim. Beni oraya iten nedeni unutmuştum, belki de her zamankinden daha çok bilincindeydim o nedenin ve onun şanssız sonucunun. Artık daha fazla çaba göstermeme gerek kalmayan bir noktaya ulaşmıştım, tam o sıradada kamış kırıldı, bin parça oldu ve ben sandalların arasından suya düştüm.

Dönüş çok tatlıydı, yeniden kavuşulan ülkem, ama ona karşı duyduğum, bir yitirmenin kederinden başka bir şey değildi; gözlerim, artık hiç ulaşamayacağım Ay'a çevirili, onu arıyordum. Ve onu gördüm. Tam bıraktığım yerde, tam başlarımızın üzerinde, bir kumsala uzanmış yatıyordu ve hiçbir şey söylemiyordu. Ay rengindeydi; arpını yanında tutuyordu, bir elini yavaş yavaş tellerde gezdiriyordu. Göğsünün, kollarının, kalçalarının biçimi tam anımsadığım gibi görünüyordu, şimdi Ay da onun gibi yuvarlak ve uzaktı.

Ay'ın incecik dilimi görünür görünmez, gözlerini Ay'a çevirir, Ay büyüdükçe onu görme hayallerim artar, onu, ya da ona ait bir şeyi, ama yalnız ona, belki yüz, belki bin değişik biçimde onu, Ay'ı ay kılan onu ve her dolunayda gece boyunca köpekler ulur ve ben de onlarla ulurum.

Hâlâ Ay'ın o incecik dilimi gökyüzünde görünür görünmez, bakışlarımla onu ararım; Ay büyüdükçe onu görebileceğim hayallerim de artar, onu veya ona ait bir şeyi, ama asla ondan başka bir şeyi değil, ister yüz, ister bin değişik biçimde olsun, çünkü Ay'ı ay kılan odur ve her dolunay köpeklerin gece boyunca ulumasına yol açar ve ben de onlarla ulurum.

GÜNDÜZÜN DOĞUMU

Güneş sisteminin gezegenleri, diye açıklıyor G.P. Kuiper, biçimsiz bir bulutsunun ve bir akışkanın karanlık dönemlerde yoğunlaşması sonucu katılaşarak oluştular. Her yan soğuk ve karanlıktı. Daha sonra, Güneş, bugünkü boyutuna varana dek küçüldü; bu değişim süresince de ısı yükseldi, yükseldi, bin dereceye vardı ve uzaya ışınlar yaymaya başladı.

Kör karanlıktı *diye onaylıyor yaşlı Qfwfq*, ben daha çocuktum, hayal meyal anımsıyorum. Annem, babam, Bb'b nine, ziyarete gelmiş bazı amcalar, sonradan ata dönüşen Bay Hnw ve biz küçükler, orada, her zamanki yerimizde duruyorduk. Bulutsuların üstünde, bunu sanırım birkaç kez daha anlatmıştım, yamyassı uzanırdık, kimisi yatmak derdi buna, kımıldamadan dururduk, o ne yana dönerse, biz de dönerdik. Ama dışında yatmazdık, anlıyorsunuz değil mi? Yani bulutsunun yüzeyinde; yok hayır, orası çok soğuk olurdu; altına giriyorduk, sanki akışkan ama kumlu bir maddenin içine sokulmuş gibi. Zamanı ölçmenin yolu yoktu; bulutsuların dönüşünü ne zaman hesaplamaya kalkışsak tartışma çıkardı, çünkü karanlıkta bir kerteriz noktası yoktu; sonunda olan olur, iş kavgaya dönüşürdü. Bu yüzden yüzyılların dakikalar gibi akıp gitmesine aldırmıyorduk; beklemekten başka çare yoktu, olabildiğince örtünmek, uyuklamak, arada bir de herkesin orada olduğunu anlamak için bir ses vermek ve doğal olarak kaşınmak; çünkü, söylemesi hoş gibi geliyor ama, bu parçacıkların

dönüp durması sıkıntılı bir kaşıntıdan başka bir işe yaramıyordu.

Beklediğimiz neydi, bunu bilen yoktu; tabii, Bb'b nine bulutsuların eşit bir şekilde tüm uzaya yayıldığı zamanları anımsıyordu ve bütün yaşlıların öykülerinde yer alan abartılarla ısı ve ışığı anlatıyordu, o zamanların bir başka güzel olduğu, ya da en azından değişik diyelim, sürekli yineleniyordu ve bize kalan bu bitmek bilmeyen geceyi geçirebilmekti.

Aramızda kendini en iyi hisseden kızkardeşim G'd(w)›n› idi, çünkü zaten içedönük bir yapısı vardı: ürkek bir kızdı, karanlıktan hoşlanırdı. Kendi başına kalabilmek için, bulutsunun kenarlarında, en uzak yerleri seçiyor, karanlığı gözlüyor, toz taneciklerinin çağlayanlar gibi akışını izliyor, kendi kendine konuşuyordu; arada bir de toz taneciklerinin çağlayanını andıran gülücükler yapıyor, şarkılar mırıldanıyor, kendini uyur, uyanık hayallere kaptırıyordu. Onun hayalleri bizimkilere benzemezdi; çünkü biz bu karanlığın ortasında, aklımıza başka şey gelmediğinden, karanlıktan başka bir şey düşleyemiyorduk sayıklamalarından anladığımız kadarı ile, o yüz kez daha derin, daha çeşitlemeli, daha kadifemsi karanlıkların hayallerine dalıyordu.

bir şeylerin değişmeye başladığını ilk ayırdeden babam oldu. Ben uyuklamaktaydım, onun bağırışıyla uyandım:

"Dikkat edin! Burası ele geliyor!"

Tam altımızda, bulutsunun maddesi, her zaman akışkanken, şimdi yoğunlaşmaya başlıyordu.

Gerçekten de, birkaç saattir yattığı yerde dönüp duran annem, "Off, ne yanıma yatacağımı bilemiyorum!" diye sızlanıp duruyordu; ona bakılırsa, birkaç saatten beri, o da uzandığı yerde bir değişiklikler olduğunu ayırdetmişti. Toz tanecikleri, eskisi gibi yumuşak, esnek, biçimsiz, istendiğinde hiç iz bırakmadan içine

gömülerek keyif çattığımız o eski halini yitiriyordu; annemin bütün ağırlığı ile her zaman başını koyduğu yer belirgin bir biçimde çukurlaşıyor, içine gömülüyordu. Annem, belki de yüzlerce kilometre altta olan bu sertleşme, katılaşmayı, onu örten yumuşak toz taneciklerine karşın hissettiğini sanıyordu. Genellikle annemin bu tür uyarılarına kulak astığımız pek söylenemezdi: zavallıcık, o denli duyarlı ve yaşlı biri olarak, yaşanmakta olan dönemlerin, onun sinirlerine iyi gelmeyeceği besbelliydi.

Derken, o zamanlar henüz küçük bir çocuk olan kardeşim Rwzfs'in bir an bir şeyi nasıl diyeyim? vurduğunu, kazdığını, yani orada devindiğini farkedip sordum:

"Ne yapıyorsun öyle?"

O da bana şöyle dedi: "Oynuyorum."

"Oynuyor musun? Neyle?"

"Bir şeyle," dedi.

Anlıyorsunuz değil mi? Bu ilk kez oluyordu. Oynayacak bir şey, asla varolmamıştı. Neyle oynayabilirdik ki? O gazsı bulamaçla mı? Ne eğlenceydi ama? Tam kızkardeşim G'd(w)^{n}'ye göre işti bu. Eğer Rwzfs, 'oynuyorum' dediyse, yeni bir şey bulduğu ortadaydı. Zaten az sonra, tam ona yakışır bir abartmayla, bir çakıl bulduğunu söyledi. Çakıl değildi bu, doğal olarak, ama kesin olarak daha sert bir şeydi, ya da en azından daha az gazsı idi. O, bu konuda hiçbir zaman kesin ayrıntı vermedi, aklına geldiği gibi öyküler uydurup durdu ve günün birinde nikelin oluştuğu dönemde, herkesin nikelden başka bir şeyden söz etmediği günlerin birinde, şöyle deyiverdi: "İşte! O nikeldi, o oynadığım nikeldi!" Bu yüzden kardeşimin lakabı 'Nikel Rwzfs' kaldı. (Böyle demekle, onu nikele dönüştüğü için böyle çağırdıklarını sanmayın, çünkü bunu başaramamıştı, ne olsa, biraz eblehti, mineral evresinden ileri geçemedi, işler baş-

ka türlü şimdi, bunu dürüstlük aşkıyla söylüyorum, kardeşim söz konusu olduğu için sanmayın, o her zaman biraz eblehti, ama metalik biçimde değil, daha çok jölemsi aşamada, zaten bir süre sonra pek erken bir yaşta, ilk oluşan yosunlardan biriyle evlendi ve hakkında bir daha hiçbir şey duymadık.)

Diyeceğim şu ki, herkes bir şeyler duyumsuyordu, bir benim dışımda; dalgınlığımdan olacak. Uyuyor muydum, uyanık mıydım, anımsamıyorum, babamın seslendiğini işittim: "Buraya el değiyor!" Bu anlamsız bir deyimdi (Çünkü o zamana dek, hiçbir şey, hiçbir şeye değmemişti, bundan emindik), ne var ki, söylendiği anda bir anlam kazandı, bu duyguyu yaşamaya başlamıştık, biraz içimiz bulanıyordu, cıvık cıvık düz bir yüzeyin üstünde sıçrıyor gibiydik sanki. Sonunda ben paylarcasına seslendim:

"Aman, nine!"

Sonradan kendime sık sık, neden ilk tepki olarak ninemi suçladığımı sormuşumdur. Bb'b nine, eski zamanların alışkanlıklarına bağlı olarak, yersiz işler yapardı: hâlâ uzayın genişleyip, samanyollarının uzaklaştığını sanıyordu ve sözgelimi şuraya atılıverilen çöpün seyrelerek uzaklarda yok olacağına inanabiliyordu. Yoğunlaşma süreci başlayalı beri, atılan pislikler parçacıklara takılıp kalıyor ve çevremizde geziniyordu; işte bu kafasına girmiyordu bir türlü. Bu yüzden, ben bu yeni 'el değiyor' olayını, ninemin yanlış yaptığı bir işe bağlamış, onu paylamıştım.

Buna karşılık ninem Bb'b şöyle seslendi: "Ne oldu? Simidi mi buldun?" Bu simit dediğimiz, ninemin, evrenin ilk felâketlerinin birinde ele geçirip hiç yanından ayırmadığı, üzerine oturmak için kullandığı, ve galaktik bir maddeden yapılmış küçük bir elipsti. Büyük gecenin bir anında, yitip gitmişti ve ninem, beni, onu saklamakla suçluyordu. Evet, o simitten her zaman nefret ettiğim

doğruydu, hem kaba sabaydı, hem de bizim bulutsunun üzerine hiç yakışmıyordu, ama ninemin her zamanki isteğinin tersine, ona sıkı sıkı bekçilik etmemekle suçlanabilirdim ancak.

Ona karşı daima çok saygılı olan babam bile, kendini tutamadı ve: "Dinleyin anne, burada, kimbilir neler oluyor, sizse şimdi, simit peşindesiniz!" dedi.

"Ah, ben size uyuyamıyorum, demiştim!" dedi annem de. Onun bu çıkışı da pek yersizdi.

Tam o anda beter bir 'Puak! Uak! Sgrr!' sesi işitildi ve Bay Hnw'ye bir şey olduğunu anladık: hiç durmadan tükürüyordu.

"Bay Hnw! Bay Hnw! Durun biraz! Neredesiniz siz?" diyordu babam o sonsuz karanlıkta. Elyordamıyla onu bulduk, bulutsunun üzerine yerleştirip biraz nefes almasını bekledik. Sonra onu gittikçe kaygan ve cıvık bir hal alan yüzeyin üzerine yatırdık.

"Uak! İnsanın üstüne kapanıyor, bu nesne!" demeye çalışıyordu Bay Hnw, zaten her zaman pek yetenekli bir konuşmacı olmamıştı. "Biri yukarı gidiyor, biri aşağı! Ve yutkun! Skraşş!" diyor ve tükürüyordu.

Olay şuydu: Artık dikkat edilmezse, bulutsunun içine batılıyordu. Annem, annelere özgü içgüdüsüyle, bunu anlayan ilk kişi olmuştu. Ve şöyle bağırmıştı: "Çocuklar! hepiniz burada mısınız? Nerelerdesiniz?"

Gerçekte, hepimiz biraz dalgındık, eskiden, her şeyin aynı düzende akıp gittiği yüzyıllar boyunca bile bizi yitirmekten korkarlardı, şimdi de aklına bu gelmişti.

"Sakin olun! Sakin olun! Kimse buradan uzaklaşmasın," dedi babam. "G'd(w)n(ÜSSÜ)! Neredesin? İkizler? İkizleri gören var mı, söyleyin?"

Kimse yanıt vermedi.

"Eyvah, kayboldular!" diye bağırdı annemiz. Küçük erkek kardeşlerim henüz bir iletişim kurmayı bile-

meyecek kadar miniktiler, bu yüzden kolayca yitiyorlardı ve sürekli gözleniyorlardı.

"Ben gidip arayayım onları," dedim.

"Evet, aferin git, Qfwfq!" dedi annem ve babam, sonra da hemen pişman oldular: "Ama uzaklaşırsan, sen de yitersin! Burada kal! Ya da git de, nerede olduğunu anlamamız için ıslık çal!"

Karanlıkta, o yoğunlaşan bulutsuların içine bata çıka, sürekli ıslık çalarak yürümeye koyuldum. Yürümek diyorum, yani yüzeyde herhangi bir biçimde ilerliyordum, bu birkaç dakika öncesine dek hayal bile edilemeyecek bir şeydi, şimdi az çok basabiliyordum, ama alttaki madde pek dayanıklı değildi, çok dikkat edilmezse, yüzeyde ilerlemek yerine, dimdik batılabilirdi, ya da sırtüstü gömülebilirdi kişi. Ama hangi yana, hangi düzeyde ilerlersem ilerleyeyim, kardeşlerimi bulma olasılığım eşitti: kimbilir nereye girmişti o iki yaramaz.

Derken bir an sendeledim, düştüm; sanki birisi bana çelme takmış gibi oldum. İlk kez düşüyordum, 'düşme'nin ne olduğunu bile bilmiyordum, ama yer henüz yumuşaktı; bir yerim acımadı.

"Buraya basma!" dedi bir ses, "İstemiyorum, Qfwfq."

Kızkardeşim G'd(w)n(ÜSSÜ)'nin sesiydi bu.

"Neden? Ne var orada?"

"Şeylerle, şey yaptım..." dedi. Elyordamıyla bir süre yokladıktan sonra kızkardeşimin, balçığı ufalayarak, dantelli, oyalı bir piramit tepe oluşturduğunu anladım.

"Neler yapıyorsun böyle?"

G'd(w)n(ÜSSÜ), her zaman başı sonu olmayan yanıtlar verirdi: "İçinde bir iç olan bir dış. Tzlll, tzlll, tzlll..."

Yuvarlana kalka yürüyüşümü sürdürdüm. Yoğunlaşma halindeki maddeye başaşağı düşmüş olan Bay

Hnw'ye de takıldım. "Haydi, kalkın bay Hnw, Bay Hnw! Dik duramıyor musunuz Tanrı aşkına!"

Onu yerden çekip çıkarmak da bana kaldı, ama bu kez onu aşağıdan yukarı itmek durumundaydım, çünkü ben de iyice gömülmüştüm.

Bay Hnw, bir yandan öksürüp, bir yandan soluyup, bir yandan da hapşırarak (görülmemiş bir soğuk vardı), tam Bb'b ninenin oturduğu yerden yüzeye çıktı. Ninem havalara sıçradı, sonra da kendini şöyle avuttu: "Torunlar! Torunlar döndüler!"

"Hayır anne, görmüyor musunuz, bu Bay Hnw!"

Kimse bir şey anlamaz olmuştu artık.

"Ya torunlar?"

"Buradayım!" diye seslendim ben. "Simidi de buldum."

Anlaşılan ikizler bir süre önce bulutsunun içlerinde gizli bir delik açmışlar, simidi de, oynamak için onlar oraya saklamışlardı. Madde akışkanken, istedikleri gibi hoplayıp atlayabiliyorlardı, ama şimdi süngersi bir peynire gömülmüş gibiydiler. Simidin deliği de tıkanmıştı ve dört bir yandan kendilerini ezilmiş hissediyorlardı.

"Simidi sıkı sıkı tutun!" diyordum onlara, "sizi dışarı çekeceğim, küçük aptallar." Onları çektim, çektim ve onlar farkına varmadan taklalar atmaya başladılar, yer şimdi, yumurta akı gibi bir kaymak tutmuştu. Simitse, yüzeye çıkar çıkmaz sönüp gitmişti. Ama o günlerde neler olup bittiğine kimin aklı eriyordu ki? Ve bunları Bb'b nineye nasıl anlatacaktım ki?

İşte tam o anda, daha iyi bir an seçemezlermiş gibi, amcalar, yavaşça kalktılar ve şöyle dediler: "Eh, geç olmaya başladı, kimbilir bizim çocuklar ne yapıyorlardır, biraz meraka kapıldık; sizi yeniden gördüğümüze sevindik, ama yola koyulsak iyi olur."

Haksız da sayılmazlardı hani. Aslında çoktan telâşlanıp, gitmeleri beklenirdi ama, bu amcalar, oturdukları

yerin sapalığından mı bilinmez, biraz sıkılgan, tutuk kişilerdi. Büyük bir olasılıkla, uzun zamandır diken üzerinde oturuyorlardı, ama ses çıkartmaya cesaret edememişlerdi.

Babam da şöyle yanıtladı: "Gitmek istiyorsanız, sizi tutmam; ama isterseniz, durumun biraz daha açıklık kazanmasını bekleyin, şu durumda, insanı ne gibi tehlikelerin beklediği belli değil doğrusu." Diyeceğim, iyi niyetli bir konuşmaydı bu.

Ama onlar, "Hayır, hayır, düşüncene teşekkür ederiz, gerçekten hoş bir söyleşi yaptık, ama daha fazla rahatsız etmeyelim," gibi bir şeyler geveledi. Yani, biz pek anlamıyor değildik, onlar üstü kapalı konuşuyorlardı.

Bu akrabalar üç kişiydiler. Kesin bilgi vermek gerekirse, bir teyze ve iki amcaydı söz konusu; üçü de son derece uzundu, birbirlerinin tıpkısıydılar; asla bu üçü arasında kim kimin kocası ya da kardeşi anlaşılamamıştı, hatta bizle akrabalık dereceleri bile belli değildi: o günlerde bunun gibi pek çok şey böyle belirsiz kalırdı işte.

Hepsi teker teker yola çıktı ve her biri karanlık göğe doğru ayrı bir yöne saptı, arada bir de bağı koparmamak için sanki, şöyle diyorlardı: "O! O!" Üçü de bu sesi çıkarıyordu: Hiçbirinde yolyordam bilir bir hal yoktu.

Üçü de yola koyulmuştu ve uzak noktalardan hâlâ "O! O!" sesleri işitiliyordu. Oysa, bu denli uzaklaşmış olamazlardı, birkaç adım ancak gitmişlerdi. Arada sırada da anlamını seçemediğimiz bir şeyler diyorlardı: "Ama burası boş! Ama buradan geçilmiyor! Neden bu yana gelmiyorsun? Ya neredesin ki? Haydi, atla! Nereyi atlayayım ki? Ama buradan geri dönülüyor!" Hiçbir şey anlamak olası değildi bu sözlerden, yalnızca akrabalar uzak yönlere dağılmışlardı, sezilen buydu.

En sona yola çıkan teyze, daha anlamlı bir konuşma tutturmuştu: "Ben şimdi bu kopmuş şeyin tepesinde kalakaldım!"

Uzaklıktan ötürü az çok duyulan amcalar ise, hiç durmadan, "Aptal!.. Aptal!.. Aptal!.." deyip duruyorlardı.

Seslerin aşıp geçtiği bu karanlığı araştırırken, değişiklik ortaya çıktı: Benim izleme fırsatını yakalayabildiğim tek büyük değişiklikti bu, bunun yanında her şey bir hiç sayılırdı. Ufukta başlayan bu şey, bu titreşim, ne o zamana dek ses dediklerimize benziyordu, ne "el değiyor" ünlemlerine, ne de başka bir şeye. Uzak olduğu kesin bir kaynamaydı bu, bir yandan da yakındakiler daha yaklaşıyordu: bir anda, tüm karanlık, karanlık olmayan başka bir şeyin karşısında karanlık olarak belirlendi, bu öteki şey aydınlıktı. Olagelenlerin daha özenli bir çözümü yapılacak olursa, şunlar yaşandı: İlk önce her zamanki gibi karanlık olan, ama sonra böyle olmamaya başlayan karanlık vardı; sonra, üzerinde durduğumuz yüzey: kabuklu ve tümsekli, ayrıca hızla yükselen ısıyla birlikte hızla eriyen iğrenç derecede kirli bir buzdu; üçüncüsü, sonradan ışık kaynağı diye adlandırdığımız şey, yani akkorlaşan bir kütle vardı ve bizden sonsuz bir boşlukla ayrılıyordu ve sanki, türlü renkleri bir bir deniyordu. Son olarak seçilen şuydu: orada göğün ortasında, bizle akkor kütle arasında, ışıltılı ve başıboş bazı adacıklar, boşlukta salınıyorlardı, üstlerinde amcalarımızla, ya da uzak gölgelere dönüşen bazı başka insanlarla, onlardan bir tür cıvıltılar ulaşıyordu bize.

Olan olmuştu: bulutsunun orta yeri, kasılıp büzülerek, ısı ve ışık üretmişti ve şimdi Güneş vardı. Geri kalan ne varsa, onun çevresinde binbir parçaya bölünmüş dönüp duruyordu. Merkür, Venüs, Dünya ve daha ötede ötekiler, hepsi oradaydı işte. Her şey bir yana, dayanılmaz bir sıcak vardı.

Biz, orada ağzımız bir karış açık, dikilip duruyorduk, Bay Hnw, ne olur ne olmaz diyerek, emekleme durumunu bozmamıştı. Ve ninem, aşağıda gülüp duruyordu. Söylemiştim ya: Bb'b nine, yaygın aydınlık döneminden kalmıştı ve bütün bu karanlık süre boyunca, her an eski günlere dönülecek gibi konuşup durmuştu. Şimdi onun zamanının geldiğini sanıyordu; bir süre, kayıtsız kişiyi oynamak istedi, sanki, bütün bu olup bitenler son derece doğalmış gibi davrandı, sonra, baktı ki, onu takan yok, gülmeye başladı ve bize hakaret etmeye koyuldu: "Cahiller! Kara cahiller!"

Aslında içinde kötülük olduğu söylenemezdi, zaten belleği de gücünü de yitirmişti. Babam, az çok anlayabildiği kadarıyla, ama temkinli bir şekilde ona şöyle dedi: "Anne, biliyorum, siz anlıyorsunuz, ama sanırım, bu olanlar daha değişik olaylar..." Ve yeri göstererek: "Aşağı bakın!" diye haykırdı.

Gözlerimizi yere çevirdik. Bizi taşıyan toprak, hâlâ saydam, jöle gibi maddeydi, ama gittikçe daha donuklaşıyor, sertleşiyordu; bu yumurta sarısı gibi katılaşma, merkezden başlayarak yayılıyordu. Bakışlarımız artık, o ilk Güneş tarafından aydınlanan, oradan oraya kayıyordu. Ve bu saydam kabarcığın ortasında, yüzer, uçar gibi devinen bir gölge görüyorduk. Annemiz birden şöyle deyiverdi:

"Kızım!"

Hepimiz tanıdık G'd(w)(ÜSSÜ)n'yi; bir olasılıkla, güneşin korlaşmasından korkup, o çekingen ruh halinin bir atak anında yoğunlaşma halindeki toprak maddesine bulanmıştı ve şimdi gezegenin derinliklerinde kendine bir geçiş yolu açmaya çalışıyordu; ışıltılı ve saydam bölgeden geçerken, ya da gittikçe büyüyen, genişleyen gölge küresinde yitip giderken, altın ve gümüşten oluşan bir kelebeği andırıyordu.

"G'd(w)(ÜSSÜ)n! G'd(w)(ÜSSÜ)n!" diye bağırışıyor, bir çıkış yolu da biz bulalım diye kendimizi yerden yere atıyorduk; ona ulaşmak istiyorduk. Ama yeryüzünün yüzeyi, gittikçe delikli bir kabuk halini alıyordu, başını bir yarığa sokan kardeşim Rwzfs, az daha boğuluyordu.

Sonra, temelli görünmez oldu: katı kısım, gezegenin bütün merkez bölümünü kaplamıştı artık. Kızkardeşim ötede kalmıştı; ondan bir daha hiç haber alamadım, bilmem o derinliklerde gömülüp kaldı mı, yoksa, bir başka yerden çıkıp kurtuldu mu? Ama çok yıllar sonra, 1912'de onu Canberra'da Sullivan adlı biriyle evlenmiş olarak gördüm. Öylesine değişmişti ki, onu neredeyse tanıyamayacaktım.

Ayağa kalktık. Bay Hnw ve ninem, önümüzdeydiler, ağlıyorlardı; mavi ve altın renginde alevlere bürünmüşlerdi.

"Rwzfs! Neden yaktın nineni?" diye bağırmaya başlamıştı ki babam, kardeşime dönüp bakınca alevlerin onu da sardığını farketti. Babam, annem, ben, hepimiz alevler içinde yanıyorduk. Ya da, yanmıyorduk, ışıl ışıl yanan bir ormanın içindeydik, alevler, gezegenin her bir yanından yükseliyordu, içinde koşabildiğimiz, durabildiğimiz, uçabildiğimiz ateşten bir havaydı bu ve bize yepyeni bir neşe kaynağı olmuştu.

Güneşin ışınları gezegenleri örten ve helium ve hidrojenden oluşan gaz fanusları ateşe vermişlerdi. Gökte, amcalarımızın olduğu yerde, ateşler içinde küreler dolaşıyor, peşlerinden altın ve turkuaz sakallarını sürüklerken, kuyruklu yıldızlara benziyorlardı.

Karanlık geri geldi. Olabilecek her şeyin olup bittiğine inanıyorduk; "Şimdi gerçekten bitti," dedi nine. "Yaşlılara kulak verin."

Oysa dünya her zamanki dönüşlerinden birini tamamlamıştı. Gece olmuştu. Her şey yeni başlamaktaydı.

UZAYDA BİR İŞARET

Samanyolu'nun dış kesimine yerleşmiş olan Güneş, tam bir galaksi devrimi için 200 milyon yıl harcadı.

Doğru, bu söylenen zaman geçti gerçekten de, siz daha mı az sanmıştınız, –dedi Qfwfq,– ben bir kez gerçekten uzayda bir işaret bırakmıştım, iki yüz milyon yıl sonra, ikinci turda aynı yerde bulabilmek için. Nasıl bir işaret mi? Bunu söylemek güç, çünkü, siz, işaret deyince, ötekilerden ayrılan bir şey sanıyorsunuz, oysa, orada, hiçbir şey öbüründen değişik değildi. Siz hemen bir araçla, ya da elle bırakılan bir işareti düşünürsünüz, hani, araç ya da el oradan çekilir ve iz kalır, ama o zamanlar araç diye bir şey yoktu, hatta el, ya da diş, ya da burun da yoktu, bütün bunlara sonradan, çok zaman sonra sahip olduk. Bu işarete verilecek biçim, size göre sorun değildi, çünkü biçimi ne olursa olsun, yeter ki, işaret, işaret olarak işe yarasın, yani, ötekilerden ayrı, ya da tıpkısı olsun: burada da söze karışmakta acele ettiniz, ama o dönemlerde benim tıpkısını ya da değişiğini yapacağım bir başka işaret de yoktu, üstelik düz ya da eğri bir çizginin bile ne olduğu bilinmiyordu, bir nokta, bir çıkıntı ya da girinti de tanınmıyordu. Niyetim bir iz bırakmaktı, evet öyleydi, aklıma esen herhangi bir şeyi, bir iz niyetine bırakacaktım ve o anda uzayın bir başka noktasında değil de, tam o noktasında olduğumuzdan, iz bırakmak amacıyla yapıverdiğim şey, gerçekten de bir iz olarak kaldı.

Anlayacağınız, evrende, ya da en azından samanyolu çevresinde bırakılmış ilk iz olarak, oldukça iyi bir iş çıktı ortaya. Görünüyor muydu? Aferin sana! O dönemde, görecek göz kimde vardı ki? Kimse bir şey görmemişti, söz konusu bile değildi bu. Yanılma tehlikesi olmadan tanınabiliyor muydu? Buna evet diyeceğim: Uzayın bütün öbür noktaları tıpkı ve eşitti, ama burada bir işaret vardı.

Gezegenler ve güneş sistemi, dönüşlerini sürdürürlerken, işareti ardımda bıraktım, araya sonsuz uzay boşlukları girdi. Şimdiden, oraya yeniden dönebileceğim anı düşünmekten kendimi alamıyordum; orayı nasıl tanıyacaktım, bu beni ne çok sevindirecekti, o belirsiz uzamda, yüzbin ışık-yılım hiçbir şeye rastlamadan geçirecek, binlercesini yaşayacak ve döndüğümde, işte, orada, o bıraktığım yerde çıplak ve yalın ama ona yaptığım –diyelim ki– karıştırılması olanaksız o izi orada bulacaktım.

Yavaş yavaş Samanyolu, takımyıldız kümeleri, gezegenleri, bulutları ve güneşi ve onun parçalarıyla kendi üzerine kapanıyordu. Bütün o panayırda sadece iz yerli yerindeydi, herhangi bir noktadaydı, her türlü yörüngeden korunakta (onu yapabilmek için, galaksinin kenarından sarkmıştım, bütün o dünyalar üzerinden geçmesin, açıkta kalsın istemiştim), artık herhangi bir nokta olmayan bir herhangi noktadaydı, orada bulunulduğundan emin olunacak bir noktadaydı, öteki noktalar, onun konumuna göre tanımlanacaklardı.

Gece gündüz onu düşünüyordum; başka bir şey düşünemez olmuştum, ya da ilk kez olarak düşünecek bir şeyim vardı, en doğrusu, şimdiye dek bir şey düşünmek mümkün olmamıştı, çünkü bir kere, düşünecek şeyler yoktu, ayrıca onları düşündürecek izleri yoktu, ama artık bu işaret var olduğundan beri, düşünmek isteyene, düşüneceği bir işaret vardı ve orada o, işaret, düşünüle-

bilecek bir şey olduğundan düşünülen şeyin, yani kendi kendinin de işaretiydi.

Kısacası, durum şuydu: işaret, bir noktayı belirtmeye yarıyordu, ama aynı zamanda orada bir işaret olduğunu da işaret ediyordu, daha da önemlisi, nokta pek çoktu, ama işaret sadece oydu ve aynı zamanda işaret, benim işaretimdi, beni işaret ediyordu, çünkü yaptığım biricik işaretti ve ben de işaret yapmış olan biricik kişiydim. Bir ad gibiydi, o noktanın adı, ve o noktaya işaret bırakan benim adım, anlayacağınız, ad gereken her türlü şey için elde var olan tek ad oydu.

Galaksinin yanlarından sürüklenen dünyamız, uzak, çok uzak uzamların ötesinde yol alıyordu, işaret, o noktayı işaret ettiğim yerde kalmıştı ve aynı zamanda beni işaret ediyordu, ben onu ardımdan sürüklüyordum, bende yaşıyordu, bana bütünümle sahipti, ben ve ilişki kurmaya yeltenebileceğim her şeyin arasına giriyordu. Yeniden onunla karşılaşabileceğim anın beklentisinde, başka işaretler, işaret bileşimleri, eşit işaretler dizileri, değişik işaretler karşıtlıkları türetebilirdim. Ama onu yapalı beri onlarca, binlerce bin yıl geçmişti (ya da Samanyolunun sürekli devinimi içinde onu oraya attıktan birkaç saniye sonra) ve asıl şimdi, onu bütün ayrıntılarıyla düşünmeliydim (nasıl olduğu hakkındaki en küçük bir ikircik bile, olası başka işaretlerle karıştırmama yol açabilirdi), fark ettim ki, onu belleğimde az çok sınırları içinde tutsam bile, genel görünümü ile bazı yerleri çıkıyordu aklımdan, yani, onu değişik elemanlarına ayırmaya kalkışsam, bir elemanı ile öbürü arasında ne nasıldı unutuyordum. Gözlerimin önünde olmalıydı, onu incelemeliydim, gözlemeliydim, oysa, ne kadar olmadığını bilmediğim bir uzaklıktaydı, bunu bilmiyordum, çünkü o izi bırakmamın nedeni, onu bulabileceğimiz zamanı hesaplamaktı; onu bulana dek, nasıl yapıldığı idi ve bunun üzerine bir sav kurmaya başladım ve

belli bir işaretin belli bir biçimde olup olmaması gerektiği konusunda kuramlar geliştirdim, dışarıda bırakma yöntemi ile ilerleyerek, o doğru işarete varmak için, daha az olası her tür işareti bir kenara ayırıyordum, ama bütün bu kurgusal işaretler, güçsüzce yeniliyorlardı, çünkü karşılaştırma yapacak o ilk işaret yoktu.

Ben bunca kafa patlatırken, (galaksi yanıp sönen ve ışıyan atomların ve dünyaların kaşıntılarından rahatsız olarak, yumuşak, boş yatağında uykusuz dönüp duruyordu) birden kendi işaretimin belirsiz kavramını da yitirdiğimin ayırdına vardım, yalnızca aralarında değişkenlik gösterebilecek işaret kırıntıları vardı aklımda, yani işaret içi işaretler ve bu işaret içi işaretlerin her değişimi, bambaşka bir işaret içi işareti değiştiriyordu ve olan olmuş, ben kendi işaretimin nasıl olduğunu unutmuştum; bunu belleğime yeniden döndürmenin yolu yoktu.

Umutsuzluğa kapıldım mı? Hayır, unutkanlık sıkıcıydı ama umarsız değildi. Ne olursa olsun, benim işaretimin orada öylece, sessizce beni beklediğini biliyordum. Oraya dönecektim, onu bulacaktım ve mantık yürütmelerimi sürdürebilecektim. Göz kararı ile, galaktik dönüşümüzün yarısını tamamlamış olmalıydık. Sabretmek gerekiyordu, nasıl olsa, ikinci yarılar, her zaman daha hızlı geçer gibi gelirdi. Şimdi, işaretin var olduğunu ve oradan bir daha geçebileceğini düşünmekten başka yapacak bir şey yoktu.

Her geçen gün biraz daha yaklaşıyor olmalıydım. Sabırsızlıktan titriyordum, her an işaretle karşı karşıya gelebilirdim. Şurada olmalıydı, yok yok, biraz daha ötede, şimdi yüze kadar sayacağım ve... Ya yerinde yoksa? Ya geçtiysek çoktan? Hayır, yoktu. İşaretim, geride bir yerde kalmış olmalıydı, bizim sistemin döşünün yörüngesine sapa bir yerde kalmıştı. Hele o dönemlerde göksel cisimlerin çekim güçlerinin etkisine girerek yıldız çi-

çeği gibi düzensiz ve dantelli, yörüngeler çizen titreşimleri hesaba katmamıştım. Yüzlerce bin yıl boyunca yeni yeni hesaplar yaptım: sonuçta, oraya her galaktik dönüş yılında değil, ama üç galaktik yılda bir uğradığımızı buldum. Yani güneş yılı ile söylersek, her altı yüz milyon yılda bir. İki yüz milyon yıl bekleyen, altı yüzü de beklerdi; ve ben bekledim, yol uzundu, ama yaya gitmiyorduk ya! galaksinin terkisinde ışık-yıllarını geçiyordum, gezegen yörüngelerinde nallarından kıvılcımlar sıçratan bir atın sırtındaydım, gittikçe yükselen bir heyecan halindeydim, benim için önemi olan o tek şeyi fethetmeye ilerliyoruz gibi geliyordu bana, o işareti, o krallığı ve adı...

İkinci dönüşü tamamladım, sonra üçüncüsünü. Varmıştım. Bir çığlık attım. Tam o nokta olması gereken noktada, benim işaretimin yerinde, biçimsiz bir karalama, çiğnenmiş ve çiziktirilmiş bir yerde bir çentik vardı. Her şeyi yitirmiştim: işaret, nokta, beni –o noktadaki, o işaret olan– ben yapan her şey yitip gitmişti. İşareti olmaksızın, uzay, yeniden başı sonu olmayan bir boşluğa dönüşmüştü, iç bulandırıcıydı, burada –ben de– her şey yitiyordu. (Bana, bir noktayı belirlemek için, bir işaret ya da onun kazıntısı ne fark eder ki demeyin, silintisi, bir işaretin yadsınmasıdır, yani işaret etmiyordu artık yani bir noktayı, öncekilerden ve sonrakilerden ayırt etmiyordu).

Bu huzursuzluk, çok uzun ışık-yılları boyunca beni duyularımdan yoksun bıraktı. En sonunda gözlerimi yukarıya kaldırdığımda, (bu arada dünyamızda görme ve sonradan da yaşam kazanılmıştı), evet gözlerimi kaldırdığımda, orada görmeyi hiç ummadığım bir şeyi gördüm. Onu gördüm, işareti, ama onu değil; benzer bir işaretti, kesinlikle benimkinden kopya edilmişti, ama benimki olmadığı hemen anlaşılıyordu, o güdüktü, baştansavmaydı, amiyane bir şekilde kendini beğenmişti,

benim o işarette işaret etmeyi amaçladığımın, iğrenç bir taklidiydi ve şimdi bu karşıtlık sayesinde, benimkinin alt edilemez arılığını yeniden anımsayabiliyordum. Bana bunu kim yapmış olabilirdi? Buna bir açıklama bulamıyordum. Sonunda, yüzbinlerce tümevarım zinciri beni sonuca ulaştırdı: Galaktik dönüşünü bizim önümüz sıra tamamlayan bir başka gezegen sisteminde Kgwgk (bu ad, çok daha sonra, adların edinildiği dönemde alınmıştı) diye, sevimsiz ve müthiş kıskanç biri vardı, işte o, bir saldırı dürtüsü ile benim işaretimi silmiş, sonrada küstah bir girişimle, yerine bir başkasını yapmıştı.

Bu işaretin, işaret etmek istediği tek şeyin, Kgwgk'nin benim işaretime öykünmesi olduğu öylesine belliydi ki, aralarında bir karşılaştırma yapmak bile yersizdi. Ama o anda, rakibimin kazançlı sayılmasını asla kabullenemezdim: uzaya, hemen Kgwgk'yi kıskançlıktan çıldırtacak ve gerçek bir işaret sayılacak yeni bir işaret bırakmalıydım. Bir işaret yapmayı denemeyeli aşağı yukarı yedi yüz milyon yıl olmuştu, hani o ilk işaretten bu yana. Zorlanacaktım. Ama artık işler değişikti, çünkü, söylediğim gibi, Dünya kendine yeni bir görünüm ediniyordu, her işleyen şey, bir şeklin karşılığıydı ve o zamanki şekiller, önlerinde uzun bir gelecek olacağını sanıyorlardı (oysa bu doğru değildi: –görece yeni bir örnek vermek gerekirse– dinozorlar gibi) ve böylece bu benim yeni işaretim o dönemlerde nesnelerin görünmesinden az çok etkileniyordu, buna stil diyebiliriz, hani, her şeyin orada öylece belli bir şekilde duruşuna dediğimiz gibi. Bundan oldukça tatmin olduğumu söylemeliyim, artık, silinmiş ilk işaretim için üzülmüyordum, çünkü bu yenisi bana çok daha güzel görünüyordu.

Ama daha o galaktik yıl içerisinde, o an'a kadar olan biçimlerin geçici olduğu, sırayla her şeyin bir bir değişeceği anlaşıldı. Bu yeni bilinç, eski görünümler için bir tür huzursuzluk da getirdi, çünkü onların anısına bi-

le kederlenemeyecektik. Beni de bir düşünce yiyip bitirmeye başladı: uzayda o işareti bırakmıştım, o işaret bana hem işlevine uygun, hem de pek güzel ve özgün görünmüştü, şimdiyse, belleğimde kaldığı kadarı ile, tüm kibiriyle pek yersiz görünüyordu, işaretleri algılamanın antika bir yöntemi olan bir işaretmiş gibi, zamanında, kendimi kopartmam gereken şeylere ait o düzene aptalca ayak uydurmaya çalışmam gibi geliyordu.

Sözün kısası, dönüp durmakta olan dünyaların yüzyıllarca yanında geçtiği ve geçeceği o işaretten utanıyordum; şimdi hem kendi, hem de ben, onu geçici bir şey sanmakla gülünç duruma düşmüştük. Onu anımsadıkça her yanımı al basıyordu (ve hiç durmadan anımsıyordum onu), bu da bütün jeolojik çağlar boyunca sürüyordu: utancımı gizlemek için, yanardağ kraterlerine gizleniyor, anakaraları örten buz kütlelerini dişliyordum. Huzurumu kaçıran bir başka düşünce de şuydu: Kgwgk, Samanyolu'nda her zaman benden önde ilerlediğinden, ben silemeden o, işareti görebilir, olanca adiliği ile, beni küçük düşürmek, benimle alay etmek için, benim işaretimin kabasabalarını galaksi çevresi boyunca oraya buraya çizebilirdi.

Oysa, bu kez karmaşık uzay zamanlaması benden yana çıktı. Kgwgk'nin takımyıldızı, işaretle karşılaşmadı, bizim güneş sistemimiz ise, o noktaya tam tamına birinci turun sonunda vardı, hem de öyle yakın geçtik ki, ben bütün işareti, özenle silebildim.

Şimdi, uzayda bana ait hiçbir işaret yoktu. Yeni bir tane yapabilirdim, ama artık biliyordum ki, işaretler, onları bırakanları yargılamaya da yarıyordu ve bir galaktik yılda, beğeniler ve düşünceler değişmeye zaman buluyorlardı; ayrıca öncekiler, sonradan gelenlerle karşılaştırılıyorlardı. Diyeceğim şu ki, şimdi bu bana yetkin bir işaret gibi gelebilir, ama iki yüz ya da altı yüz milyon yıl sonra beni küçük düşürebilirdi. Oysa,

Kgwgk tarafından vahşice silinmiş olan o ilk işaretim için hâlâ üzülüyordum, çünkü o, zamanaşımına uğramayacaktı, her türlü biçimden önce doğduğu, varolmayı sürdüren her türlü biçim ondan bir şeylere sahip olacaktı, yani o bir işaretti, o kadar.

Artık, o olmayan başka işaretler yapmak beni ilgilendirmiyordu; o işaretiyse, milyarlarca yıldır unutmuştum. Böylece, gerçek işaretler yapamayarak, ama bir yolunu bulup Kgwkg'yi kızdırmak için yalancı işaretler yapmaya başladım, uzayda yarıklar, delikler, lekeler, yalnızca Kgwgk gibi yetersiz birinin işaret sanabileceği hileler yaptım. O bunları da silmeye uğraşıyordu (bir sonraki geçişlerimde bunu görüyordum), üstelik, bu çabaları onu yoruyor da olmalıydı. (Ben bu sahte işaretleri ekiyordum uzayın boşluklarına, onun saflık derecesini anlamak için.)

Şimdi, bir dönüşten ötekine bu silintileri incelerken (galaksi dönüşleri artık benim için amaçsız ve beklentisiz, tembel ve sıkıcı bir gezinti halini almıştı) bir şeyin ayırdına vardım: galaktik yılların geçmesi ile, bunlar soluyorlardı, alttan, benim o noktaya yaptığım ve sahte işaret dediğim izler yeniden canlanarak ortaya çıkıyorlardı. Bu buluşumun beni üzdüğünü söyleyemem, tam tersine beni umutlandırdı. Eğer Kgwkg'nin silintileri siliniyorsa, o noktaya yaptığı ilk silinti de, artık yok olmuş olmalıydı ve benim işaretim ilk görünümüne kavuşmuş olmalıydı!

Böylece beklenti, yine günlerimi tedirgin etmeye başladı. Galaksi, tavadaki omlet gibi dönüp duruyordu, tavanın kendi de kızgın ve altın rengindeydi, bense sabırsızlıktan yanıp tutuşuyordum.

Ama galaktik yılların geçmesi ile uzay eskisi gibi boş, soluk bir mekân olmaktan çıkmıştı. Geçilen yerleri bir işaretle belirginleştirmek düşüncesi, benim ve Kgwkg'nin aklına geldiği gibi, pek çok kişinin de aklına

gelmişti. Başka güneş sistemlerinin milyarlarca gezegenine dağılmış olanlar, aynı şeyi deniyorlardı ve ben, sürekli bunlardan birine, birkaçına ya da bir düzinesine rastlıyordum, iki boyutlu karalamalar, üç boyutlu kütleler (sözgelimi çokgen cisimler) ve hatta bazen de dördüncü boyutu da olan ve daha özenli bir biçimde yapılmış şeyler gibi.

Beklenen an geldiğinde ben kendi işaretimin olduğu noktaya geldim ve yan yana benimkinin tıpkısı beş işaret birden gördüm. Benimkinin hangisi olduğunu da tam olarak çıkartamadım. Buydu, yok hayır şuydu, hadi canım, bu pek çağdaş bir şey, ya da daha da eski olabilir, ben burada kendi elimi tanıyamıyorum, ben böyle mi yapardım... Ve bu arada galaksi uzayda ilerliyor, arkada yeni ve eski işaretler bırakıyorduk ve ben kendi işaretimi bulamamıştım.

Bundan sonra yaşadığım galaktik yılların, o âna kadar yaşadıklarımın en kötüleri olduğunu söylersem, abarttığımı sanmayın. Aramamı sürdürüyordum, uzay, işaret kaynıyordu, bütün dünyalarda kim varsa, uzaya şöyle ya da böyle kendi işaretini bırakmadan edemiyordu ve bizim dünyamız bile, her dönüşümde daha kirli görünüyordu, artık zaten uzay ve dünya birbirlerinin aynası gibiydiler, her biri minik hiyeroglifler ve çizelgelerle kaplanmıştı, bunların her biri işaret sayılabilirdi, ama sayılmayabilirdi de: bazalt üzerine kireç taşından bir kabartı, çöl kumundan rüzgârla uçurulmuş herhangi bir şey, tavuskuşu kuyruğunda görülen göz şekilleri, (yavaş yavaş işaretler arasında yaşadıkça, şimdiye dek kendi varlıklarını sergilemekten başka işe yaramayan şeyler bile, işaretler gibi görünmeye başlamıştı, ya da onları kendi kendilerinin işaretlerine döndürmüş, işaret yapmış olmak için işaret yapanların işaretlerine bir de bunlar eklenmişti).

Kayalık bir duvardaki alevlerin bıraktığı izler, bir mozoleumun cephesinin çerçevesinden –biraz çarpık da olsa– dört yüz yirmi yedinci yiv, manyetik bir fırtına sırasında bir video üzerinde bir sütunlar dizisi, (işaretler dizisi, giderek, işaretlerin işaretleri dizisi, hep aynı olarak defalarca yinelenen işaretlere, ama oraya işaret olsun diye yapıldığı yerde zaten var olan bir başka işaret yüzünden biraz değişik olan işaretlerle çoğalıyordu), bir R harfinin kötü mürekkeplenmiş bacağı, akşam gazetesinin artık kâğıdı ile karşılaşıyor, Melbourne doklarının bir yerinden katranlanmış bir duvarın soyulmuş sekiz yüz bin yaprağından biri, bir istatistiğin eğrisi, asfalttaki bir fren hareketi, bir kromozom... arada bir de, bir heyecan dalgası: İşte o! ve bir saniye için kendi işaretimi bulduğuma emin oluyordum, bu uzayda ya da dünyada olabilirdi, hiçbir şey fark etmiyordu, çünkü, işaretler boyunca, açık seçik bir sınır olmaksızın bir süreklilik oluşmuştu.

Evrende artık bir anakara ve bir içerik yoktu, yalnızca üst üste binmiş, yapışmış işaretlerden oluşmuş bir kalınlık, noktalardan oluşan sürekli bir resim, çizgiler, tırmıklar, çıkıntılar, girintilerden oluşan minimini bir ağ vardı, evren her yandan her boyutta karalanmıştı. Artık bir nirengi noktası saptamaya olanak yoktu: Galaksi dönmeyi sürdürüyordu ama ben artık dönüşleri sayamıyordum, her nokta hareket noktası olarak sayılabilirdi, bir ötekinin üzerine binmiş herhangi bir işaret benimki olabilirdi, ama bunu keşfetmek hiçbir şeye yaramazdı, çünkü artık çok açık seçikti ki işaretlerden bağımsız bir uzay yoktu ve belki de hiç olmamıştı.

TEK BİR NOKTA

Galaksilerin birbirlerinden uzaklaşmalarının hızının ölçümleri Edwin P. Hubble tarafından başlatılmıştır. Buna göre evrenin tüm maddesinin uzayda yayılmaya başlamadan önce, tek bir noktada yoğunlaştığını saptamak olasıdır. Büyük Patlama (Big Bang) ile evrenin ortaya çıkması on beş ya da yirmi milyar yıl önce gerçekleşmiş olmalı.

Hepimiz oradaydık işte –*dedi yaşlı Qfwfq*,– başka neresi vardı zaten? Uzay boşluğunun olabileceğini, henüz kimse bilmiyordu. Zamanı da, öyle; zamanı ne yapacaktık ki, orada öylece balık istifi dururken?

"Balık istifi" dedimse, hani edebi bir benzetme yapayım diye: gerçekte istif olacak yer bile yoktu. Her birimizin her bir noktası, ötekilerin her noktası ile kesişiyordu, bu da hepimizin bulunduğu tek bir noktada oluyordu. Aslında rahatsız etmiyorduk birbirimizi, ama bu iyi huylu oluşumuzdan değildi, çünkü uzay boşluğu yoksa, ayaklarınızın arasında Bay Pber^{t} Pber^{d} gibi bir sevimsizin bulunması kadar can sıkıcı bir şey olamaz.

Kaç kişi miydik? Aşağı yukarı bile olsa bunu hiçbir zamaıı bilemedim. Saymak için az da olsa, şöyle birazcık ayrılmak gerekliydi, oysa, hepimiz aynı noktayı kaplıyorduk. Sanılanın tam tersine, bu sosyalleşmek açısından yararlı bir durum değildi: başka dönemlerde komşuların birbirini ziyaret ettiklerini bilirim; oradaysa, herkes komşu olduğundan 'günaydın' ya da 'iyi akşamlar' bile denmiyordu.

Herkes, kısıtlı sayıda tanıdıkla ilişki kurabiliyordu. Benim özellikle anımsadıklarım, Bayan Ph(i)Nk$_o$, onun arkadaşı De XuaeauX, bir göçmen ailesi, Z'zu diye birileri ve daha önce de sözünü ettiğim Bay Pber^t Pber^d idi. 'Koruma görevlisi' adı altında bir temizlikçi kadın vardı, çevre bu kadar küçük olduğu için tüm evrene bir kadın yetiyordu.

Gerçeği söylemek gerekirse, bütün gün yapacak hiçbir işi olmazdı, toz bile almasına gerek yoktu –tek bir noktanın içine bir toz bile giremez–, bunun için sürekli dedikodu yaparak ve sızlanarak içini dökerdi.

Bütün bu saydıklarımla bile fazlasıyla kalabalıktık; bir de buna bir kenara yığmak zorunda kaldığımız şeyleri ekleyin: bunlar sonradan evreni oluşturacak maddelerdi ve çözülmüş ve yoğunlaşmış bir şekilde durduklarından, sonradan astronominin bir parçası olacak (Andromeda bulutsusu gibi), ya da coğrafyaya (sözgelimi Vosgi'ler) veya kimyaya katılacak (bazı berilyo izotopları gibi) maddeleri bu halleriyle tanıyamıyorduk. Bunlara ek olarak, Z'zu ailesinin açılır kapanır yatakları, şilteleri, sepetleri gibi ev eşyalarına da çarpmadan edemiyorduk; biraz dikkat edilmezse, bu Z'zu'lar, kalabalık bir aile olduklarını öne sürerek, dünyada onlardan başkası yokmuş gibi davranırlardı: nokta boyunca ip gerip çamaşır asmaya bile kalkışırlardı.

Başkalarının da Z'zu'lara karşı suçları yok değildi; bir kere onlara göçmen deniyordu, bunun gerekçesi olarak da, öbürleri hep buradayken Z'zu'ların sonradan gelmiş olmaları gösteriliyordu. Bu asılsız bir önyargıydı bana göre, çünkü zamanda önce ve sonra olmadığı gibi göç edecek bir yer de yoktu, ama bazılarının söylediğine bakılırsa, göçmen kavramı uzaydan ve zamandan bağımsız olarak, saf halde anlaşılmalıydı.

Bu, kıt ve düzeysiz bir görüştü, o zaman öyleydik ne olsa. İçinde oluştuğumuz çevrenin suçu. Dikkat edin,

temelde hepimizde kalmış bir görüştür bu: sözgelimi, –otobüs durağında, bir sinemada, uluslararası diş hekimleri kongresinde– iki kişi karşılaşsak, hemen o zamanları anımsarız. Birbirimizi esenleriz, –bazen bir başkası beni tanır, bazen de ben bir başkasını– hemen birbirimize şunu ya da bunu sorarız (aslında herkes, başkalarının da anımsadığı kişileri anımsar) ve böylece bir zamanların çatışmaları, kötülükleri, karalamaları gündeme gelir. Bayan Ph(i)Nk$_o$'nin sözü geçene dek söyleşiler böyle biterdi, ama o anıldı mıydı, bütün fesatlıklar bir yana bırakılır, kutsal ve cömert bir duygusallığa kapılırdı insan. Hiç kimsenin unutmadığı, hâlâ ardından ağladığımız o Bayan Ph(i)Nk$_o$ kimbilir nerelerdedir? Bir süredir onu aramaktan vazgeçtim: Göğüsleri, kalçaları, turuncu sabahlığı ile Bayan Ph(i)Nk$_o$'ye ne bu galaksi sistemlerinde ne de başkalarında artık hiç rastlayamayacağız.

Şunu iyice belirtmeliyim ki, evrenin sonuna dek seyrelme göstermesinden sonra, tekrar yoğunlaşacağı ve yine o noktada buluşarak yeni baştan başlayacağımız şeklindeki kuram, bana hiçbir zaman inandırıcı gelmedi. Gene de aramızda pek çok kişi, yeniden orada olacağımız zamanın tasarımlarından başka bir şey yapmıyor. Geçen ay, şu köşedeki kahveye girdim, kimi gördüm dersiniz? Bay Pber^t Pber^d. Nasıldı? Buralara hangi rüzgâr atmıştı onu? Pavia'da plastik malzemeler konusunda bir temsilcilik aldığını öğrendim. Nasıldıysa, yine öyle kalmıştı, o gümüş dişi, çiçekli pantolon askıları. "Oraya döndüğümüz zaman," dedi bana alçak sesle, "bazılarının dışarıda kalmasına özen göstermeliyiz... Anlaştık değil mi?" O birileri Z'zu'lardı.

Ona, bu konuşmayı tanıdık bazı başka kişilerle de yaptığımı, ama o sefer, karşımdakinin sözü şöyle bağladığını ona söylemek isterdim: "Anlaştık değil mi?.. Bay Pber^t Pber^d..."

Bunu ağzımdan kaçırmamak için hemen şöyle deyiverdim: "Peki, Bayan Ph(i)Nk$_o$'yi bulabilir miyiz acaba?"

"Ah, evet... Onu bulabiliriz," dedi kızarıp bozararak. Hepimiz için yeniden o noktaya dönme umudu, aslında Bayan Ph(i)Nk$_o$(alt9o ile yeniden buluşmak anlamına geliyor. (Bu kurama inanmayan benim için bile öyle.) Ve o kahvede de her zaman olduğu gibi, onu övmeye giriştik, duygulanmıştık, bu anının karşısında Bay Pber^t Pber^d'nin sevimsizliği de siliniyordu.

Bayan Ph(i)Nk$_o$'nin en büyük gizi, aramızda asla kıskançlığa yol açmamış olmasıdır. Dedikodu da olmamıştır, erkek arkadaşı Bay De XuaeauX ile yattığını herkes bilir. Ama bir tek noktanın içerisinde, eğer bir yatak varsa, bütün noktayı kaplıyor demektir, bu durumda da onlar yatıyorlar değil de yataktalar demek daha doğru olur, çünkü noktadaki herkes aynı zamanda yataktadır da. Böylelikle, onun her birimizle de yatmış olması yadsınamaz. Yerinde bir başkası olsaydı, ardından neler denmezdi ki. Temizlikçi kadın daima fesat sözlere çanak tutardı, öbürlerinin de ondan aşağı kalır yanları yoktu. Oysa Z'zu ailesi hakkında korkunç şeyler duyuyorduk: baba, kız çocuklar, erkek çocuklar, anne, teyzeler, bu kuşkulu söylentileri durduramıyorduk. Bayan Ph(i)Nk$_o$ için durum bambaşkaydı: Ben bir nokta biçiminde ona sığınıyor, nokta biçimindeki onu koruyordum ve bunun verdiği mutluluk, şımarıkça (varolan herkesin nokta biçiminde ona yönelişinin karmaşası yüzünden) ve aynı zamanda da erdemli (onun nokta biçimindeki içine girilemezliği yüzünden) bir kendimden geçiş sağlıyordu. Daha fazla ne isteyebilirdim ki?

Bütün bunlar, benim için gerçek olduğu kadar, başkaları için de geçerliydi. Ve onun için de: eşit derecede mutlulukla bize sahipti, biz de ona; herkesi aynı biçimde seviyor, birlikte oluyordu.

Hep birlikte bu halimiz öylesine iyiydi, hem de öylesine iyiydi ki, olağanüstü bir şeyler olacağı belliydi. Derken şöyle deyivermesi yetti: "Çocuklar, biraz yerimiz olsaydı, size hamur açardım." O anda hep birden, biraz yerimiz olsaydı, onun tombul kollarının ileri geri oklavayı hamurun üstünde gezdirişini, göğsünün tahtadaki un ve yumurta yığınına eğilişini, kollarının hamuru yoğuruşunu, dirseklerine kadar undan beyazlanışını, zeytinyağlanışını düşünmeden edemedik; unun kaplayacağı yeri, un yapmak için gereken buğdayı, buğdayı yetiştireceğimiz tarlaları, tarlaları sulayacağımız suların ineceği dağları, eriştenin sosu için gereken eti verecek dana sürülerinin otlayacağı otlakları, güneşin buğdayı olgunlaştırmak için ışıyacağı yeri, güneşin, yıldızsı gaz bulutlarında yoğunlaşıp yanacağı yeri, yıldızların ve galaksilerin ve galaktik kütlelerin, her galaksiyi, her bulutsuyu, her güneşi, her gezegeni asılı tutabilecek uzaydaki kaçışlarını; ve aynı anda biz bunları düşünürken, bu uzay boşluğu durdurulmaz bir şekilde oluşmaya başlamıştı, tam o sırada da Bayan $Ph(i)Nk_o$ şu sözleri ediyordu: "Erişteler diyordum... çocuklar!" Onun ve bizim içinde bulunduğumuz nokta genişliyordu, ışık yılları, ışık yüzyılları, milyarlarca ışık binyılları uzaklığına yayılıyorduk ve evrenin dört bir yanına düşüyorduk (Bay $Pber^t$ $Pber^d$, Pavia'ya kadar gitmişti), o ise bilmem hangi ısı ışık enerjisi tarafından eritildiyse, o Bayan $Ph(i)Nk_o$, ki bizim zavallı kapalı dünyamızda bir eli açıklık anıtı idi, "Çocuklar, size ne erişteler yedirirdim!" diyen ilk kişi olmuştu, gerçek bir sevgi anıtı idi, uzay kavramının ve uzay boşluğunun ta kendini aynı anda ortaya koyan ve zamanı ve evrensel çekimi ve çekici evreni, milyonlarca, milyonlarca güneşi olası kılan ve gezegeni ve buğday tarlalarını ve gezegenleri, anaka-

raları yağlı ve cömertçe unlu kollarıyla hamur yoğuran pek çok Bayan Ph(i)Nk$_o$'ları dağıtan, işte o kadın, o andan beridir ki, yitiktir ve biz onun anısına gözyaşı dökeriz.

RENKSİZ

Kendi atmosferini ve okyanuslarını oluşturmadan önce, Dünya, uzayda dönen gri bir topa benziyor olmalıydı. Tıpkı bugün Ay'ın olduğu gibi: oraya Güneş'in saçtığı mor ötesi ışınlar süzülmeden ulaşıyorlar, bu yüzden de renkler yokoluyor; işte bu nedenle Ay yüzeyindeki kayalar yeryüzündekiler gibi renkli olmayıp, ölü ve tekdüze bir gri renkteler. Dünya çok renkli bir görünüme sahipse, o öldürücü ışığı süzen atmosfer yüzündendir bu.

Biraz tekdüze, *–diye onayladı Qfwfq–* ama dinlendirici. Binlerce, binlerce adımlık yolu, havanın engellemesi olmadığı için müthiş bir hızla alıyordum ve gri üzerine griden başka bir şey görmüyordum. Belirgin karşıtlıklar da yoktu: Beyaz, tam bir beyaz, eğer vardıysa, güneşin göbeğindeki ve oraya gözlerini çeviremiyordun bile; kara, tam bir kara gecenin karanlığında bile yoktu çünkü, görünürde hep pek çok sayıda yıldız vardı. Önümde açılan ufuklar, zincirleme dağ sıralarınca kesilmiyordu, gri taş düzlüklerin çevrelerinde gri, hafif yükseltiler vardı; anakaralar ve anakaralar aşsam da asla bir kıyıya ulaşamıyordum, çünkü okyanuslar, güller, ırmaklar, toprağın altında kimbilir nerelerde yatıyorlardı.

O dönemlerde rastlaşmalar pek ender olurdu: o kadar az kişiydik ki! Morötesine dayanabilmek için şımarıkça isteklere yer yoktu. Özellikle atmosferin eksikliği, kendini çok değişik biçimlerde hissettiriyordu. Sözgelimi, göktaşlarını düşünün: uzayın her noktasından yağıyorlardı, stratosfer olmadığından, şimdiki gibi saçağa

çarpıp parçalanamıyorlardı. Sonra, bir de sessizlik vardı: şöyle bir bağırabilseydik! Hava ve titreşimi olmadığından, hepimiz sağır ve dilsizdik. Ya ısı? Çevrede güneşin ısısını koruyacak hiçbir şey yoktu: gece oldu mu dayanması zor bir soğuk bastırırdı. Neyse ki, yeryüzünün kabuğu alttan ısınıyordu, eriyik mineraller gezegenin damarlarına basınçla dağılıyorlardı; geceler kısaydı (gündüzler gibi: dünya kendi çevresinde daha hızla dönüyordu); ben sımsıcacık bir kayaya sarılıp uyuyordum; çevredeki kuru soğuksa hoştu. Anlayacağınız, doğruyu söylemek gerekirse, iklimi ben pek de fena bulmuyordum.

Yokluğunu duyumsadığımız pek çok gerekli şey arasında, renklerin olmayışı, kabul edeceğiniz gibi, en önemsiz sorundu: varolduklarını bilseydik bile, onları yersiz bir lüks sayardık. Tek rahatsızlığımız, görme güçlüğümüzdü, birini ya da bir şeyi aramak zorunda kalınca bu güçlük ortaya çıkıyordu, çünkü her şey eşit olarak renksiz olduğundan, önünde ve ardında duran şekillerden ayırt edilemiyordu. Hareket eden bir şey zar zor seçilebiliyordu, bir göktaşı kırıntısının yuvarlanması, yersarsıntısıyla açılan bir gedikten görünen yılantaşı, yanardağın sıçrayan lavları örneğinde olduğu gibi.

O gün, sünger gibi delikli kayalardan oluşan bir anfitiyatroda koşuyordum, burası başka kemerlere açılan kemerlerle çevriliydi: anlayacağınız, girintili gölgelerin pek az bir ton farkı yarattığı engebeli bir yerdi. Ve bu renksiz kemerlerin sütunları arasında koşan, yok olan, daha ilerde yeniden görünen renksiz bir yıldırım fark ettim: Üstüse iki kez çakan bir ışık hüzmesiydi bu, bunların ne olduğunu henüz anlayamamıştım, ama Ayl'ın gözlerini izleyerek aşka kapılmış koşuyordum bile.

Kendimi daha ilerdeki bir kum çölünde buldum: birbirinden az çok değişik, ya da neredeyse eşit kum tepelerinin arasında bata çıka ilerliyordum. Bakılan nok-

taya göre, kum tepeciklerinin dorukları, yatmış gövdelerin kabartmalarını andırıyorlardı. Şurada sanki, yumuşak bir göğsün üzerine kapanmış bir kol beliriyordu, elinin ayası da yatan bir yanağın altına sokulmuştu; burada ise, ince görünümlü bir genç çıkar gibiydi. Bu olası benzerlikleri incelemek için durdum, bir dakika sonra, gözlerime takılanların yalnızca kum tepecikleri değil, izlediğim nesnenin ta kendisi olduğunu anladım.

Öylece uzanmıştı, renksizdi, uykuya yenik düşmüştü, renksiz kumun üzerinde. Onun yakınına oturdum. Mevsimlerden –bunu şimdi bilebiliyorum– gezegenimizin morötesinin sonlarına yaklaştığı dönemdi. Son demlerinde bir varoluş tarzı, güzelliğinin doruk noktasına ulaşmıştı. Şu gözlerimin karşısındaki gibi bir güzellik görmemişti yeryüzü.

Ayl gözlerini açtı. Beni gördü. O kumlu dünya nedeniyle –başlangıçta bana da olduğu gibi– önce beni seçemedi sanırım, sonra bende, onu izleyen ve korkutan varlığı tanıdı. Ama sonunda, ortak varlığımızı fark etti ve çekingenlikle güleçlik arası bir bakışla sessiz ama mutlu bir inilti koyverdi.

Ona anlatmaya başladım, baştan sona el hareketleri ile. "Kum. Kum değil," dedim, önce çevreyi, sonra ikimizi göstererek.

Evet işareti yaptı, anlamıştı.

"Kaya. Kaya değil." Gene bu konudan ayrılmak istememiştim. Pek fazla kavrama sahip olduğumuz bir dönem değildi: bizim ikimizin ne olduğumuzu belirtmek, aramızdaki ortaklıkları bulmak, pek kolay bir iş sayılmazdı.

"Ben. Sen, ben değil," diye anlatmaya çalıştım hareketlerle.

Bana karşılık verdi.

"Evet. Benim gibi sen, ama şöyle şöyle," diye düzelttim.

Biraz rahatlamış gibiydi, ama hâlâ çekiniyordu.

"Ben, sen, birlikte, koş, koş," demeye çalıştım.

Birden gülmeye başladı ve kaçıp gitti.

Yanardağların doruklarında koşuyorduk. Aydınlık grilikte, Ayl'ın saçlarının uçuşması ve yanardağların ağızlarından yükselen alev dilimleri soluk ve eşit çırpıntılarla birbirine karışıyordu.

"Ateş. Saç," dedim ona. "Ateş eşittir saç."

İnanmış görünüyordu.

"Güzel değil mi?" diye sordum.

"Güzel," diye yanıtladı.

Güneş beyazımsı bir tonda batıyordu. Mat taşlardan oluşan bir kayalık üzerine güneş ışınları çarpıkça vuruyor, bazılarını parıldatıyordu.

"Taşlar orada aynı değil. Güzel değil mi?" dedim.

"Hayır," dedi ve yüzünü çevirdi.

"Oradaki taşlar güzel," diye direttim, taşların ışıldayan grisini göstererek.

"Hayır." Bakmamakta direniyordu.

"Sana, ben, oradaki taşlar!" diye önerdim.

"Hayır, buradaki taşlar!" diye yanıtladı Ayl ve o matlardan bir avuç yakalayıverdi. Ama, ben öne seğirtmiştim bile.

Topladığım ışıltılı taşlarla dönmüştüm bile, onu, bunları alması için zorlamam gerekti.

"Güzel!" diye onu kandırmaya çalışıyordum.

"Hayır!" diye karşı çıkıyordu, ama sonra onlara baktı; o güneş ışığından uzak, bunlar da ötekiler gibi mattı, ancak o zaman, "Güzel!" dedi.

Gece indi, bir kayaya sarılmadan yattığım ilk geceydi, belki de bu nedenle bana acımasızca kısa göründü. Işık, her an Ayl'ı silmeye, varlığına kuşku düşürmeye kalkışırken, karanlık, onun varlığının güvencesini veriyordu.

Gün geri geldi, yeryüzünü griye boyadı; gözlerim dört bir yanı taradı, ama onu göremiyordum. Sessiz bir çığlık attım: "Ayl! Neden kaçtın?" Ama o benim karşımdaydı, o da beni arıyordu ve beni fark etmiyordu; sessizce bağırdı: "Qfwfq! Neredesin?" Sonunda o sisli aydınlığa gözlerimiz alıştı; bir kaşı, bir dirseği, bir kalçayı tanımaya başladık.

O anda Ayl'ı armağanlara boğmak isterdim, ama hiçbir şey ona lâyık görünmüyordu. Yerkabuğunun tekdüze yüzeyinden kopartabileceğim her şeyi arıyordum, bir lekeyi, işaret eden her şeye bakıyordum. Ama Ayl ile beğenilerimizin farklı olduğunu anlamakta gecikmedim, farklıydı ama zıt değildi; ben her şeyi örten o soluk tozun ötesinde değişik bir dünya arıyordum, her izin her ışık lekesinin (gerçekte bir şeyler değişmeye başlıyordu: renk yokluğu, ışık gölgelerince gideriliyordu): oysa, Ayl, her türlü titreşimin dışlandığı o sessizlik ülkesinin mutlu, hoşnut bir yurttaşıydı; ona göre, bu mutlak görsel tekrenkliliği bozacak her şey tiz bir detonelikti; ona göre, grinin griden başka bir şey olma konusundaki gelmiş geçmiş tüm hayallerinin söndüğü yerde, yalnızca orada güzellik başlıyordu.

Birbirimizi nasıl anlayabilirdik? Dünyadaki hiçbir şey, gözlerimize göründüğü haliyle, birbirimize hissettiklerimizi dile getirmeye yeterli değildi, ama ben nesnelerden tanınmadık titreşimler yakalamak için çıldırırken, o, nesnelerin özlerini sonuna dek renksiz kılmak dileğindeydi.

Bir göktaşı, güneşin önünden geçerek gökyüzünü aştı, akışkan ve ateşli gazsı kabuğu bir an için güneş ışınlarını süzdü ve bir an içerisinde dünya, hiç görülmemiş bir ışığa boğuldu. Turuncu renkte sarp kayalıkların ayaklarında menekşe rengi uçurumlar açılıyor, benim mor ellerim alev alev yanan yeşil kuyruklu yıldızı işaret

ediyordu, bu arada henüz sözlere dökülemeyen düşüncelerim boğazımdan dökülmeye çalışıyorlardı:

"Bu senin için! Benden sana, işte şimdi gerçekten hoş oldu!"

Bir yandan da deli gibi kendi çevremde dönüyor ve Ayl'ın bu genel değişim içinde hangi yeni biçimde parıldadığını görmek için sabırsızlanıyordum: ve onu göremedim, sanki o, bu renksizliğin aniden parçalanışı sırasında saklanmanın, mozaiğin çatlaklarının arasından kaçıp gitmenin bir yolunu bulmuştu.

"Ayl! Korkma, Ayl! Ortaya çık ve bak!"

Ama göktaşının hâlesi güneşten uzaklaşmıştı ve dünya her zamanki griliğine bürünmüştü, benim kamaşan gözlerime bile her zamankinden de gri görünüyordu, her yan aynıydı, her yan mattı ve Ayl yoktu.

Gerçekten yok olmuştu. Onu uzun geceler, günler boyunca aradım. Dünyanın, bundan sonra alacağı şekli denediği bir dönemdi: şimdilik, en uygunu olmasa bile, elinde bulunan malzeme ile bunu deniyordu, gene de kesin bir şey olmadığı anlaşılıyordu. Lavlardan oluşan ağaçlar duman rengindeydi, kıvrık dallarından boz renkli yapraklar sallanıyordu. Kül kelebekler, kil çayırlar üzerinde uçuşuyor, mat kristal papatyalar üzerinde salınıyorlardı. Ayl, renksiz ormanın bir dalından sarkan renksiz gölge olabilirdi, ya da boz çalılar altından eğilerek boz mantarlar toplayan biri. Yüzlerce kez onu gördüğümü sandım, yüz kez de yitirdiğimi.

Issız ovalardan kalabalık mahallelere geçtim. O dönemde, gerçekleşmesi olası değişikliklere göre, karanlık birtakım yapıcılar olası gelecek için pek gelişmemiş geçmiş görüntüleri yaratıyorlardı. Taş kulelerden oluşmuş bir metropolisten sonra bir huzur köşesi olarak hazırlanmış, çevresi hendeklerle çevrili bir dağdan geçtim, sonunda bir çamur denizine açılan bir limana vardım;

girdiğim bir bahçenin kum tarhlarından göklere yüksek dikilitaşlar uzanıyordu.

Dikilitaşların boz taşında belli belirsiz bir girinti-çıkıntı vardı. Durdum. Bu parkın tam ortasında Ayl, kız arkadaşları ile oynuyordu. Kuartz bir topu havaya atıyor, sonra düşmeden yakalıyorlardı.

Top, güçlü bir fırlatışla, benim ellerime uçtu, onu yakaladım. Arkadaşları şuraya buraya koşarak onu aramaya koyuldular; ben, Ayl'ı yalnız görür görmez topu havaya fırlattım ve yeniden tuttum. Ayl fark etti, ben saklanarak, kuartz topu atıyor, Ayl'ı gittikçe daha uzak noktalara çekiyordum. Sonra kendimi gösterdim; o bana bağırdı; sonra güldü ve böylece oynaşarak tanımadığımız bölgelere kaydık.

O zamanlar, gezegenin katmanları, depremlerle yerleşerek, dengelerini sağlamaya çalışıyorlardı. Arada bir yerkabuğu sarsılıp yükseliyor, Ayl ile benim aramda öyle yarıklar açılıyordu ki, kuartz topu birbirimizi atamıyorduk. Bu yer çatlaklarından, yeryüzünün yüreğinde sıkışmış olan maddeler fırlayıp kurtulma olanağı buluyorlardı; bir bakıyordunuz, kaya parçaları, akışkan bulutlar çıkıyordu, ya da kaynar sular fışkırıveriyordu.

Gene Ayl ile oynarken, yoğun bir gazın yerkabuğunun üzerinde yayılmaya başladığını fark ettim. Sanki yavaş yavaş yükselen alçak bir sis gibiydi. Şimdi ayak bileklerimizi örterken, şimdi dizlerimize çıkıyordu, birden belimizdeydi... Bu görüntü ile Ayl'ın gözlerinde bir kararsızlık ve korku gölgesi belirdi; ben onu telâşa vermek istemiyordum, bu yüzden de bir şey yokmuş gibi oynamayı sürdürüyordum, ama ben de tedirgindim.

Hiç görülmemiş bir olaydı bu: akışkan ve dev bir kabarcık, dünyanın çevresinde giderek şişiyor, onu bütünüyle sarıyordu; yakında bizi baştan ayağa örtecekti, sonra da kimbilir neler olacaktı.

Topu, yerde açılmaya başlayan bir gediğin ötesinden Ayl'a fırlattım, ama nedense istediğimden kısa bir atış oldu bu, top yarığın içine düştü, işte: birden çok ağırlaşmıştı galiba, hayır: yarık inanılmaz bir şekilde genişlemişti ve şimdi Ayl, uzaktaydı, çok çok uzakta, aramızda açılan dalgalı, kayalık bir kıyıda köpüren sıvı bir düzlüğün ötesinde kalmıştı, ben ona yetişmek için bu yakadan bağırıyordum: "Ayl! Ayl!" Ve sesim, ses, yani sesimin sesi, hiç hayal etmediğim bir güçle yayılıyordu; dalgalar benim sesimden daha güçlü olarak kabarıyorlardı. Sözün kısası: artık hiçbir şey anlamaz olmuştum.

Ellerimi sağırlaşan kulaklarıma götürdüm; o anda burnumu ve ağzımı da tıkama gereğini duydum, beni çevreleyen güçlü azot ve oksijen karışımını solumak istemiyordum, ama en dehşetli dürtü, neredeyse patlayacak olan gözlerimi örtmek oldu.

Ayaklarımın altında uzanan sıvı kütlesi birdenbire yeni bir renk kazanmıştı, bu beni kör ediyordu; ben başlangıçta belirsiz, ama sonradan kesin bir anlam bir çığlık attım: "Ayl! deniz mavi!"

Çok uzun zamandır beklenen değişiklik gerçekleşmişti. Şimdi Dünya'da hava ve su vardı. Ve yeni doğan o mavi denizin üzerinde, renkli bir güneş batıyordu, onun rengi bambaşka ve çok daha baskındı.

Ayaklarımın altında uzanan sıvı kütlesi birdenbire yeni bir renk kazanmıştı, bu beni kör ediyordu; ben başlangıçta belirsiz, ama sonradan kesin bir anlam bir çığlık attım: "Ayl! deniz mavi!"

Çok uzun zamandır beklenen değişiklik gerçekleşmişti. Şimdi Dünya'da hava ve su vardı. Ve yeni doğan o mavi denizin üzerinde, renkli bir güneş batıyordu, onun rengi bambaşka ve çok daha baskındı.

Öyle ki, ben anlamsız bağırışlarımı durdurmadan edemiyordum: "Güneş ne kırmızı Ayl! Ayl! Ne kırmızı!"

Gece indi. Karanlık da bir değişikti. Ben koşarak Ayl'ı arıyordum. Her gördüğüm yeni şey için başı sonu olmayan sesler çıkarıyordum: "Yıldızlar sarı! Ayl! Ayl!"

Onu ne gece, ne ertesi gün, ne de daha sonraki gecelerde bulamadım. Çevrede yepyeni renkler beliriyordu; pembe bulutlar, menekşe rengine bürünüp yoğunlaşıyorlar, altın renkli şimşekler çakıyor, uzun fırtınalardan sonra gökkuşakları henüz görülmemiş renkleri, olası bütün karışımları ile müjdeliyorlardı. Klorofil de kendi gelişimini sürdürüyordu: derelerin geçtiği vadilerin çevreleri yosunlar ve eğreltiotları ile yeşilleniyordu. Ayl'a yaraşır bir güzellik ortamıydı işte bu; ama o yoktu! Ve onsuz, bu rengârenk görkem, gereksiz, boşuna gibi geliyordu bana.

Yeryüzünü aşıyordum, bozken tanıdığım şeyleri yeniden görüyordum, ateşin kırmızı, buzun beyaz, göğün mavi, toprağın kahverengi, rubi taşının rubi, topazın topaz ve zümrütün zümrüt rengi olduğunu her görüşte yeniden şaşırıyordum. Ya Ayl? Bütün hayalgücümü kullanmama karşın, o şimdi nasıl görünürdü, bunu çıkartamıyordum.

Dikilitaşların olduğu bahçeyi buldum, şimdi ağaçlar ve otlarla yemyeşildi. Suların köpürdüğü göllerde kırmızı, mavi, sarı balıklar yüzüyordu. Ayl'ın arkadaşları hâlâ çayırların üzerinde sıçrayıp oynuyorlar, gökkuşağının renklerini yansıtan topu atıp tutuyorlardı: ama nasıl değişmişlerdi! Birinin teni beyaz, saçları sarıydı, biri esmer, teni zeytuni idi, öbürü kumral, kırmızı tenli, bir başkası ise mini mini güzelim çillerle örtülü bir kızıldı.

"Ya Ayl?" diye seslendim. "Ya Ayl! Nerede? Nasıl oldu? Neden sizinle değil?"

Arkadaşlarının dudakları kırmızı, dişleri beyaz, dilleri, dişetleri pembemsiydi. Göğüslerinin uçları da pem-

bemsiydi. Gözleri sular gibi mavi, vişnemsi kara, fındık ya da yabani kadife çiçeği rengindeydi.

"Ama... Ayl..." diyorlardı "artık yok... Bilinmiyor..." ve oynamayı sürdürüyorlardı.

Ben Ayl'ın saç ve ten rengini, olası bütün renklerle gözümün önüne getirmeye uğraşıyordum, ama beceremiyordum ve böylece onu arayarak yerküreyi gezip keşfediyordum.

"Eğer, bu yukarda yoksa," diye düşündüm, "demek ki, aşağıda." Ve ilk oluşan depremde önüme çıkan bir çatlağın içine atladım, aşağı, dünyanın iç damarlarına daldım.

"Ayl! Ayl!" diye sesleniyordum karanlıkta. "Ayl! Gel bak dışarısı ne kadar güzel!"

Soluk soluğa kalmıştım, sustum. Ve o an Ayl'ın alçak ve sakin sesi bana yanıt verdi: "Şşt. Buradayım. Neden bu kadar bağırıyorsun? Ne istiyorsun?"

Hiçbir şey görünmüyordu. "Ayl! Benimle dışarı çık! Bir bilsen... dışarıda..."

"Dışarısını sevmiyorum."

"Ama önce..."

"Önce, önceydi. Şimdi değişik. O tuhaf şey oldu."

Ona karşı çıktım: "ama, o bir anlık bir ışıktı. Kuyrukluyıldızda olduğu gibi. Şimdi tümü sona erdi. Her şey eskisine döndü. Gel, korkacak bir şey yok."

Eğer çıkarsa diye düşünüyordum, ilk şaşkınlık anı geçince, renklere alışır, sevinir ve onun iyiliği için yalan söylediğimi anlardı.

"Doğru mu söylüyorsun?"

"Sana neden masal anlatayım ki? Gel, seni dışarı götüreyim."

"Hayır. Sen önden git. Ben seni izlerim."

"Ama seni yeniden görmek için sabırsızlanıyorum."

"Beni, yalnızca benim istediğim gibi görebilirsin. Önden git, geriye de bakma."

Yersarsıntıları yolu belirliyordu. Kaya katmanları yelpazeler gibi açılıyordu, biz ara katmanlarda ilerliyorduk. Arkamdan Ayl'ın hafif adımlarını işitiyordum. Sonra bir deprem daha olsa kendimizi dışarıda bulacaktık. Kitap yaprakları gibi açılan bazalt ve granit basamakları arasında koşuyordum: ta ilerde yarıklar açan yırtılmalar oluyordu, oradan açık havaya çıkabilecektik, zaten yarıktan güneş yemiş toprak görünüyor, ışık süzülerek bizi karşılıyordu. İşte: Şimdi bu renkleri Ayl'ın yüzünde de görebilecektim... Ona bakmak için arkama döndüm.

Yeniden karanlığa kaçan onun bağırışını işittim, ışıktan kamaşan gözlerim hiçbir şey seçemez olmuşlardı, sonra depremin sesi her şeyi bastırdı ve kayalardan bir duvar aramızdan yükseliverdi ve bizi ayırdı.

"Ayl! Neredesin? Bu yana geçmeye çalış, çabuk ol, kaya yerleşmeden gel!" Ve bir geçit arayarak duvar boyunca koşuyordum, ama düz ve boz yüzey bir çatlak bile olmadan aramızda uzanıyordu.

O noktada müthiş büyük bir dağ zinciri oluştu. Ben dışarı fırlatıldım, açığa çıktım, Ayl ise kayalık duvarın arkasında, Dünya'nın candamarları arasında kaldı.

"Ayl! Neredesin? Neden burada değilsin?"

Bakışlarımı çevremdeki görüntülerde dolaştırıyordum. O zaman bir anda al gelinciklerin açtığı o bezelye yeşili çayırlar, o turkuaz ışıltılarla yanıp sönen denize uzanan kanarya sarısı tarlalar, her şey, bana o denli tatsız, o denli boş, o denli sahte göründü ki.

Ayl'ın kişiliği, Ayl'ın dünyası, Ayl'ın güzellik idesi ile o kadar tersti ki, artık onun yerinin asla bu taraf olamayacağını anlamıştım. Ve acı ve korkuyla kendimin bu tarafta kaldığımı anladım, asla o altınsı ve gümüşsü pırıltılardan, pembeye boyanan o mavi bulutçuklardan,

her güz sararan o yeşil yapraklardan kaçamayacaktım ve Ayl'ın o yetkin dünyası sonsuzluğa dek kaybolmuştu, artık onu hayal bile edemeyecektim, o boz taşlı soğuk duvardan başka onu uzaktan bile anımsatacak hiçbir şey kalmamıştı.

SONSUZ OYUNLAR

Galaksiler uzaklaştıkça, evrenin seyrelmesi durumu, 'ex novo' ortaya çıkan materyallerden oluşan yeni galaksilerle giderilir. Evrenin ortalama yoğunluğunu sabit tutmak için, genişlemekte olan her 40 santimetre küp uzay için 250 milyon yılda bir, bir hidrojen atomu oluşması yeterlidir. (Durağan Durum denen bu kuram, evrenin bir anda dehşetli bir patlama sonucu oluştuğunu savunan sava karşı ortaya konmuştur.)

Küçük bir çocuktum ve olanların farkına varmıştım bile, *–diye anlatmaya koyuldu Qfwfq.–* Hidrojen atomlarını bir bir tanırdım; ortaya yeni bir tane çıktı mıydı, hemen anlardım bunu. Benim çocukluğumda bütün evrende hidrojen atomlarından başka oynayacak bir şey yoktu, biz de, yani ben ve ben yaşlardaki arkadaşım Pfwfp, bunlarla oynamadan edemezdik.

Nasıl bir oyun muydu bizim ki? Şimdi anlatacağım. Uzay eğri olduğundan, atomlarımızı misket gibi onun eğrisi üzerinde yuvarlıyorduk, atomu en ileri atan, kazanıyordu. Atoma vururken etmenleri, yörüngeleri, manyetik alanları ve çekim alanlarını iyi kullanmayı bilmek gerekliydi, yoksa, misket pistin dışına kayar, yarıştan atılırdı.

Kurallar her zamanki gibiydi: Bir atomla, sana ait bir başka atoma vuruyor, onu ilerletiyordun, ya da bu ikinci atomla ortada duran bir üçüncü atomu kırıyordun. Doğal olarak çok güçlü vuruşlar yapmamaya özen gösteriyorduk, çünkü iki atomun çarpması ile 'tık!' bir

helium ortaya çıkıyordu, bunlar da oyunda yitik atomlar sayılıyorlardı; bununla da kalmıyor, bu iki atomun biri, rakibe aitse bunu ona ödemek zorunda da kalıyordun.

Uzayın eğimi nasıldır bilirsiniz: Küçük bir top, döner, döner, bir anda yokuş aşağı kaymaya başlar, uzaklaşır, ondan sonra asla yakalanamaz. Bu yüzden, oyun ilerledikçe, yarışmadaki atomların sayısı gittikçe azalıyordu; içimizde ilk topsuz kalan, oyunu yitirmiş oluyordu.

İşte böylece, o en can alıcı anda, yeni atomlar çıkıveriyordu ortaya. Yeni atomla, kullanılmışı arasında çok fark vardır: yeniler, parlak, ışıltılı, taze taze ve kırağı görmüş gibi nemli olurdu. Bu yüzden yeni kurallar geliştirdik: her yeni atom, eski üç atoma sayılacaktı, yeniler oluşur oluşmaz eşit olarak aramızda pay edilecekti.

Böylece oyunumuz hiç bitmiyordu, asla canımız da sıkılmıyordu, çünkü her yeni atom buluşta, sanki oyun da bize yeniymiş gibi geliyordu, sanki ilk el oynuyorduk şimdi.

Sonra zaman geçtikçe, oyunun tadı kaçtı. Artık yeni atomlar çıkmıyordu ortaya. Yitirilen atomların yerine yenisi konamıyor, atışlarımız elimizde kalan az sayıdaki parçayı da boş, yalın uzayda yitirmemek korkusuyla güçsüzleşiyor, kararsızlaşıyordu.

Pfwfp de değişmişti: dalgınlaşıyor, sağa sola gidiyor, tam sırası geldiğinde ortada olmuyor, ona seslenince yanıt vermiyor, yarım saat sonra ortaya çıkıyordu.

"Haydi, sıra sende, ne oluyor, oynamıyor musun?"

"Tabii oynuyorum, sıkma beni, şimdi yapıyorum atışımı."

"Eh, iyi, senin keyfini bekleyeceksek, oyunu yarıda keselim daha iyi."

"Off, kaybedince amma da uzatıyorsun."

Doğruydu: hiç atomum kalmamıştı, oysa, kimbilir nasıl Pfwfp'nin her zaman bir yedeği vardı. Aramızda üleşecek yeni atomlar oluşmazsa, benim yeniden kazanma umudum yoktu.

Pfwfp yeniden uzaklaşır uzaklaşmaz, ayaklarımın ucuna basarak izledim onu. Benim onu gözlediğim sürece kayıtsız, ıslık çalarak dolaşır gibiydi: ama göz erimimden çıktığını sandığı zaman kafasında gideceği yeri bilen bir tavırla, uzayda koşmaya başlıyordu. Aklındaki programın ne olduğunu –daha doğrusu hilesini öğreneceğiniz gibi– keşfetmekte gecikmedim. Pfwfp, yeni atomların nerede olduğunu biliyordu, arada sırada şöyle bir dolaşıp onları yeniden taze taze topluyordu, sonra da saklıyordu. Bu yüzden onun atış yapacak atomu hiç bitmiyordu.

Ama o iflah olmaz sahtekâr, onları oyuna sokmazdan önce, elektronların zarlarını biraz ovalayarak yıpranmış, mat bir görünüm veriyordu, böylece benim, rastlantı sonucu cebinde bulduğu eski bir top sanmamı sağlıyordu.

Bununla da kalmıyordu: Şöyle aşağı yukarı bir hesap yapınca, oyuna sokulan atomların, onun çalıp sakladıklarının pek az bir bölümü olduğu sonucunu çıkarttım. Acaba bir yere hidrojen mi depoluyordu? Ne işine yarayacaktı ki bu? Aklında ne gibi bir düşünce vardı? Derken bir kuşku belirdi bende: Pfwfp kendine, yepyeni, el değmemiş bir evren kurmak istiyordu.

O andan başlayarak, huzurum kaçtı: onu tuzağa düşürmeliydim. Ben de ona öykünebilirdim: artık bunların yerini biliyordum, ondan birkaç dakika önce buraya gelir, o kapmadan önce yeni doğmuş atomları toplardım. Ama bu pek basit bir şey olurdu. Onu, kendi kalleşliğine uygun bir tuzağa düşürmek istiyordum. İlk iş olarak sahte atomlar yapmaya koyuldum: O, haince planlarına niyetlenirken, ben gizli köşede, bulabildiğim

bütün materyali eziyor, ölçüyor, karıştırıyordum. Aslına bakarsanız, bu materyal, sözü edilemeyecek kadar kıttı: fotoelektrik ışınlar, manyetik alan kırıntıları, yolda yitmiş bazı nötron parçacıkları; ama pek çabuk bir şekilde bunları yoğuruyor, tükürükle ıslatıyor, bir araya yapıştırabiliyordum. Yani, dikkatle bakılacak olursa, hidrojen ya da ad konabilecek bir element olmadıkları belli olan, ama Pfwfp gibi, hızla geçerken yürütüp cebine sokacak birine atom gibi görünebilecek birtakım yuvarlak maddecikler hazırladım. Pfwfp bunları saf ve yepyeni hidrojen sanabilirdi.

Böylece, o henüz bir şeyden kuşkulanmazken, ondan önce yola düştüm. O noktaları, iyice aklımda tutmuştum.

Uzayın her yanı eğimlidir, ama bazı yerleri daha da eğimlidir: boşluğun kendi üzerine kıvrılıp sarmalandığı yerlerde torbalanmalar, daralmalar, girintiler oluşuyordu. İşte bu girintilerde hafif bir tıngırtı ile her iki yüz elli milyon yılda bir, istiridyenin kabukları arasında oluşan inciler gibi parlak bir atom hidrojeni doğuyordu. Ben oradan geçiyor, atomu cebe indiriyor, onun yerine sahtesini bırakıyordum. Pfwfp hiçbir şeyin farkına varmıyordu: o gözü doymaz bir avcı, bir obur gibi ceplerini o süprüntü ile dolduruyorken, ben evrenin göğsünde ürettiği o hazineyi biriktiriyordum.

Şimdi oyunlarımızın kaderi değişmişti: benim her zaman yuvarlayacak yeni atomlarım vardı, onunkiler ise, ıska geçiyordu. Üç kez atış yapmayı denedi, üç keresinde de atom, uzayda ezilmiş gibi ufalandı. Şimdi de oyunu yarıda bırakmak için bahane uydurma sırası Pfwfp'ye gelmişti.

"Haydi," diye çıkışıyordum. "Atmazsan, bu el benimdir."

Ve o: "Sayılmaz, atom bozulunca oyun sayılmaz, baştan başlanır."

Bu, o anda onun uydurduğu bir kuraldı.

Ben ona kulak asmıyor, çevresinde dans ediyor, omzunda birdirbir atlıyor ve şöyle bir şarkı söylüyordum:

"vurvurvurvur,
vuramazsan vurul
vuramadığın kadar vuracağım
vurup vurup vuracağım."

"Yeter," dedi Pfwfp. "Oyun değiştirelim."

"Tamam!" dedim. "Neden galaksileri uçurmaca oynamıyoruz?"

"Galaksileri mi?" diye birden Pfwfp'nin yüzü sevinçle ışıldadı.

"Ben varım! Ama sen... Senin galaksin yok ki!"

"Tabii ki var."

"Benim de var."

"Haydi, kim daha yukarı uçurabilecek."

Cebimde sakladığım tüm yeni atomları havaya fırlattım. Önce gözden yiter gibi oldular, sonra hafif bir bulut gibi yoğunlaştılar, sonra bulut büyüdü, büyüdü, içerisinde ışıldaklı yoğunlaşmalar oluştu: ve bunlar döndü, döndü, sonra bir anda görülmemiş takımyıldız sarmalına dönüştü. Çevreye püskürerek kaçarken ben de kuyruğundan tutarak koşuyordum. Ama artık galaksiyi uçuran ben değildim, galaksi beni uçurmaya başlamıştı, kuyruğuna asılı kalmıştım; artık ne yüksek, ne alçak vardı, yalnızca önümde açılan uzayla bunun ortasında genleşen galaksi vardı ve ben ona asılı bir şekilde, binlerce ışık yılı uzaklıktaki Pfwfp'ye işaretlerimle bir şeyler anlatmaya çalışıyordum.

Pfwfp, benim harekete geçtiğimi fark eder etmez, cebindeki bütün hazinesini ortaya çıkartıp havaya atmış, gökte tükenmiş bir galaksi sarmalının açılmasını ummuştu. Oysa, hiçbir şey olmamıştı. Işınların cızırtısı işitildi, bir şeyler görünüp yitti, sonra her şey söndü.

"Hepsi o mu?" diye seslendiğinde, Pfwfp, öfkeden yemyeşil olmuş, bana hakaretler yağdırmaya başlamıştı:

"Ben sana göstermesini bilirim, Qfwfq iti!"

Ama ben ve galaksim, çoktan binlerce değişik galaksiler arasına karışmış uçuyorduk, aralarında, en yeni benimkiydi, gencecik hidrojeni ve berilyumu, bebecik karbonu ile göz kamaştırdığından, bu tüm gökyüzünce kıskançlık uyandırıyordu. Yaşlı galaksiler, hasetlerinden çatlayarak, bizden kaçıyorlar, zaten onları böyle içi geçmiş ve çökmüş görmekten hoşlanmayan kendini beğenmiş biz, dörtnala onlardan uzaklaşıyorduk. Bu karşılıklı kaçışta, gittikçe daha seyrek ve boş uzay boşluklarına varıyorduk: ve işte boşluğun ortasında, şurada burada, kararsız ışık püskürtüleri görüyordum. Bunlarda yepyeni galaksilerdi, şu anda doğmuş materyalden oluşuyorlardı, benimkinden bile tazeydiler. Uzay, hızla kalabalıklaşıyor, bağbozumu öncesi bir bağı anımsatıyor, herkes birbirinden kaçmak için uçuyordu, benim galaksim, yaşlılardan olduğu kadar gençlerden de uzaklaşıyor, daha yaşlılar da bizden kaçıyordu. Biz boş göklere ulaştıkça, buraları kalabalıklaşıyordu ve böylece sürüp gidiyordu.

İşte ortalığın gene dolduğu anlardan birinde şöyle bir ses işittim: "Hain Qfwfq, şimdi ödeyeceksin hesabını!" Bir bakmamla, bizim izimizin üzerinde ilerleyen yeni bir galaksi sarmalının kenarından sarkarak, benimkine hakaret ve tehditler yağdırarak yetişmeye çalışan eski oyun arkadaşım Pfwfp'yi görmez miyim?

Böylece izimi sürdürmeye başladı. Uzay yokuşlarında Pfwfp'nin genç ve çevik galaksisi arayı kapatıyordu, ama yokuş aşağı inerken, daha ağır olan benimki, gene arayı açmayı başarıyordu.

Yarışlarda en önemli sırrın ne olduğunu bilirsiniz: İşin başı viraj almayı bilmektir. Pfwfp'nin galaksisi dar dönüşler yaparken, benimki geniş alıyordu virajları.

Genişle, genişle derken uzayın kenarından dışarı fırlayıverdik, Pfwfp de peşimizden. Yarışımızı bu gibi durumlarda olduğu gibi, yani ilerledikçe önümüzde yeni uzaylar açarak sürdürdük bu kez.

Böylece önümde bir hiçlik, arkamda beni izleyen Pfwfp'nin çirkin yüzü vardı: her iki tarafta da görünüm kötüydü. Her neyse, ben önüme bakmayı yeğliyordum: ve bir de ne göreyim? Az önce arkamda gördüğüm Pfwfp, önümden galaksisinin üzerinde koşuyordu. "Ah!" diye bağırdım. "Şimdi kovalama sırası bende!"

"Nasıl?" dedi Pfwfp, önümden mi, arkamdan mı anlamadım, "seni izleyen benim hâlâ!"

Arkama bir daha döndüm: işte gene ensemdeydi. Bir daha önüme baktım: işte sırtını dönmüş benden kaçıyordu. Ama daha dikkatle bakınca benimkinin önünde giden, onun galaksisinin önünde bir başka galaksi daha vardı ve o da benimkiydi, daha doğrusu üzerinde ben vardım, ardından görsem de bundan emindim. Tekrar peşimden gelen Pfwfp'ye döndüm, keskin bir bakışla onun galaksisinin bir başka galaksi tarafından, yani benimki tarafından, yani tepesinde benim olduğum bir galaksi tarafından izlendiğini gördüm. O tepedeki ben, tam o sırada arkaya dönüp bakıyordu.

İşte böylece, her Qfwfq'nin ardında bir Pfwfp vardı, her Pfwfp'nin ardında Qfwfq ve Pfwfp'yi bir Qfwfq izliyordu ve her Qfwfq'yi bir Pfwfp kovalıyordu, ya da tersi. Aralar açılıyor veya kapanıyordu ama artık açık seçik belliydi ki, hiçbiri diğerini yakalayamayacaktı. Kovalamaca oyununun da tadı kaçmıştı ve artık çocuk değildik, ama elimizden başka ne gelirdi ki?

SUDA YAŞAYAN AMCA

Kömürleşme çağında su yaşantısını terk eden ilk omurgalılar, akciğerli ve kemikli balıklardan geliyorlardı. Bunlar kara yaşantısına geçtikleri zaman gövdelerinin altındaki yüzgeçleri kıvırarak ayak olarak kullanıyorlardı.

Artık, su çağının gözden düştüğü besbelliydi, *diye anımsadı yaşlı Qfwfq*, o büyük adımı atmaya karar verenler, gittikçe çoğalıyorlardı, sevdiklerinin bir kısmı kuru topraklara göç etmemiş aile yoktu, karada yapılabilecek işlerse dillerden düşmüyordu, gidenler, akrabalarını da yanlarına çağırıyorlardı. Artık genç balıkları kimse tutamaz olmuştu, en yeteneklilerin başarabildiği gibi yüzgeçlerini çamurlu kıyılarda çırpıp duruyorlardı. Ama aramızdaki farkların iyice belirginleşmesi de o dönemde ortaya çıktı: kaç kuşaktır karada yaşayan aileler vardı ve onların gençleri, öyle davranışlara girmişlerdi ki, sanki hem karada, hem suda yaşayabilenler onlar değildi, çoktan sürüngenleşmişlerdi; kimi de hâlâ balık olmakta ayak diretiyordu, üstelik balıkken olduklarından çok balıktılar şimdi.

Söylemeden edemeyeceğim, bizim aile, dedeler başta olmak üzere, kumsalın üzerinde adımlar atıp geziniyordu, sanki şimdiye dek başka bir hevesleri olmamış gibiydiler. Büyük amca N'ba N'ga'nın inadı olmasa su dünyası ile bağlarımız çoktan kopmuş olacaktı.

Evet, bir büyük amcamız vardı, kesin olarak söylemek gerekirse, babaannem tarafından amcamız oluyordu ve Devoniano'lu Celacanti'lerden geliyordu (onlar

tatlı suda yaşarlardı: öte yandan da kuzen sayılırlardı – ama bu akrabalık işini fazla uzatmayayım, çünkü şimdiye dek kimse, bunu izleyip çözemedi). Her neyse, bu Büyük Amca alçak ve çamurlu bir suda çamların ataları sayılabilecek bitkilerin kökleri arasında, bütün atalarımızın doğmuş olduğu o lagün girintisinde yaşardı. Oradan bir yere kımıldamazdı: Herhangi bir mevsimde, en ıslak ve yumuşak bitkilere kadar ilerleyip, neredeyse batar gibi olursanız, kıyıdan az ötede, suyun altında, yaşlıların yaptığı gibi oflayıp puflayarak burnundan soluyan ve hava kabarcıkları gönderen onu görebilirdiniz. Bazen de bir şey aramaktan çok, alışkanlık yüzünden sivri yüzü ile kazıdığı çamur bulutçuklarını fark ederdiniz.

"N'ba N'ga Amca! Sizi görmeye geldik! Bizi bekliyor muydunuz?" diye bağırıyor, bir yandan da dikkatini çekmek için, suya ayaklarımızı, kuyruklarımızı sokup sallıyorduk. "Size, bizim oralarda bulunan yeni böceklerden getirdik! N'ba N'ga Amca! Hiç böyle büyük bit görmüş müydünüz? Bir tadın bakalım beğenecek misiniz?"

"İğrenç kokulu bitlerinizle o siğillerinizi temizleyemez misiniz?" Büyük amcanın yanıtı her zaman bu tarz bir şeydi, ya da daha bile kaba olabilirdi: her sefer böyle karşılıyordu, buna aldırmıyorduk, çünkü bir süre sonra yumuşayacağını, armağanlara sevineceğini, daha nazik bir tavırla konuşacağını biliyorduk.

"Ne siğili N'ba N'ga Amca? Ne zaman üstümüzde siğil gördünüz ki?"

Bu siğil konusu, yaşlı balıkların bir önyargısından başka bir şey değildi. Onlara göre, biz karada yaşayanların gövdesini siğiller kaplıyordu, bunlardan da sıvı bir şeyler akıyordu; bu doğru idi ama, yalnızca kurbağalar için, bizimse onlarla ortak hiçbir yanımız yoktu; tam tersine bizim derimiz dümdüz ve pırıl pırıldı, başka hiçbir balık bizim gibi olamazdı bile; büyük amca da aslın-

da bunu bilirdi, ama gene de içinde büyüdüğü bu yalanların ve önyargıların etkisinden kurtulamıyordu.

Büyük amcayı ziyarete yılda bir kez bütün aile birlikte gidiyorduk. Bizim kendi aramızda buluşmamız için de iyi bir fırsat oluyordu, çünkü biz de anakaranın dört bir yanına dağıldığımızdan, o gün, aramızda haberleri ve yiyecek böcekleri değiştokuş ediyorduk, askıda kalmış eski sorunları tartışıyorduk.

Büyük Amca, ondan kilometrelerce uzakta, kuru topraklarda olan olayların tartışmalarına bile katılıyordu; sözgelimi, yusufçuk avlaklarının paylaşılması konusunda kendi yargılarına göre, ya bir tarafa, ya öbürüne hak veriyordu, doğal olarak onun yargıları her zaman suya bağlı türden oluyordu. – Ama bilmiyor musunuz ki, suyun en üstüne yakın olan, avda daha şanslıdır? Neden bu kadar kaygılanıyorsunuz?

"Ama amca, bakın, bu suyun üzeri ya da dibi sorunu değil. Ben tepenin eteklerindeyim, o ise, bayırın ortalarında... Tepeler, ne olduklarını biliyor musunuz amca?"

O da şöyle derdi: "En iyi ıstakozları kayalıkların dibinde bulabilirsiniz." Ona, kendininkinden değişik bir gerçeği kabul ettirmek olanaksızdı.

Gene de, onun kararları, hepimiz üzerinde bir yetki sağlamayı başarıyordu: Pek anlamadığı konularda bile ona akıl danışıyorduk, saçmasapan yanıtlar vereceğini önceden biliyorduk üstelik. Belki de yetkisi, geçmişten arta kalmasından, kullandığı eski moda deyimlerden geliyordu: Sözgelimi: "İndir bakayım yüzgeçlerini, aferin!" demek ona tarz bir şeydi; biz bunların ne anlama geldiklerini bile bilmiyorduk oysa.

Bizimle karaya gelmesi için pek çok kez girişimde bulunmuştuk, hâlâ sürdürüyorduk bunu; üstelik bu konuda, ailenin çeşitli *kolları* arasında bir tür yarışma bile vardı, çünkü onu karaya çıkartmayı kim başarabilirse,

tüm aileye karşı bir tür üstünlük kazanmış sayılacaktı. Ama yararsız bir yarışmaydı bu, çünkü amcanın lagünü terk etmek gibi bir niyeti hiç yoktu.

"Amca, sizi şu yaşta, burada tek başınıza, şu ıslaklığın ortasında bırakmak... Biliyor musunuz, biz düşündük de..." diye başlıyorduk.

"Aklınızı başınıza toplayacağınızı sanıyordum," diye sözümüzü kesiyordu yaşlı balık. O kuru yerden hevesinizi almışsınızdır, artık, gelip normal bir şekilde yaşamanızın zamanıdır. Burada hepimize yetecek kadar su var, yiyecek deseniz öyle, solucan mevsimi hiç bu kadar bereketli olmamıştı. Şimdi şuraya dalarsınız olur, biter."

"Ah, hayır N'ba N'ga Amca, siz ne anladınız ki? Biz, sizin bizimle gelmenizi istiyorduk, güzel bir çayıra... Orada da rahat edeceksiniz, size güzel, nemli, serin bir çukur kazarız; orada da buradaki gibi dönenir durursunuz; çevrede bir iki adım bile atabilirsiniz; göreceksiniz, başarabileceksiniz. Hem sizin yaşınızda kara iklimi daha uygundur. Şimdi, N'ba N'ga Amca bizi daha fazla yalvartmayın; geliyor musunuz?"

"Hayır!" diye kesin bir yanıt veriyordu amcamız ve burnunu suya daldırdı mıydı, onu göremez oluyorduk.

"Kimbilir neden, Amcamız niye karşı çıkıyor, hiç anlamıyoruz... Oysa dünyaya ne denli geniş bir açıdan bakar, kendince ne yargıları vardır..."

Hâlâ çevik olabilen bir kuyruk hareketi ile suyun dibine dalmadan, şöyle bir soluklanan Amca, son yanıtını gönderirdi o anda: "Pulları bitlenenler, karınüstü çamurda yüzer!" Bu onun zamanından kalma bir deyiş olsa gerekti (hani bizim şu yeni deyimimiz gibi bir söz: kaşıntısı olan kaşınsın!). Biz ona ne zaman topraktan söz etsek, Amcamız ısrarla çamur demeyi sürdürürdü.

İşte âşık olmam o döneme rastlar. Günlerimi Lll ile geçiriyordum, daha doğrusu onun peşinden koşarak.

Onun gibi çeviği görülmüş değildi. O dönemde ağaç kadar yüksek olan eğreltiotlarının üzerine tırmanıveriyordu bir anda, otların tepesi yere kadar eğiliyor, o toprağa atlıyor, gene koşmaya başlıyordu; bense daha yavaş ve kaba hareketlerle onu izliyordum. Kuru ve kabuk kabuk olan, şimdiye dek kimsenin ayak basmadığı içerlek yerlere kadar giriyorduk, bazen lagünün kenarlarından çok uzaklaştığımızı düşünerek paniğe kapılıyordum. Ama ona, Lll'e göre, hiçbir yer lagünden uzak sayılmıyordu: kum ve taş çölleri, çayırlar, sık ormanlar, kayalık bayırlar, kuartz dağlar, işte tüm buralar onun dünyasıydı: onun o çekik gözlerince incelenmek ve kaygan adımlarınça yürünmek için yaratılmıştı sanki tüm bu dünya. Onun düz tenine bakınca sanki hiçbir zaman pulları olmamış sanırdınız.

Lll'in akrabaları bende derin bir saygı uyandırıyorlardı: o en eski çağlarda, karada temelli yerleşmek üzere kesin bir karar alarak karaya çıkan ailelerden biriydiler. Hani yumurtalarını da dayanıklı bir kabuk içinde karaya bırakan ailelerden; ve Lll'nin o atlayıp zıplamaları, o yay gibi koşuşlarına bakınca kum ve güneş tarafından kızdırılan yumurtalardan çıktığı anlaşılıyordu; bizimki gibi daha az gelişmiş ailelerde olduğu gibi doğduktan sonra ortalarda sürünüp gezinmiyordu.

Artık Lll'nin benim ailemle tanışmasının zamanı gelmişti: Ve ailemizin en yaşlısı ve yetkilisi Büyük Amca, N'ba N'ga olduğundan, nişanlımı ona tanıştıracağım bir ziyaret kaçınılmazdı. Ama her çıkan fırsatta, utancımdan bunu erteliyordum: kızın içinde büyüdüğü önyargıları bildiğimden, büyük amcamın bir balık olduğunu ona söylemeye cesaret edemiyordum.

Günlerden bir günü Lll ile lagünü çevreleyen ve yerin kumdan çok düğüm düğüm kökler, çürümüş bitkilerle örtülü olan o ıslak tepeciklerde geçirmiştik. Lll ba-

na gene her zamanki yüreklilik denemelerinden birini önerdi:

"Qfwfq, ne kadar süre dengede kalabilirsin? Kim en kenarda daha uzun süre yürüyebilecek bakalım?" dedi ve biraz ikircikli de olsa o sağlam, kara sıçrayışlarıyla öne atıldı.

Bu kez niyetim onunla yarışmak değil, onu yenmekti, çünkü ıslak yerlere benim ayaklarım daha alışkındılar.

"En kenarda, ne kadar istersen!" diye bağırdım. "İstersen daha bile, öteye!"

"Aptal aptal konuşma!" dedi o da, "kenardan öte nasıl koşulur, orası su!"

Belki de konuyu Büyük Amcaya getirmenin tam sırasıydı. "Ne varmış bunda?" dedim. "Kimi kenarda koşar, kimi suda."

"Başı kuyruğu olmayan şeyler söylüyorsun."

"Dediğim şu ki, benim Büyük Amcam N'ba N'ga bizim karada yaşadığımız gibi suların içinde yaşar; oradan hiç çıkmamıştır."

"Hey! Bu N'ba N'ga ile tanışmayı gerçekten çok isterdim!"

Bunu söylemeyi henüz bitirmemişti ki, lagünün bulanık yüzeyinde kabarcıklar göründü ve önce burnunun ucu, derken dikenli pullarla kaplı bir balık yüzü çıktı ortaya.

"Eh, benim işte, ne var?" dedi Büyük Amca; bir yandan yuvarlak ve anlam taşımayan gözleriyle Lll'i süzerken, bir yandan da geniş boğazının iki yanındaki solungaçlarının inip kalktığı görülüyordu. Büyük Amcamın bizlerden bunca değişik olduğu ilk kez fark ediyordum. Gerçek ve tam bir canavardı.

"Ama, izin verirseniz, bu... yani sizinle tanıştırmaktan sevineceğim... ilerdeki eşim, Lll." Ve ona nişanlımı gösterdim. Lll de kimbilir niye arka ayaklarının

üzerine kalkmıştı; onun en uğraşarak yaptığı ama şu kaba saba ihtiyarın en az değerlendirebileceği devinimlerden biriydi bu.

"Burası öyle hoş ki, küçük hanım, gelip biraz kuyruğunuzu ıslatmaz mıydınız?" dedi Büyük Amca, herhalde onun zamanında bu bir nezaket sözcüğü idi, ama bize pek ayıp bir deyiş gibi geliyordu.

Lil'e baktım, onun ardına dönüp telâşlı çığlıklar atarak kaçacağını umuyordum. Ama onun aldığı terbiye ile, çevredeki dünyanın bayağılıklarını nasıl görmezden geldiğini unutmuştum. "Afedersiniz, şuradaki bitkiler diyecektim..." dedi kayıtsızca lagünün ortasında dev gibi büyüyen o koca kamışları göstererek "Onların kökleri nereye batıyor?"

Bu genellikle söyleşileri uzatmak için kullanılan sorulardan biriydi: yoksa, kamışlardan ona neydi? Ama Amca sanki bu soruyu beklermiş gibi yüzen ağaçların köklerinin neden ve nasıl oluştuklarını, onların arasında nasıl yüzülebileceğini anlatmaya başladı: üstelik, av için en bereketli yerler de oralarıydı.

Sözün sonu gelmek bilmiyordu. Ben öfleyip püflüyor, onun sözünü kesmeye çalışıyordum. Ama o kendini bilmez ne yapıyordu ki? Hiç de kısa kesmeye yanaşmıyordu.

"Ah, evet, siz o yüzen kökler arasında avlanıyor musunuz? Çok ilginç!"

Ben utançtan yerin dibine geçiyordum.

Amca sürdürüyordu: "Uydurmuyorum, inanın; oradaki kurtlarla ne biçim ziyafet çekilir!" Bunları söyler söylemez duraksamadan daldı suya. Hiç böyle atak bir dalış yaptığını görmemiştim, hem de önce şöyle bir yukarı sıçramıştı: Önce boyunca suyun üstüne sıçramış, pul pul lekeleri görünmüş, dikenli yüzgeçlerini iki yana ayırmış, sonra havada güzel bir yarım daire çizdikten

sonra, başı ileride olmak üzere suya dalmış ve hızlı bir kuyruk devinimiyle gözden yitmişti.

Bu gösteriden sonra, Amcanın uzaklaşmasını fırsat bildim ve Lll'e kendimi bağışlatmak için acele ile hazırladığım konuşmayı yapmaya kalkıştım:

"Biliyor musun, ona anlayış göstermek gerekiyor, ne de olsa bir balık gibi yaşama düşüncesine saplanıp kaldığı için gittikçe gerçek bir balığa daha çok benzedi..." Ne var ki sözler boğazımda takılıp kaldılar. Ninemin kardeşinin balığa ne kadar çok benzediğini ben de şimdi fark etmiştim. Ancak şöyle diyebildim: "Lll, geç oldu, haydi gidelim." Tam bu anda Büyük Amca suyun yüzeyinde göründü, o köpekbalığına benzer dudakları arasında bir yığın solucan ve çamurlu yosun tutuyordu.

Oradan ayrıldığımıza neredeyse inanamıyordum, ama Lll'nin ardından sessizce ilerlerken, şimdi kendi yargılarını söyleyecek diye telâşlanıyordum, yani bence beterin beteri bundan sonra başlayacaktı. Ve işte Lll, yürümesine ara vermeden, geriye ancak şöyle bir dönerek, "Ne sevimli imiş Amcan!" deyiverdi. Bunu dedi, başka da bir söz etmedi. Onun alayları karşısında kaç kez ne diyeceğimi bilemeden kalakalmıştım, ama şimdi öyle bir buz kesmişti ki her yanımı, onunla bu konuyu tartışmaktansa bir daha hiç görmemeyi yeğlerdim.

Oysa, birbirimizi görmeyi sürdürdük, birlikte çıktık, ama artık o lagün konusunu bir daha açmadık. Ben hâlâ karara varamamıştım; onun bu olayı unutmuş olacağına kendimi kandırmaya çalışıyordum, ama arada sırada, beni ummadık bir anda utandırmak için sustuğunu düşünüyordum, bunu kendi ailesinin önünde yapabilirdi, ya da bu benim için daha da ürkünç bir savdı belki de bana acıdığı için başka konularda kalıyordu. Sonunda sabahlardan bir sabah şu sözü ediverdi:

"Hey, dinlesene, neden beni Amcana bir daha götürmüyorsun?"

Zorlukla duyulabilecek bir sesle sordum: "Şaka mı ediyorsun?"

Hayır, ciddi söylüyordu, yaşlı N'ba N'ga ile çene çalmaya canatıyordu. Artık hiçbir şey anlamaz olmuştum.

O kez, lagüne yaptığımız ziyaret daha da uzun sürdü. Şöyle eğimli bir kıyıya uzandık üçümüz de: Büyük Amca su tarafındaydı, biz de yarı yarıya suda sayılırdık; biz böyle yatmışken, uzaktan bakan biri, kimin kara, kimin deniz yaratığı olduğunu seçemezdi.

Balık, her zamanki gibi bir konu açtı: Bildiği bütün yergileri kullanarak soda solunumun, havadakinden daha üstün olduğunu savunmaya başladı. "Şimdi Lll, ayağa fırlar ve ona okkalı bir yanıt verir!" diye geçiriyordum içimden. Oysa, anlaşılan Lll o gün değişik bir taktik uyguluyordu: ciddi bir şekilde tartışıyor, kendi bakış açımızı savunuyordu; ama sanki yaşlı N'ba N'ga'nın söylediklerine de pek önem verir gibiydi.

Büyük Amcama göre, suyun üstüne çıkabilmiş karalar, sınırlı bir fenomendi: ortaya çıktıkları gibi, günün birinde yok olacaklardı, ya da en azından değişime uğrayacaklardı: yanardağlar, buzullar, depremler, kırılmalar, iklim ve bitki örtüsü değişimleri gibi. Bu yüzden bizim oralardaki yaşantımız da sürekli değişimler göstermek zorunda kalacaktı, böylece kavimler olduğu gibi ortadan kalkacak, yalnızca temel varoluş özünü saklamış olanlar ayakta kalabilecekti, yaşamın güzel diye nitelendirilen şeyleri de böylece yokolacak, unutulacaklardı.

Biz karada yetişmiş çocukların iyimserliği ile hiç bağdaşmayan görüşlerdi bunlar ve bunlara amansızca karşı çıkıyordum. Gene de, benim için bu karşı çıkışların gerçek ve canlı tek nedeni Lll idi, o benim için yetkin ve kesin form idi, su yüzüne çıkmış karaların fethiyle doğmuştu, açılan yeni sınırsız yeteneklerin bir toplamıydı o. Ya Büyük Amca, Lll'de gözle görülen bu

gerçekliği nasıl yadsıyabilirdi? Bu polemiğin heyecanı ile alev alev yanıyordum, sanki arkadaşım da pek sabırlı davranıyor ve bu karşıt görüşlü ihtiyara fazla anlayış gösteriyordu.

Tabii, Büyük Amcanın ağzından yalnızca yergiler ve söylenmeler işitmeye alışkın benim için bile eskimiş ve abartılmış deyimlerle dolu ve o kendine özgü ses tonuna karşın, bu akıcı konuşma bir yenilik sayılırdı. Beni şaşırtan bir başka şey de, karaların toprakları hakkında titizce yetkili bilgiler vermesi idi.

Ama Lll, çeşitli sorularla, onu, su altı hakkında konuşmaya yöneltmeye çalışıyordu: bu konu açıldı mıydı, Büyük Amca daha da bir ketumlaşıyor, heyecanlanıyordu. Karanın ve havanın güven sağlamayışına karşın, lagünler ve denizler ve okyanuslar ona göre güvenli bir gelecek vaat ediyorlardı. Orada değişimler en düşük düzeyde gerçekleşeceklerdi, mekânlar ve yiyecekler sonsuzdu, ısı her zaman dengesini koruyacaktı, sözün özü, yaşam şimdiye dek nasıl olduysa yine öyle sürecekti, o yetkin halini, değişime uğramadan, yeni kuşku verici durumlar edinmeden, sürdürecekti ve burada her birey kendi doğasını derinlemesine geliştirebilir, kendi varlığının ve her şeyin özüne varabilirdi. Büyük amca sudaki gelecekten, süslemelere ya da hayallere yer vermeden, olası büyük sorunları saklamadan, (en kaygı verici olanı, tuz oranının yükselmesi idi) söz ediyordu; ama gene de bunlar onun inandığı değerleri ve oranları altüst edecek türden şeyler değildiler.

"Ama biz şimdi dağlar, vadiler üzerinde dolaşıyoruz, Amca!" diye bağırdım, hem kendi, hem de sesini çıkartmayan Lll'in adına.

"Seni gidi larva, suya dönünce gene geleceğin yer evindir!" diye çıkıştı bana, bizimle kullandığı her zamanki ses tonuyla.

"Amca, ne dersiniz, biz şimdi suyun altında solumayı öğrenmek istesek, çok mu geç kalmış sayılırız?" diye sordu Lll; son derece ciddiydi ve ben bu yaşlı akrabama amca dediği için sevinmeli miydim, yoksa şaşırmalı mıydım? Çünkü bazı sorular, (en azından ben böyle düşünmeye alışmıştım) sorulamazdı bile.

"İstersen, yıldızım," dedi balık, "sana hemen öğretirim!"

Lll, son derece tuhaf bir kahkahayla, öyle bir koşmaya başladı ki peşinden yetişemedim bile.

Onu ovalarda ve tepelerde aradım, sonunda sularla çevrili ormanların, çöllerin manzarasına egemen bir bazalt tepesinin doruğuna vardım. Lll oradaydı. N'ba N'ga'yı öylece dinleyip sonra da kaçarak şu tepeye sığınmasının anlamını kavramıştım; bana söylemek istediği şuydu: yaşlı balık kendi dünyasına nasıl sıkı sıkı tutunmuşsa, biz de kendimizinkine öyle güçlü bir şekilde bağlanmalıydık.

"Ben burada Amcanın oradaki hali gibi yaşayacağım!" diye bağırdım uğultulu bir sesle, sonra da kendi kendimi düzelttim: "Biz ikimiz, birlikte olacağız!" Gerçekten de onsuz kendimi güvencede hissedemiyordum. Bunun üzerine Lll, bana ne yanıt verse beğenirsiniz? Hâlâ, aradan bunca jeolojik çağ geçmesine karşın yüzüm kızarmadan anamıyorum bunu: Şöyle dedi: "Haydi be larva, sen kendi işine bak!" Bilemiyorum, yaşlı amcamı taklit etmekle onu ve beni sarakaya mı alıyordu, yoksa, bu küçük yeğenle alay eden amcanın dediklerini kabul ettiğini mi belirtiyordu, her neyse, her iki sav da pek cesaret kırıcı idi, çünkü her iki şekilde de beni iki dünyaya da ait olmayan, iki arada bir derede bir yaratık olarak gördüğü anlaşılıyordu.

Onu yitirmiş miydim? İçimde bu kuşku, onu yeniden kazanmaya giriştim. Gözüne girebilmek için başarı peşine düştüm: uçan böcek avları, sıçramalar, yeraltı tü-

nelleri kazıları, bizim en güçlülerimizle dövüşler gibi... Kendimle gurur duyuyordum, ama her kayda değer bir şey yaptığımda, o yanımda olmadığından beni göremiyordu: Sürekli yok oluyordu, kimbilir gidip nerelere saklanıyordu.

Sonunda anladım: ona su altında yüzmeyi öğreten Büyük Amcamın yanına, lagüne gidiyordu. Suyun yüzeyinde bir an için göründüklerinde, sanki iki kardeşmişçesine aynı hızda yüzüyorlardı.

"Biliyor musun?" dedi nişanlım, beni görünce, neşeyle, "ayaklar, yüzgeç görevini öyle güzel görüyorlar ki!"

"Aferin sana; ne güzel bir başarı kazandın," demekten kendimi alıkoyamadım, biraz alaycı bir tavırla.

Bu onun için bir oyundu, bunu anlıyordum. Ama benim hoşuma gitmeyen bir oyun. Onu, gerçekliğe, bizi bekleyen geleceğe çağırmalıydım.

Bir gün suya eğilen yüksek eğreltiotları ormanında beklemeye koyuldum.

"Lll, seninle konuşacaklarım var," dedim onu görür görmez. "Artık yeterince eğlendin. Bizi bekleyen daha ciddi işler var. Dağ zincirinde bir geçit buldum: suları yeni çekilmiş bir taş ovaya açılıyor. Oraya ilk yerleşen biz olacağız, o sınırsız genişliği, biz ve çocuklarımız dolduracak."

"Deniz sınırsız," dedi Lll.

"O yaşlı bunağın palavralarını yinelemekten vazgeç. Dünya ayakları olanlarındır, balıkların değil, biliyorsun."

"Onun da bizden biri olduğunu biliyorum," dedi Lll.

"Ya ben?"

"Bacakları olanların arasında senin gibisi yok."

"Ya ailen?"

"Onlarla kavga ettim. Asla hiçbir şey anlamadılar."

"Deli misin sen! Herhalde gerisin geriye dönülemez."

"Ben dönerim."

"Peki ne yapacaksın orada; yaşlı bir balıkla tek başına?"

"Onunla evleneceğim. Onunla birlikte yeniden balıklığa döneceğim. Ve dünyaya yeni balıklar getireceğim. Elveda!"

Ve eğreltiotlarının birinin tepesine son bir tırmanış yaptı, onu eğdi ve suya daldı. Yeniden yüzüne çıktığında yalnız değildi: N'ba N'ga Amcanın güçlü çatal kuyruğu onunkine değiyordu; birlikte suyu yararak daldılar.

Benim için büyük bir darbe oldu. Ama ne yapabilirdim? Değişimler içindeki dünyada, ben de değişimler göstererek yoluma devam ettim. Arada bir, canlı pek çok yaratık arasında, benim olduğumdan daha çok olmuş birine rastlıyordum: geleceği bildiriyorlardı, yumurtadan yeni çıkmış bebeğini emziren bir gagalı-memeli, henüz alçak olan bitkilerin arasından hızla geçen bir zürafa, ya da dönüşü olmayan geçmişi kanıtlayan birini görüyordum: karaların yükseldiği dördüncü (cenozoik) dönemden artakalmış bir Dinozor, ya da bir timsah, bunlar, yüzyıllar boyunca ayakta kalabilmeyi başarabilmiş geçmişe aittiler. Kendilerini benden üstün kılan her türlü ayrıntıya sahip olanlar, bana göre yüce bir durumdaydılar, bense, onların önünde ortalama bir yerlerdeydim. Gene de onların hiçbirinin yerinde olmak istemezdim.

VAR MISIN BAHSE

Sibernetik mantığı, evrenin tarihçesine uygulandığında, galaksilerin, Güneş Sisteminin, Dünya'nın ve hücresel yaşamın doğmamalarının olanaksız olduğu ortaya çıkıyor. Sibernetiğe göre, evren, pozitif ve negatif bir dizi "tepki" sonucunda oluşmuştur, bu önce ilkel bulutsu içerisinde hidrojen kütlesini yoğunlaştıran yerçekimi, sonra da birincisiyle dengelenen merkezkaç ve nükleer güç ile ortaya çıkmıştır. Sürecin harekete geçtiği andan başlayarak, bu zincirleme "tepki"lerin mantığını izlememesi olanaksızdır.

Evet, ama ilk başlangıçta, bu bilinmiyordu, – *diye vurguladı Qfwfq,*– ya da belki bunu sezen biri çıkabilirdi ama, hani bu biraz koku alarak yön bulmaya benzerdi. Ben, övünmek gibi olmasın, ilk andan beri, evrenin varolacağı konusunda bahse tutuşmuştum, kazandım da, üstelik nasıl olacağı konusunda da pek çok bahis kazandım. Hem de en yaşlımız olan, pirimiz (k)yK'ye karşı.

İlk bahse tutuştuğumuz zaman, ortalıkta dönenen madde parçacıkları, şuraya buraya atılmış bir iki elektron ve kendi başlarına salınan protonların dışında, öngörüde bulunabilecek hiçbir şey yoktu. Hiç bilmiyorum, ben neler ayrımsadım, ama sanki hava değişiyormuş gibi geldi, (gerçekten de ortalık biraz soğumuştu) ve şöyle dedim: "Bugün şurada atomların oluşacağına bahse tutuşalım mı?"

Ve pirimiz (k)yK: "Hadi be sen de, atommuş!" dedi. "Ben hayır diyorum, her istediğine bahse varım."

Ve ben: "Ix'ine var mısın?"

Ve pirimiz: "Ix üstü ne'sine!"

Sözünü hemen tamamlamıştı ki, çevrede her proton, vızıldayarak, kendi elektronunun çevresinde girdap yaparak dönmeye başlamıştı bile. Dev bir hidrojen bulutu, uzayda yoğunlaşıyordu. "Gördün mü? Atom doldu ortalık!"

"Hıh, atommuş! Sen bunlara öyle mi diyorsun?" dedi (k)yK. Bahsi yitirmeyi kabul etmek istemezdi; hep böyle masallar uydurmak gibi kötü bir alışkanlığı vardı.

Ben ve pirimiz hep böyle bahse tutuşurduk, çünkü yapacak başka bir şey yoktu; benim varlığımın tek kanıtı, onunla bahse tutuşmamdı, onun varlığının tek kanıtı da benimle bahse tutuşmasıydı. Olabilecek ya da olamayacak olaylar üzerinde bahse tutuşurduk; seçim alanımız aslında son derece sınırlıydı, çünkü o an'a dek, kesinlikle hiçbir şey olmamıştı. Ama bir olayın nasıl olabileceğini hayal etmenin bile yolu olmadığından, bunu bir tür anlaşma ile çözümlemiştik: A olayı, B olayı, C olayı, falan diyorduk, maksat aralarında ayrılsınlar diye. Ya da: o zamanlar alfabe ya da başka türlü belirli işaretler olmadığından bir dizi işaretin nasıl olabileceği konusunda bahse tutuşuyorduk önce, sonra da bu olası işaretleri, olası olaylarla bağlıyorduk ve böylece haklarında hiç mi hiçbir şey bilmediğimiz olayları kesin olarak belirliyorduk.

Nesine bahse tutuştuğumuz da belli değildi, çünkü böyle bir nesne yoktu, bu yüzden sözcükler üzerinde konuşuyorduk, her birimiz kazandığımız bahisleri sayıyor, sonra bunları topluyorduk. Bunların tümü pek zor işlemlerdi, çünkü o zamanlar sayılar olmadığı gibi saymaya başlamak için sayı kavramımız da yoktu, bu yüzden hiçbir şey, hiçbir öbüründen ayrılamıyordu.

Bu durumun değişmeye başlaması, protogalaksilerdeki protoyıldızların yoğunlaşmaya başlamasına rastlar;

ben o zaman olanların nasıl sonuçlanacağını hemen anlamıştım ve yükselen, hiç durmadan yükselen ısıyı görünce şöyle dedim:

"Şimdi yanacaklar!"

"Palavra!" dedi pirimiz.

"Var mısın bahse?" dedim.

"Nesine istersen," dedi ve paff! karanlığın içerisinde gittikçe büyüyen alev topları açtı.

"Eh, ama yanmak buna denmez ki!" diye başladı (k)yK, her zamanki gibi konuyu sözcüklerde irdeleme huyuyla.

Benim de kendime göre bir yöntemim vardı, onu susturmak için: "Ahh, öyle mi?" dedim. "Peki o zaman buna ne denir sence?"

O suskunlaşmıştı, hayal gücü pek kıt olduğundan, bir sözcük bir anlam kazanmaya başladı mı, bir ikincisini bulamazdı.

Pirimiz (k)yK, şöyle birlikte oturmak için sıkıcı biriydi, yeni bir şeyler bulamazdı, asla anlatacak bir sözü olmazdı. Aslına bakacak olursanız, benim de pek anlatacak şeyim yoktu, çünkü henüz anlatacak olaylar gerçekleşmemişti, ya da bize öyle geliyordu. Yapılacak tek iş, savlar ileri sürmekti. Şimdi, savın savını yaparken, ben pirimize göre daha geniş bir imgelem gücüne sahiptim, bu hem bir avantaj, hem de dezavantaj sayılırdı, çünkü daha riskli savlar ileri sürmek zorunda kalıyordum, böylece kazanma olasılıkları eşit oluyordu.

Genellikle, ben bir olay gerçekleşeceği konusunda bir olasılık ileri sürüyordum, pirimiz ise, bunun tam tersini destekliyordu. Gerçeklik konusunda (k)yK'nin durağan bir duyusu vardı, belki böyle dile getirebilirim durumu, çünkü o zaman durağan ve devingen arasında şimdi varolan fark yoktu, ya da en azından bu farkı yakalamak için pek dikkatli olmak gerekiyordu.

Sözgelimi, yıldızlar büyüyorlardı ve ben; "Daha ne kadar büyüyecekler?" diyordum. Tahminleri sayılara vardırmaya çalışıyordum, çünkü o zaman o tartışacak pek bir şey bulamıyordu.

O zamanlar yalnızca iki rakam vardı: *e* rakamı ile *Pi grek* rakamı. Pirimiz, şöyle aşağı yukarı bir hesap yaptı ve yanıtladı sorumu: "*e* üstü *te*, kadar büyüyecekler."

Amma kurnazlık yapıyordu! Buraya kadar herkes bilirdi. Ama işler bu kadar basit değildi, ben bunun farkına varmıştım. "Belli bir noktada duracağı konusunda bahse var mısınız?"

"Varım. Pekiyi, sence ne zaman duracak?"

Ben de başka çözüm bilemediğimden ortaya *pi grek*'i attım. Tuttu da. Pirimiz, kalakaldı, ne diyeceğini bilemedi.

Ondan sonra, bahislerimizi hep *e* ve *Pi grek* üzerine kurduk.

"*Pi grek*!" Şurada burada bir iki ışığın parıldadığı karanlığın ötesinden bağırıyordu pirimiz. Oysa bu kez *e* çıkıyordu.

Bunu eğlenmek için yapıyorduk, anlıyorsunuz, değil mi? Çünkü işin ucunda bir kazanç olamazdı. Elementler oluşmaya başlayınca, en ender bulunan elementlerin atomları üzerine bahse tutuşmaya başladık ve ben işte orada bir yanlış yaptım. En ender görülen elementlerin birinin tecnezium olduğunu görmüştüm, hep bunun üzerine bahse tutuştum, kazandıkça tecnezium biriktirmeye başladım. Hatırı sayılır bir tecnezium sermayem olmuştu. Ama bunun yerinde duramaz bir element olduğunu bilememiştim, tümü ışınlar halinde yayılıp gitmişlerdi: Yeni baştan, sıfırdan başlamak zorundaydım.

Tabii, benim de yanlış şeylere oynadığım oluyordu, ama sonra avantajı ele geçiriyor ve bazı riskli tahminler yapmaya cüret ediyordum.

"Şimdi bir bizmut isotopu çıkacak!" diye atılıyordum. Ben bunu söylerken 'süperyeni' bir yıldızın kıvılcımları arasından çıtırdayarak yeni yeni elementler doğuyordu.

Haydi bakalım: bu doğan sağlıklı bir polonium atomuydu oysa!

Bu gibi durumlarda (k)yK bir kıkırdama tutturuyordu. Sanki benim riskli bu oyunlarımın ona kazandırdıkları pek önemli bir zafermiş gibi. Sonra, zaman geçtikçe, ben işin mekaniğini daha iyi çözdükçe, her yeni fenomeni izledikçe, bir iki kere atıp tutturamadıkça, tahminlerimi gözle görülür mantıksal temellere dayandırmaya başladım.

Bir galaksinin kesin olarak oluşmasının ne az, ne çok, tam olarak kaç milyon ışık yılında gerçekleşeceğini ben her zaman ondan önce biliyordum, çünkü bunun kuralını çözmüştüm. Bir süre sonra bu benim için o denli basitleşti ki, tat alamaz oldum.

Böylece, elimdeki verilere dayanarak, zihnen başka veriler çıkartmaya uğraşıyordum, sonradan bunlara dayanarak, daha da yeni veriler, sonunda da o anda tartıştığımız konuyla hiç ilgisi olmayan olasılıklar atıyordum ortaya. Hiç düşünmeden, öylesine söyleyiveriyordum, işte.

Sözgelimi, galaktik spirallerin eğimi üzerinde tahminler yürütüyorduk, ben birdenbire şu sözü ediveriyordum: "Şimdi, dinle bak (k)yK, sence Asurlular, Mezopotamya'yı işgal edecekler mi?"

Ne diyeceğini bilemeden kalakalıyordu. "Ne... neyi? Ne zaman?"

Hızla bir hesap yaptım ve bir tarih uyduruverdim, doğal olarak bunu yaparken yıllar, yüzyıllar hesaplamıyordum, çünkü o dönemlerde zaman birimleri o tür büyüklüklerle belirlenmiyordu ve belli bir tarihi söyle-

mek için öyle karışık formüller kullanılıyordu ki, bunu yapmak, bir bütün karatahtayı kaplardı.

"Peki, bunu nasıl bilebiliyorsun?"

"Çabuk söyle (k)yK, işgal edecekler mi etmeyecekler mi? Bence, edecekler, sence etmeyecekler. Tamam mı? Haydi, çok uzatma."

Henüz sınırları olmayan bir boşluk içerisindeydik, ilk burçların girdaplarının çevrelerinde bir iki hidrojen tutamı geziniyordu, o kadar. Atlar, adamlar, oklar, borazanlarla kaplı Mezopotamya ovalarını öngörmek için çok karmaşık tümevarımlar gerekliydi, bunu kabul ediyordum ama, yapacak başka hiçbir şey olmadığından, bunu başarmak olasıydı.

Buna karşın, pirimiz, bu gibi durumlarda, her zaman olumsuz olasılığa oynardı, Asurluların bunu başaramayacaklarını düşündüğünden değil, yalnızca asla Asurlular ve Mezopotamya ve Dünya ve insan ırkının ortaya çıkacağını sanmadığındandı bu.

Doğal olarak, bunlar, ötekilere oranla daha uzun vadeli bahislerdi; oysa, bazı durumlarda sonuç hemencecik öğrenilirdi. "Şurada, çevresinde bir elissoid ile oluşmakta olan Güneş'i görüyor musun? Haydi, gezegenler oluşmadan hemen söyle, yörüngeleri birbirlerinden ne kadar uzakta olacak?"

Bunu söylemeyi henüz tamamlamıştık ki, işte sekiz, dokuz, yok canım altı ya da yedi yüz milyon yıl içerisinde gezegenler kendi yörüngelerinde; dönmeye başlamışlardı bile, hem de tam kendi yörüngelerinde ne daha geniş, ne daha dar.

Bana daha çok haz veren bahisler, milyarlarca yıl aklımızda tutmamız gerekenlerdi, neyine ve ne konuda bahse tutuştuğumuzu unutmamamız gerekiyordu ve bu arada daha yakın gelecekte sonuçlanacak bahisler de akılda kalmalıydı; ve hangimizin kaç (tam sayıların oluşmaya başladığı dönemlere gelmiştik, bu da işleri bi-

raz daha karmaşıklaştırıyordu) oyun kazandığını da şaşırmamalıydık, tabii kazançların birikmesini de gözardı etmemeliydik (ben her zaman daha avantajlıydım, pirimiz boğazına kadar borca batmıştı). Bir de buna ek olarak, yeni bahisler uydurmalıydım, tümevarımlarda her zaman daha ilerilere varmalıydım.

"Sekiz şubat 1926'da Vercelli'nin köyü Santhia'da, tamam mı? Garibaldi Sokak, 18 numarada, beni izleyebiliyor musun? 22 yaşındaki bayan Giuseppina Pensotti, öğleden sonra beş kırk beşte evden çıkıyor; sağa mı sapıyor, sola mı?"

"Şeeey..." diyordu (k)yK.

"Haydi, çabuk. Ben sağa diyorum." Ve burçların yörüngelerinin yardığı toz maddeciklerinin arasından, Santhia sokaklarına akşam pusunun çöktüğünü, solgun bir fenerin ışığında kar örtülü kaldırımların üzerinde Giuseppina Pensotti'nin ince hayalini görüyordum bile, o Dazio tartısını geçip köşeyi dönüyor ve gözden yitiyordu.

Gök cisimlerine neler olacağı konusunda yeni bahislere tutuşmaktan vazgeçebilir ve yavaş yavaş öngörülerimin gerçekleşmesini bekleyerek (k)yK'den kazandıklarımı cebe atabilirdim. Ama kumar tutkum, her olası olayı, onu izleyecek sonsuz olaylar dizilerini, en marjinal, en kuşku dolu olanları bile öngörmeye itiyordu. Derken, en yakın ve kolay hesaplanabilecek tahminleri, dehşetli karmaşık hesaplar isteyen bazı olaylara ulamaya başladım. "Çabuk ol, gezegenler nasıl yoğunlaşıyor, görüyorsun; söyle bakalım hangisinin çevresinde atmosfer oluşacak? Merkür mü? Venüs mü? Mars mı? Haydi, karar ver ve sonra bilirsen İngiliz sömürgesi olduğu dönemde Hint yarımadasında nüfus artışının indeksini hesapla. Hâlâ ne düşünüyorsun, çabuk olsana!"

Bir spiral, bir geçit keşfetmiştim, onun ötesinden olaylar son derece yoğun bir biçimde görünüyorlardı, bana tek kalan, avuç avuç toplayıp bunların varlığından

haberi bile olmayan hasmımın yüzüne fırlatmaktı. Bir keresinde, neredeyse bilincine varamadan şöyle bir soru attım ortaya: "Arsenal-Real Madrid, yarıfinaldeler. Arsenal kendi sahasında oynuyor, sence kim kazanır?" İşte bunları der demez de, öylesine söylenmiş bu bir yumak sözcükle yepyeni kombinasyonlar çeşitliliği ele geçirmiştim. Söz konusu imgeler, tek renkli mat, bileşik gerçekliğin, bu tekdüzelikten kurtulmak için bir aracı olabilirlerdi. Belki de geleceğe doğru o koşu, ilk önce benim öngörüp, dilediğim o koşu, zaman ve uzam aracılığı ile, bu tür alternatiflerle bir kırıntılanmaya uzanıyordu. Bu parçalanıp bölünme görünmez üçgenler geometrisine ve gezegen sisteminin ışıklı girdabında ta dibine çizili olduğunu hayal ettiğim sahanın beyaz çizgileri arasında topun sıçramasına indirgeniyordu, uzaktan tanınması olanaksız olan bu gece oyuncularının sırtlarında ve göğüslerinde yazılı olan numaralarını bu girdapdan görmeye çalışıyordum.

Artık, önceden kazandıklarımı ortaya sürerek, bu yeni olasılıklar alanına atılmıştım. Beni kim durdurabilirdi ki? Pirimizin kararsız inançsızlığı, beni rizikoya girme konusunda daha da çok dürtüyordu. Bir tuzağa düştüğümü fark ettiğimde çok geç olmuştu. Bunu da ilk fark eden ben olmam, –bu kez zayıf da olsa– bana bir haz sağladı. (k)yK, şansın ondan yana döndüğünü görmez gibiydi, ama bir zamanlar ender olan gülüşlerinin gittikçe artığını, arttığını saymadan edemiyordum...

"Qfwfq, gördün mü bak Pompeo, Sezar'la yapamadı! Ben demiştim," diyordu.

Ben gene de kendi hesaplarımı ince ince gözden geçiriyordum, hiçbir aşamayı atlamamıştım. En baştan başlamak bile gerekse, aynı şekilde oynardım.

"Qfwfq, İmparator Justinianus döneminde, Çin'den Konstantinopolis'e getirilen ipekböceğiydi, barut değildi; yanılıyor muyum yoksa?"

"Hayır, hayır. Sen kazandın, kazandın."

Tabii, kaypak, ileri tutar yanı olmayan tahminler yapmıştım, hem de ne çok yapmıştım, şimdi de, artık bunları geri çekmem, düzeltmem olanaksızdı. Kaldı ki, nasıl düzeltecektim? Neye dayanarak yapacaktım bunu?

"Balzac, *Yitik Hayaller*'in sonunda Lucien de Rubempre'yi intihar ettirmiyor," diyordu pirimiz; sesinde, son zamanlarda edindiği o zafer dolu tonla. "Ama onu Carlos Herrera, ya da Vautrin'den kurtarıyor, biliyor musun? Hani o *Goriot Baba*'da da olan adamdan... O halde Qfwfq, kaça kaç durumdayız?"

Benim öndeliğim gittikçe geriliyordu. Kazançlarımı, değerli bir dövize çevirerek, bir İsviçre Bankasına yatırmıştım. Ama zararlarımı örtmek için sürekli büyük tutarlar çekmek zorundaydım. Arada sırada bazı bahisleri kazandığım oluyordu, üstelik büyük kazançlar da sağlıyordum, ama artık taraflar yer değiştirmişti; ben kazandığımda, bunun bir rastlantı olmadığı konusunda emin olamıyordum, gelecek kez yeniden hesaplarımın tutmayacağından korkuyordum.

Bulunduğumuz bu noktada, bize başvuru yapıtları dolu bir kitaplık, uzman dergilere abone olmak ve hesaplarımız için hesap aygıtları gerekliydi: bütün bunlar, bildiğiniz gibi bir 'Araştırma Vakfı' tarafından emrimize verildi. Bu gezegene yerleştikten sonra, çalışmalarımızı desteklemesi için başvurmuştuk bu vakfa. Doğal olarak, bu bahisler aramızda masum bir oyun gibidir ve hiç kimse işin içinde dönen meblağların büyüklüğünü bilmiyordu. Resmen bilinen, bizim Elektronik Tahminler Merkezi'nde araştırmacı olarak aldığımız basit maaşla geçindiğimizdir. Buna ek olarak (k)yK, pirimiz olarak bir dekanlık özel tazminatı alır. Her zamanki gibi parmağını kımıldatmadan kazanmıştır fakültenin dekanlık onurunu. (Bu durgunluk hevesi gittikçe öylesine artmıştı ki buraya tekerlekli sandalye üzerinde, bir felçli

gibi gelmişti.) Bu dekanlık onurunu, özellikle belirtmeliyim ki, yaşlılık yüzünden edinmedi, çünkü, ben de aynı hakkı kazanabilirdim, ama tabii ben böyle şeylere meraklı değilimdir.

Bu duruma işte böylece vardık. Dekan (k)yK, konağının verandasında, tekerlekli sandalyesine oturmuş, dizleri, sabah postasıyla dünyanın dört bir yanından gelmiş gazetelerle kaplı olarak, kampusun bir ucundan bir ucuna seslenirdi:

"Qfwfq, Türkiye ve Japonya arasında atom anlaşması bugün de imzalanmadı, görüşmelere başlanmadı bile, gördün mü bak? Qfwfq, Termini Imerese'de karısını öldüren adam, benim dediğim gibi üç yıla mahkûm olmuş: müebbet vermemişler."

Bunu söylerken, galaksilerin oluşumundan önceki yön ve duyarlılıktan yoksun, boşlukla çevrili, ıssız gök cisimleri dolu, siyah-beyaz uzay gibi görünen günlük gazete yapraklarını havada sallardı. Ben de, o boşluğa düz ve eğri çizgiler çizmenin, doğru noktayı belirlemenin, olayın ortaya çıkacağı uzam ve zaman dilimini hesaplamanın, parlak ışıltısındaki kesinliğinin ne kadar güzel olduğunu düşünüyorum; oysa şimdi olaylar birbiri ardından gerçekleşiyorlar, bir sütun üzerine bir başkası konuyor, biri öbürünü izliyor, bunların arasına giriyor, özünde okunamaz olan ama birkaç biçimde okunabilen siyah ve yersiz manşetler atılıyor, ne biçimi, ne yönü belli bir olaylar hamuru her türlü mantığı çevreliyor, çiğniyor.

"Biliyor musun Qfwfq? Bugün Wall Street'te kapanış kotasyonları yüzde iki oranında düştü, yüzde altı değil! Ayrıca Cassia caddesinde gereksiz yere yapılan o yapı dokuz değil, on iki katlı olmuş! Nearco IV, Longchamps'da iki at boyu farkla kazanmış. Kaç kaç olduk, Qfwfq?"

DİNAZORLAR

Bütün Jura ve Triasik dönemler boyunca büyüyen ve gelişen ve 150 milyon yıl boyunca anakaralarda tartışmasız egemenliklerini sürdüren Dinozorların hızla yok olmalarının nedenlerinin üzerindeki esrar henüz çözülememiştir. Bir olasılıkla, ikinci zamanın son dönemi olan Kretas çağında ortaya çıkan iklim ve bitki örtüsü değişimlerine uyum sağlayamamışlardı ve bu çağın sonunda tümü ölmüştü.

Benim dışımda, tümü, *diye düzeltti Qfwfq*, çünkü, belli bir dönem için ben de bir dinozordum; haydi bir elli milyon yıl kadar için diyelim; bundan pişmanlık duymuyorum; o zamanlar dinozorluğun onurlu bir bilinci vardı ve kendini saydırabiliyordun.

Sonraları durum değişti, ayrıntıları anlatmam gereksiz kaçar, yenilgiler, yanılışlıklar, kuşkular, ihanetler, bulaşıcı hastalıklar gibi her türlü felâket birden başladı. Yeryüzünde, bize düşman, yeni bir topluluk gelişiyordu. Her yandan saldırıyorlardı bize, birine bile karşı koyamıyorduk. Şimdi birisi çıkıp, sönüp gitmenin hazzının, yok olmanın tutkusunun başlangıcından beri Dinozor ruhunun bir parçası olduğunu söyleyecektir. Bilemem; ben bu duyguyu hiç yaşamadım; başkaları duyduysa da bu belki de kendilerini çoktan yitik hissetmelerindendir.

Anılarımda, o büyük telef dönemine dönmemeyi yeğliyorum. Bundan sıyrılabileceğime hiç inanamazdım. Beni kurtaran uzun göçü sürdürürken, etsiz iske-

letlerin ya bir alın kemiği, ya bir boynuzu, ya göğüs kafesi ya da bir yırtık derisi arasından geçtim ve bütün bunlar bana canlı varoluşumuzun eski parıltısını anımsattı. Ve bu kalıntıların üzerlerinde gagalar, uzun dişler, gezegenin yeni efendilerinin sülükleri işleyip duruyordu. Tek bir canlı ve ölü izi kalmadığını gördüğüm yerde durdum.

O ıssız yaylalarda çok, pek çok yıl geçirdim. Pusulara, salgın hastalıklara, uzun bir açlığa, dondurucu soğuğa dayanmıştım; ama yapayalnızdım. Sonsuzluğa dek o tepede kalamazdım. Aşağı inmek için yola koyuldum.

Dünya değişmişti; ne dağları, ne ırmakları, ne de bitkileri tanıyordum. Canlı yaratıkları fark ettiğim an gizlendim; bir Yeni sürüsüydü bu, küçük ama güçlü örneklerdi.

"Hey, sen!" Beni görmüşlerdi, bana seslenmelerindeki bu yakınlık beni şaşırtmıştı. Kaçtım; peşimden geldiler. Binlerce yıldır çevremde korku uyandırmaya ve uyandırdığım bu korkudan, korku duymaya alışmıştım. Şimdiyse şu hale bakın: "Hey, sen!" Bana, düşmanca ya da korkmadan yaklaşıyorlardı.

"Neden koşuyorsun? Neler geçiyor aklından?" Tek istedikleri, onlara, kimbilir nereye giden bir yolu göstermemdi. Buralı olmadığımı geveledim. "Peki, neden kaçıyorsun öyleyse?" dedi biri. "Sanki bir dinozor görmüş gibisin!" Ötekiler bu söze güldüler. Ama ilk kez olarak bu gülüşte bir tedirginlik sezdim. Sanki biraz da öfkeli bir gülüştü bu. Ve içlerinden biri, kendini tutamayarak ekledi: "Bu sözcüğü şaka bile olarak alma ağzına. Sen onların ne olduğunu bilemezsin..."

Demek ki, dinozor korkusu hâlâ sürüyordu Yenilerde bile, ama belki birkaç kuşaktan beri bunları görmüyor, tanıyamıyorlardı. Yürümeme devam ettim, tedbirliydim ama bu deneyimi yeniden yaşamak için sabırsızlanıyordum. Bir çeşmede Yenilerden biri su içmek-

teydi, yalnız başınaydı. Yavaş yavaş yaklaştım, bu dişinin yanında su içebilmek için boynumu uzattım, sanki beni görür görmez atacağı çığlığı işitir, kaçışını görür gibiydim. O ortalığı birbirine katar katmaz, Yenilerin sürüsü gelip beni avlamaya çalışacaktı... O anda yaptığımdan pişman olmuştum bile; kurtulmak istiyorsam, hemen onu parçalayıp yemeliydim; yeniden başlamalıydım...

Genç dişi bana döndü ve şöyle dedi: "Ne serin değil mi?" Benimle sevimli bir söyleşiye başladı, yabancılarla her zaman yapıldığı gibi genel konularda kalıyordu, uzaktan mı geldiğimi, yolda yağmura mı, güzel havalara mı rastladığımı soruyordu. Ben dinozor-olmayanlarla böyle konuşulabileceğini asla hayal bile etmezdim, bu yüzden gergin ve sessiz kalmıştım.

"Ben su içmeye her zaman buraya gelirim," dedi, "Dinozorun Yerine..."

Başımı şöyle bir kaldırdım, gözlerim faltaşı gibi açılmıştı.

"Evet, evet, buraya öyle deriz, 'Dinozor Çeşmesi', eskiden beri öyledir. Söylenenlere göre, bir zamanlar, son kalan dinozorlardan biri buraya saklanmış ve su içmeye gelenlerin üzerine atılıp onları parçalamış, aman tanrım!"

Yok olmak isterdim. "Şimdi kim olduğumu anladı," diye düşünüyordum "şimdi beni daha iyi inceliyor ve beni kesin olarak tanıyacak!" Seyredilmek istemeyenlerin yaptığı gibi gözlerimi yere çevirmiştim, saklamak istermişçesine kuyruğumu kıvırıp duruyordum. Ama bunca gergin bir zorlanma boşunaydı ve o, güzelce gülümseyerek beni esenledi, yoluna devam etti. Kendimi bir savaştan çıkmış gibi yorgun hissediyordum; hani o tırnaklarımızla, dişlerimizle kendimizi savunduğumuz savaşlardan biri. Fark ettim ki ona karşı nazik bile davranamamış, ona iyi günler bile dilememiştim.

Yenilerin inlerinin bulunduğu ve balık avı ile yaşamlarını sürdürdükleri bir ırmağın kenarına vardım. Suyun daha yavaş aktığı bir yerde dallarla barajımsı bir durak yapıyorlardı. Beni görür görmez başlarını işlerinden kaldırıp, çalışmayı bıraktılar, bana baktılar, birbirlerine baktılar ve sessizliklerini sürdürerek, sanki birbirlerine soru sordular. "Şimdi yandım işte," diye düşündüm; "postu deldireceğim herhalde." Ve sıçramaya hazırlandım.

Neyse ki, zamanında durmayı bildim. O balık avcılarının bana karşı kötü bir niyetleri yoktu; beni böyle iri yarı görünce, onlara yardım edip edemeyeceğimi, odun taşımada onlara yardım eli uzatıp uzatmayacağımı sormak istemişlerdi.

"Burası güvenli bir yerdir," diye direttiler; tedirginliğimi fark etmişlerdi. "Dedelerimizin dedeleri zamanından beri burada dinozor görülmemiştir..."

Kimse benim kim olabileceğimden kuşkulanmıyordu. İklim iyiydi, kalacak yer, bizim beğenilerimize uygun değilse de vasattı; iş, göz korkutacak gibi değildi, hele benim gücüme göre! Bana bir de ad takmışlardı: "Çirkin", çünkü onlardan değişiktim, yoksa bu adı verirken başka bir niyetleri yoktu. Bu Yeniler, siz onlara ne diyorsunuz bilmiyorum, Pantoter mi neyse, şimdilik biraz biçimsiz bir türdendiler, türün öteki örnekleri bunlardan türedi; o zaman bile bir bireyden öbürüne benzerlikler ve değişiklikler gözlemleniyordu, bu yüzden ben de bambaşka bir tip olsam da, onlara fazla batmadığımı anladım.

Gene de bu düşünceye fazlasıyla alıştığımı söyleyemem. Kendimi sürekli düşmanlar arasında kalmış bir Dinozor gibi hissediyordum. Her akşam Dinozorlarla ilgili kuşaktan kuşağa aktarılmış öyküler anlatmaya başladıklarında ben gerilmiş sinirlerimle gölgeye gizleniyordum.

Bunlar korku verici öykülerdi. Dinleyenlerin betibenzi atıyor, arada bir ürküntü dolu çığlıklar atarak, anlatıcının dudaklarına dikiyorlardı gözlerini, anlatansa sesine dehşet dolu bir heyecan tonu veriyordu. Bir süre sonra anladım ki, bu öyküler herkesçe biliniyordu (aslında pek çok sayıda öykü vardı), ama gene de her yeni dinleyişte aynı korkuyu yaşıyorlardı. Onlara göre dinozorlar canavardan başka bir şey değildiler, ama sözü edilen ayrıntılara bakacak olurlarsa, gerçek bir Dinozoru tanıyamayacakları ortadaydı; öte yandan bu canavarların sanki tek niyeti Yenilere zarar vermekti, sanki onlar başlangıçtan beri dünyanın en önemli yurttaşlarıydılar. Bizler de sabahtan akşama kadar onların peşinden koşmaktan başka şey düşünmüyorduk.

Oysa benim için Dinozorları düşünmek demek, zihnen bir dizi felâkete, cançekişmeye, yasa geri dönmek anlamındaydı. Yenilerin bizler hakkında anlattıkları öyküler benim deneyimlerimden öylesine uzaktı ki, bunlara karşı kayıtsız kalmam gerekirdi, sanki yabancılardan, tanımadık yaratıklardan söz eder gibiydiler. Gene de onları dinlerken, başkalarına nasıl göründüğümüzü hiç düşünmediğimi, o anlatılanların içindeki pek çok yalana karşın bazı ayrıntılarda, onların bakış açısına göre gerçek noktalar olabileceğini görüyordum. Benim zihnimde bizce yaratılan bu korku öyküleriyle benim kendi korku anılarım karışıyordu: başkalarını ne kadar titrettiğimizi fark ettikçe, daha çok titretiyorduk.

Her biri sırasıyla bir öykü anlatıyordu ve belli bir noktada, "Ya sen Çirkin, ne diyeceksin?" diyorlardı. "Senin anlatacak öykün yok mu? Senin ailen Dinozorlarla ilgili serüvenler yaşamamış mı?"

"Evet, ama..." diye mırın kırın ediyordum, "öyle çok zaman geçti ki... bilseniz..."

O sıkıntı dolu anlarda benim yardımıma, koşan çeşmede tanıdığım genç Eğreltiotu Çiçeği oluyordu!

"Onu rahat bıraksanıza... O daha konuk sayılır, daha buralara alışamadı, dilinizi de pek iyi konuşamıyor."

Neyse konu değiştiriyorlardı. Ben rahat bir nefes alıyordum.

Eğreltiotu Çiçeği ve benim aramda, bir tür yakınlık doğmuştu. Fazla bir yakınlık sayılmasın: ona değmeye bile cesaret edememiştim. Ama uzun uzun konuşuyorduk. Daha doğrusu o bana yaşantısıyla ilgili pek çok şey anlatıyordu; ben kendi kendimi aldatma, kişiliğim hakkında kuşku uyandırma korkusundan, daima genel konularda kalmaya çalışıyordum. Eğreltiotu Çiçeği bana düşlerini anlatıyordu: "Bu gece düşümde dev gibi korkunç bir Dinozor gördüm, burun deliklerinden alevler çıkıyordu. Yaklaştı, beni ensemden yakaladı, uzaklara götürdü; beni diri diri yemek istiyordu. Çok ürküntü veren bir düştü ama, ne tuhaf, hiç de korkmadım, nasıl desem.. sanki bundan hoşlanıyordum..."

Bu düşten çıkartmam gereken çok şey olabilirdi, özellikle bir şey: Eğreltiotu Çiçeği'nin tek isteği ona saldırılmasıydı. Benim için onu kucaklamanın zamanı gelmişti. Ama onların hayal ettiği Dinozorla benim aramda çok fark vardı ve bu düşünce beni daha değişik ve ürkek kılıyordu. Diyeceğim, iyi bir fırsatı kaçırmıştım. Sonra Eğreltiotu Çiçeği'nin erkek kardeşi, balıkavı mevsiminin bitişiyle ovadan geri döndü, genç kız fazlasıyla göz hapsine alındı ve bizim söyleşilerimiz seyrekleşti.

Bu erkek kardeş, Zahn, beni gördüğü ilk andan başlayarak kuşkulu bir havaya büründü. "Hey, bu da kim? Nereden geliyor?" diye sordu öbürlerine, beni göstererek.

"Bu 'Çirkin', odun işinde çalışan bir yabancı," dediler ona. "Neden? Sana nesi tuhaf geldi ki?"

"Ona sormak isterdim," dedi Zahn düşünceli bir bakışla. "Hey, sen, niye böyle tuhafsın?"

Ona ne yanıt vermeliydim ki? "Benim mi? Hiç..."

"Yani, sen, sence, tuhaf değilsin öyle mi?" ve güldü. O sefer öylece bitti ama ben, hiç de iyi şeyler ummaz olmuştum.

Bu Zahn, köyün en inatçı tiplerinden biriydi. Dünyayı gezip dolaşmıştı; sürekli ötekilerden daha bilgili olduğunu gösteriyordu. Dinozorlar hakkındaki o bilinen öyküleri duydukça, sıkıntılı bir havaya bürünüyordu. "Masal bunlar!" dedi bir kez. "Sizin anlattıklarınız, masal. Gerçek Dinozor gelse de sizi görsem."

"Artık, çok uzun zamandan beridir, yoklar ki..." diye söze karıştı bir balıkçı.

"O kadar da çok zaman geçmedi..." diye şeytanca güldü Zahn, "Hâlâ ayakta kalma savaşı veren bir sürü olmadığını kim söyledi? Ovada, bizimkiler sırayla gece gündüz nöbet tuttular. Ama orada yalnızca kendilerine güvenirler, tanımadıkları tipleri aralarına almazlar..." Bunu derken bakışlarını anlamlı bir şekilde benim üzerimde durdurdu.

Artık işi uzatmanın gereği yoktu: baklayı ağzımdan çıkarsam daha iyi olacaktı. Bir adım öne attım. "Bana mı taktın?" diye sordum.

"Nerede doğduğunu, nereden geldiğini, bizim yiyeceğimizi bölüşen ve kızkardeşlerimize asılanlara taktım ben.."

Balıkçıların bir kısmı benim tarafımı tuttu: "Çirkin, yaşamını kazanıyor; çok çalışkan biridir."

"Sırtında kütük taşımayı beceriyordur, bunu yadsımıyorum," diye diretti Zahn, "ama bir tehlike anında, kendimizi tırnaklarımızla, dişlerimizle korumak zorunda kalınca, gerektiği gibi davranacağını kim garanti ediyor?"

Ortadan bir tartışma başladı. İşin tuhafı, benim bir Dinozor olabileceğim hiç varsayılmıyordu; bana yöneltilen suçlama bir Değişik, bir Yabancı, yani Güvensiz

biri olduğum biçimindeydi; asıl tartışılan, benim varlığımın Dinozorların olası dönüşlerinin açacağı tehlikeyi arttırdığını düşünüyorlardı.

"Onu bir dövüşte görmek isterdim, o kertenkele ağzıyla..." diye beni kışkırtmayı sürdürdü Zahn, bana değer vermez bir tavırla.

Doğruca yanına gittim, öfkeyle, burun buruna geldik. "Beni şimdi de görebilirsin, kaçmazsan," dedim.

Bunu beklemiyordu. Çevresine bakındı. Ötekiler de bir çember oluşturdular. Artık, dövüşmekten başka umar kalmamıştı.

İlerledim, onun bir ısırışını boynumu bükerek savuşturdum, sonra ona bir tekme attım, bu onu sırtüstü havaya uçurdu, düştüğünde üstüne abandım. Yanlış bir hareketti: sanki düşmanı hareketsiz kıldığını sanırken, göğsünde ve karnında ısırıklar, tırmıklar alarak ölen Dinozor görmemişim gibi böyle davranmıştım. Ama kendimi sağlam tutabilmek için kuyruğumu hâlâ kullanabiliyordum: Beni yere devirmesini istemiyordum; çaba harcıyordum, ama sanki teslim olmak üzereydim.

O anda kalabalıktan biri bağırdı: "Haydi, saldır Dinozor!" Benim maskemi düşürdüklerini anlamak ve bir zamanki halime dönmek o anda etkisini gösterdi; mademki yitirmek üzereydim, bari onlara eski korkuyu tattırmalıydım. Ve Zahn'a vurdum, bir, iki, üç kez...

Bizi ayırdılar. "Zahn, sana demiştik. Çirkin'in kasları güçlü. Çirkin'le şaka yapmaya gelmez!" Gülüşüyorlar, beni kutluyorlar, sırtıma ön ayaklarıyla vuruyorlardı. Ben sırrımın ortaya çıktığına inandığımdan, bunların anlamını çözemiyordum; yalnızca çok sonraları, Dinozor ünleminin onlarca bir yarışmada tarafları yüreklendirmek için kullandıkları bir özel söz olduğunu öğrendim. Hani, "Haydi, sen en güçlüsün" gibisinden bir ünlemdi ve bunu bana mı, Zahn'a mı söyledikleri bile tam olarak belli değildi. O günden sonra herkesten say-

gı gördüm. Zahn da beni yüreklendiriyordu, yeni güç gösterileri yapmak için peşimde geziniyordu. Onların Dinozorlar hakkındaki konuşmalarının da biraz değiştiğini söylemeliyim, olayları hep aynı biçimde yargılamaktan bıkınca hep böyle yapılır ve bir başka yöne dönülür. Şimdi, eğer köyde bir şeyi yermek istiyorlarsa, Dinozorlar arasında böyle bir şeyin asla olmayacağını, Dinozorların pek çok konuda örnek olabileceklerini, Dinozorların şu ya da bu durumda (sözgelimi özel yaşantıda) hiçbir şeylerinin düzeltilmesi gerekmediğini falan anlatıyorlardı. Anlayacağınız, kimsenin haklarında kesin olarak bir şey bilmediği Dinozorlar, şimdi de bir hayranlık simgesine dönüşmüşlerdi.

Bir kez şöyle kaçırıverdim ağzımdan: "Abartmayalım, siz Dinozorun ne olduğunu sanıyorsunuz?"

Hemen yanıtladılar beni: "Sus, sen ne biliyorsun ki, onları hiç görmedin bile."

Belki de her şeyi sırayla anlatmanın zamanı gelmişti. "Evet, onları gördüm ben," diye bağırıverdim. "İstiyorsanız, size onların nasıl olduklarını anlatabilirim."

Bana inanmadılar; onlarla alay ettiğimi sanıyorlardı. Bence, onların Dinozorlar hakkındaki yeni söz etme tarzları, eskisinden de dayanılmazdı. Çünkü, türümü yok eden acımasız kader yüzünden çektiğim acı bir yana, ben Dinozorların yaşantısını ta içinden tanıyordum; bizim aramızda, önyargılarla dolu, yeni durumlara ayak uyduramama gibi sınırlı bir zihniyetçe yönetildiğimizi ben biliyordum. Şimdi onların bizim bu küçük, geri, –hadi diyeyim– sıkıcı dünyamıza öykünmelerini izlemek zorundaydım. Kendimin asla duyumsamadığım kutsal bir saygıyı, şimdi onlar yüzünden duymak durumundaydım. Ama aslında böyle olması belki de doğru olandı bu Yeniler güzel dönemlerini yaşayan o Dinozorlardan farklı neye sahiptiler ki? Dalgakıranları, avlakları ile köylerinde güven içindeydiler, şimdi bir de

kendini beğenmek isteğindeydiler, bir şımarıklık... Onlara karşı, kendi çevreme duyduğum türden bir tahammülsüzlük duyuyordum ve onların Dinozorlara hayranlıklarını işittikçe, Dinozorlardan da onlardan da, daha çok nefret ediyordum.

"Biliyor musun, bu gece düşümde, evimin önünden bir Dinozorun geçeceğini gördüm," dedi Eğreltiotu Çiçeği, "Harika bir Dinozor, Dinozorların prensi ya da kralı gibi biri. Ben süslendim, başımın çevresine bir kurdela bağladım, pencereye çıktım. Dinozorun dikkatini çekmeye çalıştım, ona reverans yaptım, ama o beni görmedi bile, bana bir bakışı bile çok gördü..."

Bu düş, Eğreltiotu Çiçeği'nin bana karşı olan ruh durumunu anlamamda yeni bir anahtar oldu: Bu genç dişi, benim ürkekliğimi, kendini beğenmişlik şeklinde yorumlamıştı. Şimdi yeniden düşününce, o davranışımda biraz daha ayak diremem, araya kibirli bir tavır koymam gerekliydi, o zaman onu kolayca kazanabilirdim. Oysa bu sözler beni öylesine duygulandırdı ki, gözlerimde yaşlar, ayaklarına kapandım ve şöyle söyledim: "Hayır, hayır Eğreltiotu Çiçeği, senin sandığın gibi değil, sen her Dinozordan güzelsin, yüzlerce kez daha güzelsin, bense kendimi sana layık bulmuyorum..."

Eğreltiotu Çiçeği, dondu, bir adım geri çekildi. "Ama neler diyorsun sen?" Beklediği bu değildi, şaşırmıştı; bu sahneyi biraz sevimsiz buluyordu. Bense bunu çok geç anladım; aceleyle kendimi topladım, ama aramızda bir hoşnutsuzluk havası esiyordu.

Üzerinde düşünmeye fırsat kalmadı, çünkü üstüne başka olaylar geldi. Soluk soluğa kalmış ulaklar, köye vardılar. "Dinozorlar dönüyor!" Tanımadığımız bir canavar sürüsü, vahşice ovada koşarken görülmüştü. Bu şekilde koşmayı sürdürürlerse, yarın sabah tan saatinde köyü ezip geçebilirlerdi. Alarm verildi.

Bu haberin bende yarattığı karmakarışık duyguların yüreğimi nasıl çırpıtırdığını tahmin edebilirsiniz. Tümü yok olmamıştı, kardeşlerimle yeniden buluşabilecektim, eski yaşantıma dönebilecektim! Ama eski yaşantının anısı aklıma düşünce bitip tükenmek bilmeyen yenilgiler, kaçışlar, tehlikeler de geldi aklıma, yeni baştan başlamak demek, belki de o cançekişmeye geçici bir ek süreç benim kapadığımı sandığım o zaman dilimine geri dönüş olacaktı. Artık, bu köyde yeni bir tür dinginliğe varmıştım, bunu yitirmek beni üzecekti.

Yenilerin ruh durumu da karmaşıktı: Bir yandan panik, öte yanda eski düşmanlar üzerinde kazanılacak zafer amacı vardı; ayrıca Dinozorlar gerçekten hâlâ yaşıyorlarsa ve karşılaştırma yapma fırsatı yaklaşıyorsa, onları kimse durduramayacak, onların acımasızca da olsa zaferi, herkes için bir nimet sayılacaktı.

Yeniler, aynı zamanda hem korunmak, hem kaçmak, hem düşmanı yok etmek, hem de yenilmek istiyorlardı. Bu kararsızlık, savunma hazırlıkları arasında dağınık bir şekilde sürüp gidiyordu.

"Bir dakika!" diye seslendi Zahn. "Aramızda komutayı alabilecek tek biri var! Hepimizin en güçlüsü: Çirkin!"

"Doğru! Bizi yönetecek olan Çirkin olmalı!" dedi hepsi bir ağızdan. "Evet, evet, komuta Çirkin'e!" Ve hepsi buyruğuma girdi.

"Ama hayır, benim gibi bir yabancının komutayı almasını nasıl istersiniz, ben o yeterlilikte değilim..." diye nazlanıyordum. Ama onları kandırmanın yolunu bulamadım.

Ne yapacaktım? O gece gözümü bile kırpamadım. Kanımın sesi, bana onlardan ayrılıp kardeşlerimin tarafına geçmemi söylüyordu; beni alıkoyup, evsahipliği yapan, bana güvenen Yenilere karşı duyduğum bağlılık duygumsa, onların yanında kalmamı fısıldıyordu. Ayrı-

ca çok da iyi biliyordum ki, ne Dinozorlar, ne de Yeniler, parmağımı bile kımıldatmama değmezlerdi. Dinozorlar egemenliklerini istilâlar ve felâketlerle kurmak istiyorlarsa, bu, deneyimlerden hiç ders almadıklarını gösterirdi; ayakta kalmalarının bir yanlışlık olduğunu ortaya çıkarırdı. Ve Yeniler, komutayı bana vererek, en kolay çözüme ulaşmışlardı: bütün sorumluluğu bir yabancıya bırakmak, onların kurtarıcısı olmakla birlikte, bir yenilgi halinde düşmanı yatıştırmak için ona bırakılacak bir günah keçisi de sayılacaktı. Öte yandan bir hain olarak onları düşmana teslim edersem, aslında itiraf edemedikleri dilekleri yerine gelecek ve Dinozorların egemenliği altına gireceklerdi. Kısacası, bunların hiçbiri olmak istemiyordum; keşke birbirlerini boğazlasalardı da bitseydi bu iş! Hiçbiri umurumda değildi. Olduğunca çabuk kaçmalıydım, onlar kendi başlarının çarelerine bakmalı, artık bu eski öykülere karışmamalıydım.

O gece, karanlıkta sürünerek, köyü terk ettim. İlk dürtü, savaş alanından olabildiğince uzaklaşmak, gizli sığınaklarıma geri dönmekti; ama merak ağır bastı: benzerlerimi görmek, kimin kazandığını öğrenmek istiyordum. Bazı kayaların tepesine saklandım, buradan ırmağın kıvrımı görünüyordu, şafağı bekledim.

Işıkla birlikte ufukta bazı şekiller belirdi. Hızla ilerliyorlardı. Onları henüz tam seçememiştim ama, biliyordum ki Dinozorlar asla böyle kaba biçimde koşmazlardı. Onları görebildiğimde gülmem mi, utanmam mı gerektiğini bilemiyordum. Bunlar gergedandı, türünün ilk örneklerinden bir gergedan sürüsü. İri, kaba saba, haşin bir görünüşleri vardı, boynuzsu maddeden bir tek çıkıntılarına karşın zararsızdılar, amaçları otları tüketmekti: Yeryüzünün eski Kralları ile kim karıştırılmıştı!

Gergedan sürüsü yıldırım gürültüsüyle koşarken, bazı çalıları sıyırıp geçtikten sonra durdular, sonra yeni-

den ufka doğru koşmaya başladılar, balıkçıların yerleştirdikleri şeyleri fark etmediler bile.

Koşarak köye döndüm. "Hiçbir şey anlamamışsınız! Onlar Dinozor değildi!" dedim. "Gergedandılar, işte o kadar! Gittiler bile! Tehlike geçti!" Ve geceki yokluğumu açıklamak için ekledim: "Ben keşfe çıkmıştım! Onları gözleyip, size bildirmek istedim."

"Dinozor olmadıklarını anlayamayabilirdik," dedi sakince Zahn, "ama senin de bir kahraman olmadığını anladık." Ve bana arkasını döndü.

Doğal olarak, düş kırıklığına uğramışlardı; hem Dinozorlar, hem de benim hakkımda.

Şimdi, onların Dinozor öyküleri, fıkralara dönüşmüştü; bunlarda, korkunç canavarlar gülünç tipler olarak anlatılıyordu. Ben onların bu alaycı ruh hallerinden rahatsız olmuyordum artık. Şimdi bizlerin, böyle bize uygun olmayan bir dünyada yaşamamızdansa, yok olmamızı sağlayan o ruh büyüklüğünü takdir ediyordum. Ben ayakta kalmışsam, bunun tek nedeni bir Dinozorun, aslında egemen oldukları korkuyu saçma anlatılarla gizlemeye çalışan bu kalabalığı işitmesi gerektiği içindi. Yenilere alay ve korku değilse nasıl bir seçim sunulabilirdi ki?

Eğreltiotu Çiçeği yeni bir düşünü anlatarak, değişik bir davranış sergiledi: "Komik, yeşil yeşil bir Dinozor varmış ve herkes onunla alay edip kuyruğunu çekiyormuş. Ben de ileri çıkıp onu korumuş, uzaklara götürüp okşamışım. Sonra fark etmişim ki, gülünçlüğünün tersine yaratıkların en hüzünlüsüymüş ve sarı ve kırmızı gözlerinden sel gibi gözyaşı akıyormuş."

Bu sözler neden etkiledi beni? Düşün görüntülerinde kendimi bulmamın verdiği itki mi, acımaya dönüşen bir duygunun reddi mi, yoksa Dinozor onurunu küçültmelerine tahammülsüzlüğüm mü? Birden bir kibir dalgası sardı beni, katılaştım ve yüzüne şu değersiz söz-

leri fırlatır gibi sarf ediverdim: "Neden gittikçe daha da çocuklaşan bu düşlerinle sıkıyorsun beni? Bu eblehliklerden başka düş görmez misin sen?"

Eğreltiotu Çiçeği gözyaşlarına boğuldu. Omzumu silkerek uzaklaştım oradan.

Bu dalgakıranın orada olmuştu; yalnız değildik; balıkçılar konuşmalarımızı işitmemişlerdi, ama benim ani çıkışımı ve onun gözyaşlarını fark etmişlerdi.

Zahn, araya girmeye zorunlu hissetti kendini. –Sen kendini kim sanıyorsun,– dedi kaba bir sesle – kardeşime böyle saygısızlık edemezsin.

Durdum ve yanıtlamadım. Eğer dövüşmek istiyorduysa buna hazırdım. Ama son zamanlarda köyün tarzı değişmişti: her şeyle dalga geçiyorlardı. Balıkçı grubundan yalancı bir nara geldi: –Haydi, haydi Dinozor! Bu deyimin son zamanlarda şakacı bir anlatım olarak kullanıma girdiğini biliyordum. Şöyle demek istiyorlardı: "Eğ başını abartma fazla" ve bunun gibi bir şeyler. Ama artık kanım beynime sıçramıştı.

– Evet, öyleyim, çok bilmek istiyorsanız, –diye bağırdım,– Bir Dinozorum, gerçek bir Dinozor. Eğer hiç Dinozor görmedinizse, işte bana bakın!–

Genel bir kıkırdama patladı.

–Ben bir tane gördüm, dün– dedi bir yaşlı, –Kardan çıktı.– Onun çevresinde hemen sessizlik oldu.

İhtiyar, dağların üzerine yaptığı bir yolculuktan dönmüştü. Erime, eski bir buzulu çözmüştü ve bir Dinozor iskeleti günışığma çıkmıştı.

Bu haber, köyde yayıldı. – Gidip Dinozoru görelim! Herkes dağa koştu, ben de peşlerinden.

Buzultaşları, kökünden sökülmüş ağaç gövdelerini, çamur ve kuş cesetlerini aşınca aşağıda bir vadi açılıyordu. Buzlardan arman kayalar, liken örtüsü ile yeşillenmişti. Ortada, sanki uyuyormuş gibi uzanan, aralıklı omurları ile uzanmış boynu, incecik bir yılana benze-

miş uzun kuyruğu ile dev bir Dinozor iskeleti yatıyordu. Göğüs kafesi bir yelken gibi kıvrılmıştı ve kaburga kemiklerinin tek tek parçaları rüzgâr estikçe, sanki hâlâ içinde bir kalp atarmışçasına inip kalkıyorlardı. Kafatası, yan yatmıştı, ağzı ise sanki sonsuz bir çığlık atarmışçasına açık kalmıştı.

Yeniler heyecanlı seslerle oraya koştular: kafatasının karşısında o gözboşluklarının oyukları karşısında kalakaldılar. Birkaç adım geride sessizce durdular; sonra arkalarını dönerek o aptalca şamatalarına yeniden başladılar. İçlerinden biri bakışlarını Dinozordan bana çevirse, öylece durgun bu iskeleti çevirirken bana da bir baksa, birbirimizin eşi olduğunu anlayabilirdi. Ama hiçbiri bunu yapmadı. O kemikler, o dişler, o yok edici pençeler, artık çözülemez bir dil konuşuyorlardı, kimseye bir şey demiyorlardı, sadece şimdinin deneyimleri ile hiçbir bağı olmayan o bomboş isim kalmıştı geriye.

Ben hâlâ iskelete bakıyordum, babaya, kardeşe, benimle aynı olana, hatta kendi kendime; etleri soyulmuş kemiklerime, kayaya gömülmüş çizgilerime, varolmuş olduğumuz ve artık olamadığımız o her şeye, hükümranlığımıza, suçlarımıza, mahvoluşumuza bakıyordum.

Şimdi bu iskelet, gezegenin yeni ahalisi olan serseriler tarafından, yurdun herhangi bir yerini belirtmek için kullanılacaktı, artık anlamsız, donuk bir sese dönüşen "Dinozor" adının kaderini paylaşacaktı... Dinozorların gerçek doğasına ait her şey gizli kalmalıydı. Geceleyin, Yeniler, bayraklarla donanmış iskeletin çevresinde uyurlarken, her bir omuru tek tek taşıyarak Ölümü taşıdım ve gömdüm.

Sabah, Yeniler, iskeletten iz bile bulamadılar. Ama buna pek fazla üzülmediler. Dinozorlara ait pek çok esrara bir yenisi eklenmiş oldu sadece. Bunu da zihinlerinden pek çabuk sildiler.

Ama iskeletin ortaya çıkışı, Dinozor düşüncesinin hüzünlü bir sonla bağlanmasına neden oldu ve şimdi anlatılan öykülerde bizim acılarımıza bir acıma, bir paylaşma duygusu egemen oldu. Onların bu acıması karşısında ne yapacağımı bilemiyordum. Neye acıma? Eğer tam ve dolu dolu bir evrim yaşamış bir tür vardıysa, bu, uzun ve mutlu bir hükümdarlık sürdüyse, onlar bizlerdik. Bizim ortadan yokoluşumuz, geçmişimize yakışır görkemli bir epilogdan başka bir şey değildi. Bu aptallar bundan ne anlayabilirlerdi ki! Zavallı Dinozorlar hakkında duygu sömürüsü yaptıklarını her işittiğimde, onlarla alay etmek, uydurulmuş gerçek olmayan öyküler anlatmak geliyordu içimden. Zaten artık Dinozorlar hakkındaki gerçekleri kimse anlayamayacaktı, benim kendime sakladığım bir giz olarak kalacaktı.

Bir gezginler grubu köyde mola verdi. Bunların arasında genç bir dişi vardı. Onu görünce yüreğim hopladı. Eğer gözlerim yanılmıyorlardıysa, onun damarlarında Yenilerin kanı dolaşmıyordu: o bir melezdi, bir Dinozor melezi. Acaba bunun farkında mıydı? Eminim değildi, çünkü son derece rahat davranışları vardı. Belki ana-babasından biri değil de dedelerinden, büyükdedelerinden ya da atalarından biri bir Dinozordu ve atalarımızın özellikleri, davranışları, bu dişide kimse tarafından, hatta onca bile anlaşılamayacak şekilde ortaya çıkmıştı. Sevimli ve neşeli bir yaratıktı, peşine hemen bir dizi hayran takıldı, bunların arasında en sebatlısı ve âşığı Zahn idi.

Yaz başlıyordu. Gençlik, ırmak üzerinde bir şenlik hazırlıyordu –bizimle gel!– diye çağırdı beni Zahn, pek çok kavgadan sonra şimdi benimle dost olmaya çalışıyordu; sonra tekrar Melezin yanına doğru yüzmeye başladı. Eğreltiotu Çiçeğine yaklaştım. Belki de birbirimize açılma, bir anlaşma noktası bulmanın zamanı gel-

mişti. –Bu gece ne düş gördün?– diye sordum, söyleşiyi başlatmak için.

–Başı öne eğik durakaldı.– Cançekişerek kıvranan yaralı bir Dinozor gördüm. Soylu ve hassas başını yere dayıyor, ve acı çekiyor, acı çekiyordu. Ben ona bakıyordum, gözlerimi ondan ayıramıyordum ve onun böyle kıvrandığını görmekle neredeyse haz duyduğumu fark ettim.

Eğreltiotu Çiçeğinin dudakları, şimdiye dek onda hiç görmediğim biçimde kötücül bir kıvrımla bükülmüştü. Onun bu anlamı belirsiz ve karanlık oyunları ile ilgim olmadığını göstermek istedim, ben mutlu bir ırkın vârisiydim. Onun çevresinde dans etmeye başladım, kuyruğumu sallayarak ona nehirden su sıçrattım.

–Sen sadece hüzünlü konuşmalar yapmaktan anlarsın!– dedim önemsemez bir sesle. –Haydi boşver, gel dans edelim!–

Beni anlamadı. Suratını buruşturdu.

–Eğer benimle sen dans etmezsen, bir başkasıyla edeceğim! diye seslendim. Melezi pençelerinin birinden tuttum ve Zahn'ın burnunun dibinden çekerek uzaklaştırdım, o ise, bu duruma önce şöyle bir baktı, zaten hayran hayran onu seyretmekteydi, ama sonra bir kıskançlık krizine tutuldu. Çok geçti: Ben ve Melez, çoktan ırmağa dalmış ve karşı kıyıya doğru yüzmeye başlamıştık. Orada çalıların arkasına saklanacaktık.

Belki de tek istediğim Eğreltiotu Çiçeğine kim olduğumu göstermek, benim hakkımdaki yanlış düşüncelerini değiştirmekti. Belki de Zahn'a karşı eski bir kin yüzünden böyle davranmıştım, onun dostluk önerisini böyle reddetmeye çalışıyordum. Ya da her şeyden çok melezin değişik ama tanıdık biçimi gizli düşünceler, anılar olmaksızın bana doğal bir ilişki isteği veriyordu. Gezgincilerin karavanı sabaha hareket edecekti. Melez,

geceyi çalılıkta geçirmeyi kabul etti. Onunla şafağa dek seviştik.

Bunlar tekdüze ve serüveni kıt yaşantımın gelgeç olaylarından başka bir şey değillerdi. Ben ve hükümdarlığımızın çağı hakkındaki gerçekliğin sessizliğe gömülmesine razı olmuştum. Artık Dinozorlardan pek söz edilmez olmuştu; belki de artık kimse onların varolduğuna bile inanmıyordu. Eğreltiotu Çiçeği bile, onları düşlerinde görmez olmuştu.

Bana bir gün şunları anlattı: –Düşümde bir mağarada, adının kimsenin anımsamadığı bir türden geriye kalmış tek bir yaratık gördüm, ben ona, bunu sormaya gidiyordum, orası karanlıktı, orada olduğunu biliyordum, ama onu göremiyordum, sorularıma o mu yanıt veriyordu yoksa, ben mi onunkilere, anlayamıyordum...– İşte bu işaret aramızda sevgi dolu bir anlaşmanın başlangıcı oldu, çeşmede ilk su içtiğim günden beri bunu istemiştim aslında ve hâlâ ayakta kalabilecek miyim bunu bilemiyordum.

O zamandan beri çok şey, özellikle Dinozorların yenme şekillerini öğrendim. Önceleri, türün yok oluşunun, kardeşlerim için bir yenilginin en onurla kabul şekli olduğunu sanıyordum; şimdi biliyorum ki, Dinozorlar ne kadar yok olurlarsa, egemenliklerini o kadar yayıyorlar ve bunu özellikle anakaraları kaplayan ama artık kökü kazınmış ormanlarda yapıyorlardı: yani geri kalanların düşünce karmaşıklığında. Artık bilgisizleşmiş kuşakların korku ve kuşkularının gölgesinden boyunlarını uzatıyorlar, pençelerini kaldırıyorlar ve görüntülerinin son gölgesi de silinince, adları her türlü anlamı karşılar olunca varlıklarını canlı yaratıklar arasında böyle sürdürmeye devam ediyorlardı. Şimdi, adları da silinmişti işte, onları bekleyen, düşüncenin adsız ve sessiz özellikleri idi, bunlar varlıklarını ve biçimlerini dü-

şünülen şeylerden alırlardı: Yenilerden, Yenilerden sonra gelenlerden ve onlardan da sonra geleceklerden.

Çevreme bakındım: buraya girerken bir yabancı olan ben, şimdi benim köyüm ve benim Eğreltiotu Çiçeğim diyebilirdim: tabii bir Dinozorun diyebileceği şekilde. Bu yüzden sessiz bir baş esenlemesi ile, Eğreltiotu Çiçeğini terk ettim, köyü ardımda bıraktım ve buradan sonsuza dek ayrıldım.

Yolda ağaçlara, ırmaklara, tepelere bakıyordum, artık Dinozorların zamanında olanlarla, sonra ortaya çıkanları ayıramıyordum. Bazı mağaraların çevrelerine gezginler kamp kurmuşlardı. Uzaktan Melezi tanıdım, gene her zamanki gibi hoştu, sanki biraz şişmanlamıştı. Görülmemek için ormana saklandım ve onları gözledim. Onun peşinden bacaklarının üzerinde ancak durabilen, kuyruğunu sallayarak yürüyen bir yavru geziyordu. Ne kadar zamandır, böylesine mükemmel bir Dinozor yavrusu görmemiştim, Dinozor varlığı ile böylesine yüklü ve Dinozorun anlamını böylesine bilmeyen bir minik!

Ormanın seyrekleştiği bir yerde, onun oynamasını, kelebek kovalamasını, çam kozalaklarını fıstık çıkartmak için bir taşa vuruşunu seyretmek için onu bekledim. Sonra ona yaklaştım. Kesin olarak benim çocuğumdu.

–Bana merakla baktı. –Kimsin sen?– diye sordu.

–Hiç kimse.– dedim –Ya sen, sen kim olduğunu biliyor musun?

–Şuna bak! Bunu herkes biliyor, ben bir Yeniyim!– dedi.

Bunu işiteceğimi biliyordum. Onun başını okşadım, "aferin" dedim ve uzaklaştım.

Vadiler, ovalar aştım. Bir istasyona vardım, trene bindim, kalabalığa karıştım.

UZAYIN FORMU

YERÇEKİMİ Alanının, uzayın eğimi ile maddenin dağılımını ilişkiye sokan denklemleri, kamu bilincine yerleşmeye başladılar bile.

Benim düştüğüm gibi boşluğa yuvarlanmanın ne demek olduğunu hiçbiriniz bilemezsiniz. Sizin için düşmek, belki bir gökdelenin yirminci katından, ya da havada bozulan bir uçaktan düşmek anlamına gelir: başaşağı dönük, bir süre havada elleri kolları çırpmak ve işte toprağa varılır bile ve müthiş bir darbe yaşanır. Oysa benim söz ettiğim, ne toprağın ya da benzer katı bir maddenin, ne de seni yörüngesine çekecek, uzak bir göksel cismin olmadığı zamanlar. Öylece düşülürdü, sınırsız bir boşlukta, sınırsız bir zaman diliminde. Boşlukta gidilmesi düşünülebilecek son sınırın ucuna kadar düşüyordum, sonra o son sınırın çok ama çok aşağıda olduğunu fark ediyor ve ona varmak için düşmeyi sürdürüyordum. Nirengi noktaları olmadığından, düşgücümün hızlı mı yoksa yavaş mı olduğunu çıkartamıyordum. Şimdi üzerinde tekrar düşünüyorum da, aslında düştüğümün de bir kanıtı yoktu: belki de hep aynı yerde hareketsiz kalmıştım, ya da yukarıya doğru hareket ediyordum; çünkü o zaman, ne alt vardı, ne üst, bunlar sadece kavramsal sorunlardı ve gene de düştüğümü düşünmeyi sürdürmek, değiyordu, öyle düşünmek doğal geliyordu.

Düşüldüğünü varsayarsak, herkes aynı hızla düşüyordu, kimse öne geçmiyordu; kaldı ki, hepimiz, he-

men hemen aynı boydaydık ben, Ursula H'x, Teğmen Fenimore. Gözlerimi Ursula H'x'ten ayıramıyordum, çünkü seyretmesi pek güzeldi ve düşüşünde de pek rahat ve serbest bir hal vardı: arada bir onun bakışını yakalamayı umuyordum; ama Ursula H'x düştüğü sürece, ya tırnaklarını törpülüyordu ve cilalıyordu, ya uzun, düz saçlarında bir tarak gezindiriyordu ve gözlerini asla benden yana çevirmiyordu. Teğmen Fenimore'ye de baktığı yoktu, doğrusunu söylemek gerekirse; o da, dikkat çekmek için ne gerekirse yapıyordu oysa.

Bir kez onu yakaladım –Onu görmediğimi sanıyordu– Ursula H'x'e işaretler yapıyordu. Önce gergin iki işaret parmağını birbirine vuruyor, sonra, eli ile şöyle bir dönme işareti yapıp, aşağıyı gösteriyordu. Anlaşılan, onunla bir anlaşmayı ima ediyordu, daha sonra bir randevu ele geçirmek istiyordu, hani aşağıda karşılaşacakları bir yerde. Hepsi masaldı, bunu biliyordum: Bizlerin arasında olası karşılaşmalar söz konusu değildi, çünkü düşüşümüz paraleldi ve aramızda hep aynı uzaklık vardı. Ama Teğmen Fenimore'nin bu tarz düşünceler edinmesi ve bunları Ursula H'x'in aklına sokmaya çalışması sinirime dokunuyordu; gerçi, kızın ona yüz verdiği yoktu, –ona dönerek, –bundan kuşkum yok– dudaklarıyla ıslık çalar gibi yaptı. (Ursula H'x, hep kendi çevresine sarmalanarak, tembel hareketlerle, sanki yatağında döneniyormuş gibi düşüyordu ve bir davranışının bir kişiye mi, diğerine mi yönelik olduğunu anlamak güçtü, bu davranışı kendi alışkanlığı bir oyun da olabilirdi.)

Ben de, doğal olarak, Ursula H'x ile karşılaşmaktan başka şey hayal etmiyordum, ama düşüşüm sırasında onunkine tam paralel bir yol izlediğim için, gerçekleşmesi olanaksız bir arzuyu ilan etmenin bir anlamı yoktu. Tabii, eğer iyimser davranmak istersek, bu sonsuzluğa paralel düşüşün sonunda birbirimize değme olasılığı vardı. Bu olasılık bile bana biraz umut vermeye yetiyor-

du, hatta, beni sürekli bir heyecan içinde tutuyordu bile diyebilirim. Bu paralelliğin karşılaşmasını bütün ayrıntıları ile, o kadar çok hayal etmiştim ki, sanki bu olayı yaşamışım gibi, deneyimlerimden biri haline gelmişti. Her şey bir andan diğerine, basit ve doğal bir biçimde gerçekleşebilirdi: birbirimize elimi yaklaştıramadan bunca ayrı gidişten, birbirimize bunca yabancı kaldıktan, bu paralel akışa tutsaklıktan sonra, uzayın bu incecik oluşumu, daha gerginleşecek ve aynı zamanda daha yumuşayacak, boşluk sıkışacak, hem de bu bizim dışımızdan değil de içimizden gelerek, Ursula H'x ve beni biraraya sıkıştıracaktı (onun diğer alışık olduğumuz bütün hallerinden değişik olarak öne doğru gelişini görmem için gözlerimi kapatmam yetiyordu: kollar, aşağı inik, yanlara yapışık, bilekler ütü yapar gibi ama aynı zamanda uzanmaya çalışan bir kıvrımla bükük olacaktı) ve işte onun ve benim izlediğimiz o görünmez çizgi tek bir çizgiye dönüşecek, benim ve onun bir karışımı ile dolacak ve o yumuşaklığa ve gizliliğe girilebilecekti, onu sarmalayacaktım, o benim bütün varlığımı emecek, oraya dek yalnız, kupkuru ve ayrı olduğuna yanacaktı.

Bütün güzel düşler bir anda karabasana dönüşür, ben de şimdi ikimizin paralelliğinin karşılaşma noktasının, uzaydaki bütün paralel çizgilerin de birleşeceği bir nokta olması olasılığı üzerinde tasalanmaya başlamıştım; o zaman, sadece ben ve Ursula H'x birleşmeyecektik, ama –felâket bir öngörü– bize Teğmen Fenimore de katılacaktı! Ursula H'x'in bana yabancı olmaktan çıkacağı o an, o ince kara bıyıkları ile bir başka yabancı, sıyrılıp atılamaz biçimde, bizim bu gizil yakınlığımızı paylaşacaktı: bu düşünce beni kıskançlıktan en korkunç hayallere itiyordu: ikimizin –benim ve Ursula H'x'in– karşılaşmasından doğan çığlığın, tek bir neşe çığlığına dönüştüğü an, –bu düşünce ile buz kesiyordum– saldırıya uğrayan kızın acı dolu haykırışı bir ok gibi havayı

bölüyordu –bunu en azından ben böyle kuruyordum– ve aynı anda üçüncü bir çığlık da bayağı ama zafer dolu bir edayla, Teğmenden kopuyordu, ama belki de –burada benim kıskançlığım, delirme aşamasına varıyordu– onların bu bağırışmaları –kızın ve erkeğin– böylesine birbirinden ayrı ve uyumsuz olmayıp, onlar da uyumlu neredeyse haz dolu bir tek sese dönüşebilir ve benim dudaklarımdan dökülen umutsuz ve zavallı sesime karışabilirdi.

İşte bu umut ve endişe gel-giti arasında düşüşümü sürdürüyordum, bir yandan da, uzayın derinliklerinde durumumuza güncel veya uzak bir değişiklik getireceğini belirten bir şeyler olup olmadığını gözlüyordum. Birkaç kez, bir evren görür gibi oldum, ama çok uzaktı ve mini minicik görünüyordu, çok uzaklarda sağdaydı, ya da solda; arada sırada da ağlamaklı bir vızıltıyla dönen, birbirinin üstüne binmiş, yapışık kütleler halinde, ışıklı noktacıklara benzer bazı galaksileri şöyle bir seçiveriyordum, zaten her şey ortaya çıktığı gibi yok oluvermişti, ya yukarda, ya da bir yanda, belki de bir göz yanılması kuşkusu bırakmışlardı bende.

–İşte, orada! Bak! Orada bir evren var! Şuraya bak! Orada bir şeyler var!– diye Ursula H'x'e bağırıyordum, bir yandan da orayı işaret ediyordum, ama o, dilini dişlerinin arasına kıstırmış, bütün dikkatini, yumuşak ve düzgün bacaklarına vermiş, eliyle bacaklarını yoklayarak, görünür-görünmez tüyleri, cımbız yerine tırnaklarını kullanarak kopartmaya uğraşıyordu ve benim çağrımı işittiğine dair tek işaret, bacağını yukarıya doğru şöyle bir uzatışı olabilirdi, sanki o uzak merkezden biraz ışık vurur da bacaklarındaki araştırmayı daha iyi yapabilir gibi düşünmüş olabilirdi.

Benim keşfetmiş olabileceğim bu şeylere karşı, Teğmen Fenimore'nin nasıl ısrarlı bir kayıtsızlık gösterdiğini söylememe gerek yok herhalde; şöyle bir omuzlarını

kaldırıyor –bunu yapınca apoletleri, rütbe şeritleri ve gereksiz yere kuşandığı o süslemeler sallanıyordu– ve alaylı bir gülümsemeyle arkasını dönüyordu. O da (benim bir başka tarafa baktığıma emin olunca) Ursula'nın dikkatini çekmek için (o zaman da gülme sırası bana geliyordu, çünkü, kız yanıt olarak, bir tür takla atar gibi kendi üzerinde şöyle bir dönüyor ve ona tam arkasını, poposunu çeviriyordu; bu, kuşkusuz pek terbiyeli bir davranış değildi ama görmesi pek keyifli bir şeydi, zaten ben rakibimin böyle aşağılanmasını seyredip neşelenince, sanki bu bir ayrıcalıkmış gibi onu kıskanıyordum bu sefer de) uzayda kayıp giden bir noktayı göstererek, hırs dolu bir sesle bağırıyordu: Orada, Orada bir evren! Şu kadar kocamandı! Gördüm onu! O bir evrendi! Uydurduğunu söyleyemem: bu tür bilgiler, kanımca yalan oldukları kadar, doğru da olabilirlerdi. Arada sırada bir evrenin açığından geçtiğimiz olmuştu (ya da evren bizim açığımızdan geçiyordu), ama, bunlar uzaya dağılmış pek çok evren miydiler, yoksa, esrarengiz bir yörünge içinde yuvarlanırken hep aynı evrenle mi karşılaşıyorduk, bu anlaşılamıyordu veya belki de evren diye bir şey yoktu da bizim gördüğümüzü sandığımız şey, bir zamanlar varolmuş olan ve görüntüsünün evrenin duvarlarında bir sesin yankılanması gibi yansıyan, geçmiş bir evrenin serabıydı. Ama kimbilir, belki de evrenler her zaman oradaydılar, çevremizde yığınla duruyorlardı ve biz de kımıldamıyorduk bile, her şey, her zaman durağandı, zaman yoktu, karanlığın içinden, biri veya birileri bir an için o uyuşuk zaman yokluğunda kurtulmak ve bir hareketin varlığını göstermek için karanlıkta şöyle bir parıldıyordu.

Bütün bunların tümü, göz önüne alınması gereken varsayımlardı, beni ilgilendiren tek şey bizim düşüşümüz ve Ursula H'x'e değip değemeyeceğimdi. Yani, kimsenin bir şey bildiği yoktu. Peki, o halde, o Fenimo-

re kendini beğenmişi, neden öyle havalara giriyordu, kendinden pek emin bir tavırlar takınıyordu? Beni sinirlendirmek istediği zaman bulduğu en güvenli yol, Ursula H'x ile, pek eski zamanlardan beri bir yakınlığı varmış numarası yapmaktı, bu artık anlaşılmıştı. Belli bir noktada Ursula, salına salına, dizleri bitişik, gövdesinin ağırlığını bir o, bir bu yana vererek, gittikçe genişleyen bir zigzag içerisinde dalgalanarak düşmeyi sürdürüyordu: bütün bunlar o bitip tükenmek bilmez düşüşü biraz renklendirmek içindi. Ve Teğmen de o zaman başlıyordu dalgalanmaya, onunla aynı ritmi tutturmaya uğraşıyor, sanki onunla aynı görünmez pisti izler gibi, ya da işitilmeyen o aynı müzikte birlikte dans eder gibi sallanıyordu, üstelik bir de ıslık çalar gibi yapıyor, eski dostlar arasındaki bir anlaşmayı ima ediyordu aklınca. Hepsi blöftü bunların, sanki anlamıyordum, ama gene de Ursula H'x ile Teğmen Fenimore arasında, kimbilir hangi geçmiş zamanda, onların yollarının başlangıcında bir karşılaşma olmuş olması olasılığı aklıma düşerse, bu düşünce bana acı veriyor, sanki benim zararıma bir adaletsizlik yapılmış gibi hissediyordum.

Biraz kafa yorunca, şunu buluyordum: Ursula ve Teğmen Fenimore, eğer bir zamanlar uzayda aynı noktayı kapladılarsa, demek ki düşme sırasında birbirlerinden uzaklaşmışlardı ve, ve bir olasılıkla uzaklaşmayı da sürdürüyor olabilirlerdi. Şimdi bu yavaş ama sürekli Teğmenden uzaklaşmada, Ursula'nın bana yaklaşıyor olmasından basit bir şey olamazdı; demek ki, Teğmenin bu havalara girmesinin hiçbir yararı yoktu: gelecek bana gülümsüyordu.

Beni bu sonuca vardıran düşünce, gene de derinden derine içimi rahatlatmıyordu: Ursula H'x'in Teğmenle daha önce karşılaşmış olması olasılığı, kurtulamadığım bir acıydı benim için. Şunu da eklemeliyim ki, geçmiş ve gelecek benim için boş kavramlardı, bunlar arasında

bir ayrım yapamıyordum: benim belleğim, şu paralel düşüşümüzden ötesini kavrayamıyordu, daha önce olmuş olanlar, anımsanamadıkları için, gelecekle aynı hayali dünyaya aittiler ve gelecekle karışıyorlardı. Böylece ben, iki paralel çizginin aynı noktadan başlamış olmasını da varsayabilir, bu iki çizginin de ben ve Ursula H'x tarafından izlenenler (bu kez de onunla karşılaşma yolundaki endişeli arzum, aynı noktada olmuş olmak hasreti besliyordu) olduğunu düşünebilirdim, ama bu varsayıma ben pek kanamıyordum, çünkü gelecekteki uzaklaşmamızı vaat ediyor olacaktı ve belki de onun Teğmen Fenimore'nin yaldız şeritli kollarına atılmasını anımsatacaktı, ama asıl sorun, benim şimdiki zamandan çıkamayıp, bunu ancak değişik bir şimdiki zaman hayal etmek için başarabilmemdi ve gerisi önemli değildi.

Belki de işin sırrı buydu: kendi düşüş halimle öyle özdeşleşmeliydim ki, düşerken izlediğim çizginin, sanılan değil ama bir başka çizgi olduğunun bilincine varmalıydım, ya da bu çizgiyi olası tek biçimde değiştirmeliydim, bu tek olasılık da, her zaman olageldiği çizgiden başkası olamazdı. Ama bu düşünceye, kendi düşüncelerimde yoğunlaşarak varmadım, Ursula H'x'in arkadan da ne kadar güzel göründüğünü âşık gözlerle seyrederken pek uzaklardaki bir burcun önünden geçtiğimizi fark ettim. Ursula H'x'in sırtının eğimi ve poposunun bir kıvrımı, ama tam olarak poposunun değil de, onun dışındaki bir kıvrımın, sanki bir şimşeğin ona süründüğünü ve poponun kendiyle hiç de sevimsiz olmayan bir tepkime oluşturduğunu fark ettim. Bu bir anlık izlenim, durumu yepyeni bir gözle görmemi sağladı: Eğer içinde bir şeyler olan uzay, bomboş bir uzaydan farklıysa ve eğer madde içindeki bütün çizgilerin gerilmesini ya da bükülmesini sağlayan bir eğim veya gerginliğe yol açıyorsa, o zaman her birimizin izlediği düz çizgi, bir düz çizginin, bir düz çizgi olabileceği biçimdeydi, buna

da genel boşluğun duru uyumunun, maddenin engellemesiyle biçimsizleştiği kadar biçimsizleşmesiyle ulaşmıştı, ya da uzayın ortasındaki evren denen o hamur yumağının veya pırasanın veya dışkının çevresine dolanarak oluşmuştu.

Benim nirengi noktam her zaman Ursula H'x idi ve onun dönenerek gidişi, düşüşümüzün biraz sıkıp, biraz gevşeyen bir tür sarmalın dolanması ya da çözülmesi şeklinde açıklanmasını kolaylaştırıyordu. Ama Ursula H'x'in –dikkatle bakınca– bir şuraya bir buraya salınışı ile çizdiğimiz görüntü daha da karmaşıktı. Evren, demek ki, oraya dikilmiş bir turp gibi kocaman bir şişme yuvarlak değil, ama dirsekler, çıkıntılarla dolu bir şekildi ve her girinti ve çıkıntı ve çokyüzlülüğün her bir boşluğu, her bir peteği ve dişi, bizim kat ettiğimiz yolun parçasıydı. Ama bu henüz şematik bir görüntüydü sanki düz yüzeyli çokgen bileşikli, bir kristaller topluluğu görmüştük şimdiye dek! Gerçekte içinde devindiğimiz uzay, dantelli, delikli, kuleli, piramitli bir yerdi ve bütün bu kubbeler, sütunlar, değişik kolonlar, ikili, üçlü pencereleri, gül pencereleri ile her yanda ışıldıyordu ve biz kendimizi dümdüz aşağı düşer sanırken, aslında görünmez kabartmalar, süsler üzerinde kayıyorduk, bu halimizle, bir kenti aşmak için çizilmiş yollardan değil de ev duvarlarından, tavanlardan, perde raylarından ve avizelerden dolaşan karıncalara benziyorduk. Şimdi kent derken, zihinde dik açılı, simetrik orantılı, düzenli bir biçim olduğunu varsayıyoruz, oysa, uzayın, her kiraz ağacı, her dalın her yaprağının rüzgârda kımıldaması ve her yaprağın kenar çizgileri ile nasıl kesildiğini; her yaprak nervürü üzerinde şekillendiğini, yaprağın iç damarlarının ağı ve ışığın oklarının her an yarıldığını, her şeyin boşluk hamurunda negatif olarak basıldığını, iz bırakmayan hiçbir şey varolmadığını, her olası şeyin, her olası izinin ve izlerin an be an uğradığı her değişi-

min, örneğin bir halifenin burnunda çıkan bir sivilcenin büyümesi ya da bir çamaşırcı kadının göğsüne konan sabun köpüğünün uzayın genel formunu, her boyutunda nasıl değişime uğrattığını hiç akıldan çıkartmamamız gerekir.

Uzayın bu şekilde oluştuğunu kavramamla, burada bazı yumuşak girintiler olduğunu fark ettim. Bu hamaksı yerlerde Ursula H'x ile birleşebilir, birbirimizi baştan ayağa ısırarak birlikte sallanabilirdik. Uzayın özellikleri öyleydi ki bir paralel bir yana götürüyordu, bir diğer paralel diğerine, sözgelimi ben kıvrımlı bir yerçukuruna düşerken, Ursula H'x, bir yeraltı tüneli tarafından emiliyor ve uzayaltı bir tür adada, yosun halılar üzerinde karşılaşıp, birlikte yuvarlanmaya, her türlü şekilde birbirimize dolanmaya, altüst olmaya başlıyor, sonradan her ikimizin yörüngesi kendi yolunu buluyor ve sanki hiçbir şey olmamışçasına düz yolumuzu sürdürüyorduk.

Uzayın kesiti, pürüzlü, yarıklar ve tepeciklerle dalga dalgaydı. İyice dikkat edersem, Teğmen Fenimore'nin yolunun dar ve dolambaçlı bir kanyonun dibinden geçtiğini fark edebilirdim, işte o zaman bir tepenin üzerine denk geliyor ve tam zamanında onun üzerine atlıyordum, amacım bütün ağırlığımla, onun beyinciğinin altındaki omurgasını ezmek istiyordum. Boşluğun bu uçurumlarının dibi kuru bir sel yatağı gibi taşlı olurdu, yukardan uçarak iki kaya çıkıntısının arasına düşen Teğmen Fenimore'nin başı buraya sıkışıyor ve ben bir dizimi onun midesine bastırıyordum, ama o da parmaklarımı bir kaktüsün dikenlerine, –yoksa bir kirpi miydi? – (her neyse, uzayın bilenmiş kasılmalarından biriydi işte) batırıyor ve böylece bir tekmeyle düşürdüğüm tabancasına yetişmemi engelliyordu. Nasıl oldu bilmem, birdenbire, başımın uzayın ufalanmasıyla kuma benzer bir katmanına dönüşmüş o boğucu pütürtüleri-

ne boğulduğunu fark ettim, tükürdüm, şok olmuştum, gözlerim görmüyordu; Fenimore tabancasını yakalamayı başarmıştı; kulağımın dibini bir kurşun sıyırdı, kurşunun yolu bir karınca yuvası biçiminde yükselen boşluk bölünmesiyle sapmıştı. Şimdi de ben onun üstüne binmiş, ellerimle boğazına sarılmıştım, ama ellerim birbirine çarptı ve "pufff": yollarımız gene birbirine paralelleşmişti, ben ve Teğmen Fenimore aramızdaki o belirli mesafe ile inmeye başlamıştık, birbirini hiç görmemiş, tanımamış insanlar gibi ısrarla sırtımızı dönüyorduk birbirimize.

Eşit ölçülerde düz çizgiler olarak da kabul edilebilenler aslında beyaz bir kâğıda bir kalemle yazılmış el yazısının çizgileri gibi de görünebilirdi; kalem, sözcükleri ve cümle parçacıklarını bir satırdan diğerine aktarır, araya göndermeler ve eklemeler sokar, tatmin olmaz tahminler aracılığı ile amaçlanan bir sunuyu bitirme telâşına kapılırdı ve işte böylece ben ve Teğmen Fenimore, "l"lerin, sözgelimi paralel sözcüğünün "l"lerinin o gözcüklerine gizleniyor, birbirimize oradan ateş ediyor ya da kurşunlardan sakınıyorduk veya ölü taklidi yapıyorduk; ben Fenimore'nin geçmesini bekliyor, ona çelme takıyor ve düşünce bacaklarından sürükleyerek çenesini "v"lerin, "u"ların, "m"lerin, "n"lerin diplerine vuruyordum, elyazısında bunlar birbiri ardına yazıldıklarında sürekli bir iniş-çıkış yaratıyorlardı, sözgelimi "tekboyutlu evren" buna uygundu sonra onu silintilerle çiğnenmiş bir halde, bir kenarda terk ediyor ve üstüm başım mürekkep lekeleri ile Ursula H'x'e koşuyordum, o da kendince kurnazlık yapıp, "f"nin pencereciğine gizleniyor, ama ben onun oradan çıkartıp, saçlarından yakalayıp, şimdi şöyle aceleyle yazdığım gibi eğik bir "d" veya "t"nin üzerine yatırıyordum, sonra "aşağıda"nın yumuşak ge'sinin içine bir yeraltı ini kazıyor ve burayı kendi ölçülerimize göre ayarlıyorduk, ya da da-

ha derli toplu bir yer yapıyor veya görünmez kılabiliyor, hatta, içine rahatça yatabilmek için yataylaştırıyorduk. Doğal olarak, aynı satırlar, sözcüklerin ya da harflerin bir devamlılığı olmadan kendi kara ve gergin sıralarında yuvarlanıveriyorlar ve açılarak sürekli ve paralel düz çizgilere dönüşüyorlardı bunlarda, hiç karşılaşmayan bu sürekli uzanışlarında, benim, Ursula H'x ve bütün diğerlerinin sürekli düşüşümüz sırasında hiçbirbirimize değmememiz gibi, uzanıp gidiyorlardı.

IŞIK YILLARI

Bir galaksi ne kadar uzaktaysa, o kadar hızla uzaklaşır. Bizden 10 milyar ışık-yılı uzaklıkta bulunan bir galaksinin kaçış hızı, ışığınkine eşittir; saniyede 300 bin kilometre. Yakın geçmişte keşfedilen "neredeyse-yıldızlar" (quasars) da bu eşiğe yakındırlar.

Gecelerden bir gece, her zamanki gibi teleskopumla göğü inceliyordum. Yüz milyon ışık-yılı uzaklıktaki bir galaksiden bir karton sarktığını gördüm. Üzerinde şöyle yazılıydı: SENİ GÖRDÜM. Hızlı bir hesap yaptım: galaksinin ışığı bana varmak için yüz milyon yıl harcamıştı ve oradakiler bizim buralarda olanları yüz milyon yıl geçtikten sonra gördükleri için, beni gördükleri o an, iki yüz milyon yıl önce olmalıydı.

O gün neler yaptığımı günlüğümden kontrol etmeden önce, bir önsezi ile buz kesildim: tam iki yüz milyon yıl önce, ne bir gün önce, ne bir gün sonra başıma gelenleri, her zaman saklamak istemiştim. Zamanla bu olayın unutulacağını umuyordum; bu davranışım –en azından bana öyle geliyordu– benim o tarihten önceki ve sonraki davranışlarıma hiç uymuyordu. Bu yüzden eğer birisi bu öyküyü ortaya dökmeye yeltenirse, sakince yalanlamayı düşünüyordum, bunun nedeni sadece bana kanıt getiremeyecekleri değil, aynı zamanda bunca olağanüstü olgularla belirlenen o olay, –aslında gerçekten de gerçekleşmiş olsa bile– ortaya çıkması o denli az olasılık taşıyan bir şeydi ki, inançlı bir insan, hatta ben bile buna inanamazdım. Ama işte uzak bir gök cismin-

den biri beni görmüştü ve öykü, tam da şimdi tekrar ortaya dökülecekti. Doğal olarak, bütün olup biteni anlatabilirdim, nasıl olabildiğini açıklayabilirdim, bunun anlayışla karşılanmasını sağlayabilirdim, bu davranışımın gerekçesini bağışlanmasa bile söyleyebilirdim. Ben de hemen bir kartonla yanıt vermeyi düşündüm; BIRAKIN DA AÇIKLAYAYIM veya, SİZ BENİM YERİMDE OLSANIZ NE YAPARDINIZ– GÖRMEK İSTERİM gibisinden savunma içerikli bir şeyler yazabilirdim, ama bu yetmezdi, yapılması gereken konuşma bu denli uzaktan okunabilecek kadar uzun yazılamazdı. Ayrıca yanlış bir adım atmamalı, ya da hemen kabullenerek SENİ GÖRDÜM'le ne demek istediğini öğrenmeliydim. Diyeceğim, herhangi bir açıklama yapmadan önce, galaksidekilerin neler gördüğünü, neler görmediğini bilmeliydim: bunun için de şöyle yazılı bir karton gösterebilirdim: İYİ AMA HEPSİNİ Mİ GÖRDÜN– YOKSA BİRAZINI MI? ya da BAKALIM BU SÖYLEDİĞİN GERÇEK Mİ, NELER YAPIYORDUM? Sonra bu yazımı görmelerini beklemeli, gene uzunca bir süre, onların yanıtını beklemeli, sonra da gerekli düzeltmeleri yapmalıydım. Bütün bunlar iki yüz milyon yıl daha alırdı, hatta belki birkaç milyon yıl daha, çünkü, görüntüler ışık hızıyla gidip geliyorlardı ve galaksiler birbirlerinden uzaklaşıyorlardı, burçlar bile daha önce gördüğüm yerlerinde değil, biraz daha ötedeydiler ve benim kartonun görüntüsü bunların peşinden koşmalıydı. Anlayacağınız bu pek yavaş bir sistemdi, olayların oluşundan dört yüz milyon yıl sonra bunları olası olduğunca çabuk unutturmak isterken, yeniden tartışmak zorundaydım.

Aslında en iyi yöntem, bir şey görmemiş numarası yapmaktı, biliyor olabilecekleri şeyleri küçümsemek, önemseme mekti. Bu yüzden hemen şöyle yazılı bir karton hazırlayıp gösterdim: N'OLMUŞ YANİ? Eğer o ga-

laksidekiler beni o SENİ GÖRDÜM'leriyle utandırmak istedilerse, benim bu dinginliğim onları şaşırtacaktı ve bunun üzerinde durmaya değmez bir olay olduğu sanacaklardı. Ve eğer ellerinde bana saldırabilecekleri çok bilgi yoksa, benim bu N'OLMUŞ YANİ'm onların SENİ GÖRDÜM'üne daha ayrıntılı araştırma yapmamı sağlayacaktı. Bizi ayıran uzaklık, (yüz milyon ışıkyılı uzaklığından da ayrılarak galaksi bir milyon yüzyıl daha öteye giderek karanlığa sokulmuştu) belki de benim N'OLMUŞ YANİ'min, onların SENİ GÖRDÜM'üne bir karşılık olduğunu unutturabilirdi, çünkü onların kartonu iki yüz milyon yıl öncesine aitti, ama şimdi kendi kartonuma başka açıklayıcı bilgiler sokuşturmak istemiyordum, çünkü üç milyon yüz yıl öncesine ait o günün anıları gittikçe bulanıklaştıysa bunu yeniden tazelemek isteyecek olan ben değildim.

Zaten, benim hakkımda o tek olayla edindikleri görüş, beni fazla telâşlandırmamalıydı. Yaşantımın olayları, o günden başlayarak, yıllar, yüzyıllar boyunca yaşanan her şey, –en azından çoğunlukla diyebilirim– benim lehime gelişmişti; bu yüzden bunları bir tarafa bıraksam da olurdu. Eğer uzak bir gökcismindekiler, iki yüz milyon yıl önce bir gün ne yaptığımı gördülerse, beni ertesi gün ve ondan sonraki gün de görmüş olmalılar ve tabii onu izleyen tüm diğer günler de ve böylelikle, beni, tek bir olay temelinde yargıladıkları o olumsuz görüntüyü silerek, temize çıkartmışlardır. Kaldı ki, SENİ GÖRDÜM kartonundan bu yana kaç milyon yıl geçtiğini düşünmem bile, zamanın o kötü izlenimi silmiş olabileceğini düşündürüyordu bana, büyük bir olasılıkla hakkımda olumlu şeyler düşünmeye başlamışlardı bile, bu da gerçeğe daha uygundu. Ama gene de bu mantıksal güvence beni rahatlatmıyordu: lehime bir yargı değişiminin kanıtını elde edene dek, utanç verici

bir durumda yakalanmanın rahatsızlığı ile kimliklendirilmiş ve öylece kalakalmış hissedecektim kendimi.

Siz diyeceksiniz ki, uzak bir burçta yaşayan tanımadık insanlar, hakkımda ne düşünürlerse düşünsünler, gülüp geçmeliydim. Aslında, beni o veya bu gökcisminde bulunanların yargısı endişelendirmiyordu, ama görülmüş olmamın, sadece oraya sınırlı kalmamış olacağından korkuyordum. O galaksinin çevresinde pek çok diğeri yer alıyordu, kimi yüz milyon ışık yılından daha yakın bir yerdeydi, orada yaşayanların gözleri de pek açıktı: SENİ GÖRDÜM kartonunu ben fark etmeden önce, mutlaka başka gökcismindekiler tarafından da okunmuş olmalıydı, sonra aynı şey yavaş yavaş daha uzak burçlarda da gerçekleşmiş olabilirdi. Aslında hiç kimse, bu SENİ GÖRDÜM'ün neye ait olduğunu bilemezdi, bu belirsizlik de benim lehimeydi. İnsanlar her zaman en beter şeyleri akla getirirlerdi, benim yüz milyon ışık yılı uzaklıktan görülmüş olan yaptıklarım, aslında pek çok yerde görülmesi olası şeye oranla bir hiç sayılırdı. İki milyon yüz yıl önce bir anlık düşüncesizliğim şimdi büyütülüyor, evrenin bütün galaksilerine dağılarak katmanlanıyordu, durumu kötüleştirmeden yalanlamamın olanağı yoktu, çünkü beni doğrudan görmemiş olanların hangi yalan yanlış varsayımlara ulaştıklarını, yalanlamalara nereden başlayıp nereden bitireceğimi bilemezdim ki.

İşte bu ruh halindeyken her gece teleskopla çevreyi izlemeyi sürdürüyordum. Ve iki gece sonra yüz milyon ışık yılı uzaklıktaki bir galakside üzerinde de aynı kartonun asılı olduğunu gördüm: SENİ GÖRDÜM. Hiç kuşku yoktu, onlar da aynı olaydan söz ediyorlardı: her zaman saklamaya çalıştığım şey, uzak bir gökcisminden değil, gezegenin bambaşka bir yerinde bulunan bir başka galaksi tarafından da fark edilmişti. Ve diğerleri tarafından da. Onu izleyen gecelerde başka başka burçlar-

dan da aynı kartonun yükseldiğini gördüm: SENİ GÖRDÜM. Işık-yıllarım hesaplayınca, gördüklerinin hep aynı olay olduğu ortaya çıkıyordu. Her biri SENİ GÖRDÜM'e ben de kayıtsız ve umursamaz tavırla kartonlarla yanıtlar veriyordum: AH ÖYLE Mİ? MEMNUN OLDUM, ya da ÇOK DA UMURUMDU veya daha kışkırtıcı bir hava takınıyor ve HU HU –İŞTE BENİM! gibisinden pankartlar hazırlıyordum.

Her ne kadar olayların mantığı geleceğe iyimserlikle bakmamı sağlıyorduysa da, bütün o SENİ GÖRDÜM'lerin yaşamımın hep aynı noktasını gündeme getirmeleri ve bu olaya geri dönüşü güçlendirmeleri, yıldızlararası görüşlerin özel koşullarının bir sonucuydu (tek bir kuraldışı örnek, gene aynı tarihe aitti, ama pankartın üzerinde şöyle yazıyordu: HİÇBİR ŞEY GÖRÜNMÜYOR) ve bütün bunlar diken üzerinde oturmama yol açıyordu. Sanki bütün galaksileri barındıran bu uzayda, o gün yaptıklarımın görüntüsü bir küre içerisinde, sürekli ve ışık hızıyla yayılıyordu: Gökcisimlerinden gözlemler yapanlar kürenin yarıçapı onlara ulaştıkça, olan bitenden haberdar oluyorlardı. Bu gözlemciler de kendi adlarına ışıkla yayılan bir kürenin merkezinde sayılıyorlar ve kendi kartonlarındaki SENİ GÖRDÜM yazısını çevrelerine gösteriyorlardı. Aynı zamanda bütün bu göksel cisimler uzayda uzaklıklarına oranla hızla birbirlerinden uzaklaşan galaksilerde bulunuyorlardı ve bir mesaj aldığının işaretini veren her gözlemci ikinci bir mesaj alamadan uzayda giderek artan bir hızla uzaklaşıyordu.

Bir noktada beni görmüş olan bütün galaksiler, (ya da bizimkine daha yakın bir galaksinin SENİ GÖRDÜM kartonunu veya SENİ GÖRDÜMÜNÜ GÖRDÜM kartonumu fark edenler) on milyar ışık yılının eşiğine varmış olmalıydılar, bunu da aşınca üç saniyede üç yüz bin kilometre hıza ulaşacak ve böylece ışık ka-

dar hızlı olarak uzaklaştıklarından artık hiçbir görüntü onlara ulaşamayacaktı. Bu yüzden hakkımda edindikleri yanlış yargıyla kalacaklar, o andan itibaren bu kesin sayılacak, artık düzeltilemeyecek, yeniden gündeme getirilemeyecek ve böylece de bir anlamda gerçek, yani doğru bilinecekti.

Olası olduğunca, bu yanlış anlamanın düzeltilmesi gerekliydi. Bunu aydınlatmak için tek bir şey umabilirdim: o seferden sonra eğer başka defalar da görüldüysem ve kendi hakkımda bambaşka bir izlenim bıraktıysam bu –bu konuda kuşkum yoktu– benim akılda tutulacak gerçek görüntümdü işte. Son iki yüz milyon yıl boyunca fırsatlar ele geçmedi değil, bana bir tanesi bile yeterliydi, bu pek açık seçik bir tane olmalıydı ve daha fazla akıl karıştırmamalıydı. İşte sözgelimi bir günü anımsıyorum da, o gün gerçekten ben kendim olmuştum, yani beni başkalarının görmesini istediğim gibi bir ben olmuştum. O gün, –hızla hesapladım– tam yüz milyon yıl önceydi. Demek ki, yüz milyon ışıkyılı uzaklıktaki bir galaksidekiler benim prestijimi düzeltecek o durumumu görünce üzerimdeki yargılarını değiştirecekler, o ilk kaçamak yanlışlığı silip atacaklardı. Bu tam şimdi olmalıydı, ya da pek az sonra: çünkü şimdi bizi ayıran uzaklık yüz milyon ışık-yılı değil, yüz bir milyon olmuş olmalıydı; şimdi yapacağım tek şey bir bu kadar daha beklemek, ışığın buraya varmasına sabretmekti (kesin tarih Hubble değişmezi ile yeniden ve tam olarak az sonra hesaplanacaktı) ve işte o zaman onların tepkisini öğrenebilecektim.

Beni x anında gören kişi, büyük bir olasılıkla y anında da görmüş olmalıydı ve benim y anındaki görüntüm, x anındakinden çok daha inandırıcı olduğundan, hatta şöyle diyeyim daha bir unutulmaz olduğundan, ben, y halindeyken olduğum gibi anımsanacaktım, öte yandan x halindeki görüntüm, hemen unutulacaktı,

silinecekti, belki de bir an için gündeme getirilecekti, hani şöyle diyeceklerdi: düşünün, y gibi birini x halinde ve o tam bir y iken onun x olduğunu düşünmek! ne iş!

Çevredeki SENİ GÖRDÜM'lerin sayısı beni neredeyse neşelendiriyordu, demek ki, üzerimde yoğun bir dikkat uyanmıştı ve o kişiler benim en aydınlık günümü de kaçırmış olamazlardı. O gün, –belki de benden gizlice– daha geniş bir çevre tarafından gözlenmişti, birinci durum bence daha kısıtlı bir çevrece izlenmişti, bu kadarını bile beklemiyordum aslında.

Şunu da düşünmek gerekliydi, o uzak cisimlerdekiler dikkatsizlik ya da kötü bir rastlantı sonucu beni değil de sadece bir SENİ GÖRDÜM kartonunu fark etmiş olabilirlerdi, onlar da komşularından gördükleri bu karton üzerine kendi pankartlarını asmış olabilirlerdi: GALİBA SENİ GÖRMÜŞLER, veya EVET– ŞURADAKİLER SENİ GÖRMÜŞLER! (bu tür deyimlerde bir alaycılık veya bir merak duyumsuyordum.) Onlar da birinci fırsatı kaçırdıklarından beri bir ikincisini kaçırmamak için gözlerini bundan sonra bana dikmiş olabilirlerdi ve x hakkında sadece dolaylı bir haber sahibiyken, y'yi bana ait daha gerçekçi bir hal olarak kabulleneceklerdi.

Böylece y anının yankısı zaman ve uzay boyunca genişleyerek yayılacaktı ve en uzak ve en hızlı galaksilere kadar varacaktı, bunlar da her türlü izlenimi silerek ve saniyede üç yüz bin kilometre hızla ilerlerken benim artık kesinleşen o görünümümü zaman ve uzay ötesine taşıyacaklardı, bu gerçeklik sınırsız uzam küresinde.

Yüz bin yüzyıl aslında sonsuzluk demek değildi, ama bana sanki hiç geçmiyormuş gibi geliyordu. Sonunda beklenen o gece geldi: teleskopu bir süredir o geçen seferki galaksiye çevirmiştim zaten. Sağ gözümü merceğe yaklaştırdım, göz kapağım baştan inikken yavaş yavaş kaldırdım ve işte o burç tam kareye girmişti, ortada

bir pankart vardı, pek iyi okunmuyordu, merceği ayarlamam gerekliydi... Şöyle yazıyordu: TRA-LA-LA-LA. Sadece bu: TRA-LA-LA. Ben varlığımın özünü en açık seçik, hiçbir kuşkuya, yanlış anlamaya yer bırakmayacak şekilde dile getirdiğim, bütün geçmiş ve yaşantımın davranışlarını yorumlayacak ve gelecek için tam ve belirli bir anahtar verdiğim o anda, benim yaptıklarımı sadece gözlemek değil aynı zamanda bundan bir ahlâk kuralı çıkartmak olasıyken, ne görmüştü? Koskoca bir hiç, hiçbir şeyin farkına varmamıştı, özel hiçbir şey gözlememişti. Benim şöhretimin büyük kısmının böylesine az güven veren bir tipin eline kalmış olması beni şok etti. Pek çok olumlu ortamda sözü edilen ve bence tekrarlanamayacak olan, benim kim olduğumun denemesi, işte böylece geçip gitmişti, bir gören olmamıştı, boşa harcanmıştı, evrenin bütün bir bölgesinde kesin olarak yitip gitmişti, bunun da bir tek nedeni, o beyefendi beş dakika dalga geçmişti, dalmıştı, haydi sorumsuz davranmıştı diyelim, burnunu havaya dikmişti, belki de bir bardak fazla içmenin sarhoşluğuydu ve kartonunun üzerine bu anlamsız, ıslıkla çaldığı melodinin sözde-sözünü yazmaktan daha iyi bir şey gelmemişti aklına: TRAY-LA-LA-LA.

Beni rahatlatan tek bir düşünce geliyordu aklıma: diğer gezegenlerde daha dikkatli gözlemciler olmuş olabilirdi. Eski ünlü öyküyü izleyen seyircinin çokluğu beni nasıl da sevindirmişti, bunlar yeni durumun da farkına varacaklardı doğal olarak. Her gece yeniden teleskopun başına geçmeye başladı. Tam doğru uzaklıktaki bir galaksi, birkaç gece sonra bana bütün parıltısı ile bir pankart uzattı. Üzerinde şu tümce yazılıydı: YÜN BİR KAZAĞIN VAR!

Gözlerimde yaşlar, buna bir açıklama bulmak için kendi kendimi yemeye başladım. Belki de orada, yılların geçmesiyle teleskopları öyle yetkinleştirmişlerdi ki,

birinin giydiği kazak yün mü, pamuk mu anlıyorlardı ve bundan ötesi onları ilgilendirmiyordu, gerisine bakmıyorlardı bile. Ve benim o saygın davranışımı, –haydi– yüce gönüllü ve cömert diyelim davranışımı görmezden gelip yünden örülü, hem de en iyi cins yünden, buna bir diyeceğim yoktur, kazağımı fark etmeleri, başka bir zaman hoşuma gidebilirdi ama hayır, şimdi öyle değildi.

Her neyse, benim pek çok başka tanığım vardı: elbette birileri daha çıkacaktı ortaya: ben sabrını öyle çabuk yitirenlerden değilimdir. Neyse, biraz daha ötedeki bir galaksiden benim nasıl davrandığımı gören biri olmuştu ve doğru bir yargıya varmıştı, bu heyecan vericiydi. Elindeki pankarta şunları yazmıştı: O ZAT, GERÇEKTEN PEK HOŞ. Bunu sevinçle karşılamıştım, dikkat edin lütfen, benim beklentimi onamaktan başka bir şey yapmıyordu, ya da benim hak ettiğim şekilde yargılıyordu beni. Benim dikkatimi çeken de O ZAT sözcüğü olmuştu. Eğer beni gördülerse, neden O ZAT diyorlardı, o olumsuz durumda, onlarca fark edilmemem olanaksızdı. Biraz düşününce teleskopumu daha iyi ayarladım ve daha küçük harflerle yazılı bir satır daha olduğu görüp, bunu okuyunca, bembeyaz kesildim: KİM OLACAK? O ALLAHLIK TİP! Daha büyük bir şanssızlık düşünebiliyor musunuz? Benim gerçekten kim olduğumu anlayabilecek bilgilere sahip kişiler, beni tanıyamamışlardı. Bu övünç dolu olayı, iki yüz milyon yıl önceki o unutulası olayla bağlayamamışlardı, demek ki o unutulası olay, gene üstümde kalıyordu ve bu sefer ki hayır, bu kişisi, kahramanı olmayan, anonim bir olay olarak kalıyor ve hiç kimsenin yaşam öyküsünde yer almıyordu.

İlk tepkim bir pankart asmak oldu: AMA O BENİM! Vazgeçtim: neye yarayacaktı ki bu? Yüz milyon yıl sonra bunu görecekler ve x olayından üç yüz milyon

bilmem kaç yıl sonra, neredeyse yarım milyar yıl olmuş olacaktı; kim olduğumu anlattığıma emin olabilmek için engel olmak istediğim o eski öyküyü belirtmek, altını çizmek zorundaydım.

Artık kendimden de pek emin değildim. Diğer galaksilerden de daha büyük sevinçler elde edebileceğimi sanmıyordum. Beni görenler yarım yırtık, dalgınlıkla, parça parça görmüşlerdi, ya da neler olduğunu bir noktaya kadar anlamışlar, işin özünü yakalayamamışlar, kişiliğimin olay be olay ortaya çıkarttığı özelliklerini incelememişlerdi. Beklediklerimi yansıtan tek bir pankart vardı: BİLİYOR MUSUN- GERÇEKTEN PEK HOŞSUN! Hemen defterimi karıştırarak, x anında o galaksinin nasıl bir tepki gösterdiğine baktım. Rastlantı eseri, onlar, HİÇBİR ŞEY GÖRÜNMÜYOR diye yazanlardı. Evrenin o yöresinde, oldukça iyi bir şöhretim vardı, buna bir diyecek yoktu, artık biraz neşelenebilirdim, oysa hiç sevinemiyordum. Fark ettim ki, bu hayranlarım, benim hakkımda önceden kötü bir izlenim edinmediklerinden, onlar beni hiç mi hiç ilgilendirmiyorlardı. Y anının, x anını sildiğini ve yalanladığının kanıtı onlardan gelemezdi, bu yüzden rahatsızlığım sürüyordu, bu iş gittikçe uzuyordu, çünkü bilemiyordum, acaba nedenler uzaklaşmış, ya da uzaklaşabilecek miydi?

Doğal olarak evrene yayılmış gözlemciler için x ve y anları gözlenebilir pek çok diğer an arasında sadece iki tanesiydi ve bunun da sonucu olarak her gece değişik uzaklıklardan değişik olaylara ait pankartlar asılıyordu. Bunlar şu tür yazılar taşıyorlardı sözgelimi: İYİ GİDİYORSUN-BÖYLE SÜRDÜR, GENE ORADASIN –NE YAPTIĞINA BİR BAK– BEN SANA SÖYLEMİŞTİM. Bunların her biri için bir hesap yapabilir, buradan oraya ve oradan buraya ışıkyıllarını hesaplayabilir ve hangi olaya ait olduklarını çıkartabilirdim: yaşantımın tüm davranışları, her burnumu karıştırmam,

giden bir tramvaydan her atlamam, hâlâ, bir galaksiden diğerine gezinen haberler arasındaydı ve hâlâ göz önüne alınıyorlar, anlatılıyorlar ve yargılanıyorlardı. Yorumlar ve yargılar her zaman bir şeye ait olmayabiliyordu: TZZ, TZZ yazısı, maaşımın üçte birini bir hayır kurumuna bağışladığım güne bir yanıttı; BU KEZ HOŞUMA GİTTİN ise, yıllarca uğraşıp yazabildiğim bir denememin elyazısı kopyasını trende unuttuğum gün için söylenmişti. Götting Üniversitesindeki derslerimin ünlü giriş konuşması şöyle bir yorum almıştı: HAVA AKIMLARINA DİKKAT! Bir anlamda artık rahatlayabilirdim: iyi veya kötü yaptığım hiçbir şey tam olarak yitmiyordu. Her zaman bir yankı buluyordu ve hatta yankılar evrenin bir ucundan diğerine dolaşıyor, o kürede genişliyor, yeni küreler oluşturuyordu, ama bunlar süreksiz haberlerdi, aralarında bir uyum yoktu; gereksizdiler ve aralarında davranışlarımı bağlayacak hiçbir bağ yoktu, yeni bir davranış bir diğerini açıklamaya ya da düzeltmeye yaramıyordu, bu yüzden birbirleri üzerine yığılıyorlar, olumlu veya olumsuz puanlar alıyorlar, basit bir denkleme indirgenemeyen uzun cebir denklemlerine benzemeye başlıyorlardı.

Bu noktada ben ne yapabilirdim? Geçmişle ilgilenmem gereksizdi; şimdiye dek nasıl gittiyse, öyle gidiyordu, amacım gelecekte daha iyi gitmesi için çalışmaktı. Önemli olan şuydu ki, bütün yaptıklarımın özünün açık seçik olması, aksanın nereye konacağı, neyin fark edilip, neyin fark edilmeyeceği idi. Yön gösterici işareti olan büyük bir pankart edindim, hani üzerinde bir işaret parmağı olanlardan. Dikkat çekmek istediğim bir davranışta bulununca, bu kartonu kaldırmaktan başka yapacak bir şey yoktu, tek çabam, işaret parmağının en can alıcı sahneye dönük olmasını sağlamaktı. Öte yandan fark edilmek istemediğim anlar için bir başka karton yaptım, bunun üzerindeki elin başparmağı benim

uğraştığım işin tersine dönük oluyordu, dikkatleri başka yöne çekiyordu.

Nereye gidersem gideyim bu iki kartonu yanımda taşımam yetiyordu, duruma göre, ya birini ya da diğerini kaldırıyordum. Doğal olarak sonucu pek geç alınan bir işlemdi bu: yüzlerce bin, yüzlerce milyon ışıkyılı uzakta yaşayanlar, bunca yıl sonra benim ne yaptığımı göreceklerdi, ben de onların yanıtlarını okumak için yüzbin milyon yıl beklemek zoruda kalacaktım.

Oysa bu engellenemez bir gecikmeydi; ne yazık ki, önceden düşünemediğim bir elverişsiz durum daha vardı: yanlış kartonu kaldırdığımı fark edersem ne yapacaktım?

Sözgelimi, belli bir anda, bana onur ve prestij kazandıracağına emin olduğum bir davranışta bulunmak üzereyken, işaret parmağının beni gösterdiği kartonu kaldırmak için çabalıyordum ve tam bu anda kendimi utanç verici bir durumda buluveriyordum, affedilemez bir gaf yapıyor, utançtan yerin dibine geçilecek, insanlık dışı bir hareket yapıveriyordum işte. Ama artık olan olmuştu: bana yöneltilmiş işaret parmağı ile o kartonun gösterdiği benim o görüntüm uzayda yüzmeye başlıyordu, artık onu kimse durduramazdı, ışık yıllarını yutuyor, galaksiler arasında yayılıyor, milyonlarca yüzyılda alaylara, gülüşlere, burun kıvırmalara yol açıyordu, bunların sonucu binlerce yıl sonra bana geri dönecek, beni daha aptalca bahaneler bulmaya zorlayacak, boşuboşuna kendimi haklı çıkartmaya uğraşacaktım...

Oysa bir başka gün, hoş olmayan bir durumla baş etmek zorundaydım, hani ne yaparsan yap, başaramayacağını bildiğin yaşamın o tür anlarından biri önümdeydi. Ters yönü gösteren kartonu kendime kalkan yaptım ve gittim. Beklenmedik bir şekilde, o duyarlı ve dikenli anda harika bir ruh-hazırlığı gösterdim, dengeli ve kararlı bir adım attım –ben bile dahil–, hiç kimsenin ben-

den beklemeyeceği bir davranıştı bu: kişiliğin uzun bir olgunlaşmadan sonra edineceği o özelliklerimden yararlandım ve işte o sırada kartonum izleyicilerin dikkatini bir şakayık saksısına çekiyordu.

Bunun gibi durumları başlangıçta kural dışı haller veya deneyimsizliğimin sonuçları olarak nitelendiriyordum, ama gittikçe bunların sayısı artar olmuştu. Çok geç olarak, göstermek istemediğimi işaret etmem, görülmesini istediğimi de saklamam gerektiğinin bilincine vardım: görüntüden önce oraya varmak ve kartona bakmamak gerektiğine uyarmak olanaksızdı. Kendime üçüncü bir pankart hazırlamayı denedim ve üzerine şöyle yazdım: DEĞMEZ, bunu önceki kartonun göz önüne alınmasını istemediğim zaman gösterecektim, ama bu görüntü her galakside sadece düzeltmem gerekenden sonra görülecekti ve artık olan olmuştu, bu, gülünç bir şey daha yapmaktan başka bir işe yaramayacaktı, DEĞMEZ, kartonu DEĞMEZ diye bir ikincisini hazırlamam ise daha da boşuna sayılacaktı.

Benim için utanç ve üzüntü dolu yeni olayların yorumlarının galaksilerden geri gelmelerini bekliyordum, ben de onlara yanıt mesajlarımı gönderecektim, şimdi bunlar üzerinde çalışmaktaydım, her bir durum için ayrı bir yanıt hazırlıyordum. Bu arada daha sık ilişki içinde bulunduğum galaksiler, milyar ışıkyılı eşiğini aşmış dönüp duruyorlardı, öyle hızlıydılar ki, onlara yetişmek için benim mesajlarım, onların kaçış ivmelerine tutunarak peşlerinden düşe kalka koşuyorlardı: ve işte birer birer on milyar ışık-yılı ufkunda görüneceklerdi, aslında bu uzamda görünebilir hiçbir nesne görünemezdi ve peşlerinde getirdikleri yargılar artık yanıtlanamaz olacaktı.

Ve artık onların bu değiştiremeyeceğim yargılarını düşünürken sanki bütün barış hali o kötü niyetlilerin keyfi yargılarına bağlıymış gibi ve buna hiçbir şey ekle-

nemez ya da çıkartılamazmışçasına rahatladım ve galaksiler karanlığın küresinden yokolan ışık hüzmesinin peşinde birer birer gözden yiterlerken, bana öyle geliyordu ki, sanki benimle ilgili tek olası gerçeklik de onlarla birlikte gidiyordu ve tüm diğerlerinin de bu yolu izlemelerini dört gözle bekliyordum.

SARMAL

Yumuşakçaların pek çoğu için, görünebilir organik formun, bazı türlerinin yaşamında pek fazla önemi yoktur, çünkü onlar birbirlerini göremezler ya da diğer bireyleri veya çevreyi belli belirsiz algılarlar. Ne var ki bu (pek çok karından bacaklı kabıklı da olduğu gibi) onların bizim gözlerimize son derece canlı renkler ve biçimlerle görünmelerini engellemez.

I

Hani benim o kayalığa yapışık olduğum zamandaki gibi mi demek istiyorsunuz? –diye sordu Qfwfq,– dalgalar bir yanda yükselip alçalıyordu ve ben öylece durmuş, dümdüz, emilecek ne varsa emiyor ve bütün zamanlar üzerine kafa yoruyordum. Eğer o dönemlerse bilmek istediğiniz, size pek fazla söyleyecek bir şeyim yok. Şekilsizdim yani buna sahip olup olmadığımı bilmiyordum, daha doğrusu bir biçime sahip olunabileceğini bilmiyordum. Hemen her yandan gelişiyordum, öylemesine, sizin simetri dediğiniz o mu bilmem, ama aslında bunun nasıl olduğuna hiç dikkat etmemiştim. Neden bir tarafım diğerinden daha çok büyümeliydi ki? Ne gözlerim vardı, ne başım, gövdemin hiçbir yanı diğerinden değişik değildi; şimdi beni bir ağız, biri anüs olmak üzere iki deliğim olduğuna inandırmak istiyorlar, demek benim de iki yanlı bir simetrim varmış, siz ve diğer üçdeliklilerden o bakımdan farksızmış, ama ben anılarıma dönünce bu delikleri pek seçemiyorum,

bulduklarımı neremden eserse oradan kapıyordum; içeri dışarı aynıydı, farklar ve iğrenmeler çok zaman sonra ortaya çıktılar. Arada sırada hayallere kapılıyordum, bu doğru, sözgelimi kol altlarımı kaşımak, bacak bacak üstüne atmak gibisinden hani, bir kez bıyıklarımı fırça gibi uzatmayı bile düşünmedim değil. Bu sözcükleri şimdi sizinle kullanıyorum: o zamanlar bu kadar ayrıntıya inemezdim: hücrelerim vardı, hemen hemen tümü birbirinin eşiydi ve aynı görevi yüklenmişlerdi, kasıl, gevşe. Ama biçimim olmadığından bütün olası biçimlerde hissediyordum kendimi ve bütün davranışları, mimikleri duyumsuyordum, gürültü yapma olanaklarını ve hatta bunların rahatsız edici olduklarını da biliyordum. Sözün kısası, düşüncelerimin sınırı yoktu, zaten onlar da düşünce sayılmazlardı, çünkü onları düşünecek bir beynim yoktu ve her hücre düşünebilecek ne varsa hepsini bir kerede kendi başına düşünüyordu, bunların imgeleri yoktu, çünkü imgeler elde edilemiyordu, ama gene de bir başka türlü değil de orada belirsizce öyle olduğumuzu hissediyorduk.

Bu zengin, özgür ve mutlu bir haldi, sizin şimdi düşünebileceğinizin tam tersine ben de öyleydim. Bekârdım (o zamanlar üreme sistemi, anlık birleşmelere bile gereksinme duymuyordu), sağlıklıydım, pek fazla ihtirasım yoktu. Biri gençken gelişimi önünde bütün açık kapıları ile uzanır ve aynı zamanda orada kayanın üzerinde düz bir yumuşakça olarak ıslak ve mutlu olmanın hazzını yaşar. Sonradan ortaya çıkan sınırlamalarla karşılaştırılır bir biçim sahibi olma düşünülür ve sonunda hep tıkanıklığa düşülenler, hiçbir şeyin önceden fark edilemediği o tekdüzelik akla getirilirse, bizimkinin güzel bir yaşama biçimi olduğu anlaşılır.

Tabii, biraz kendine yoğunlaşmış bir yaşam sürüyordum, bu doğru ama şimdiki ilişkiler dolu yaşamla karşılaştırılamaz bile, ve –biraz yaşın, biraz çevrenin et-

kisiyle– hafifçe kendime hayran olduğumu kabul ediyorum; anlayacağınız bütün bir zaman boyunca orada öyle kendimi inceliyordum, bütün güzel ve kötü huyları kendimde buluyordum ve kendimden hoşlanıyordum, hem de her yönden, karşılaştırma yapacak kavramım yoktu, bunu da gözardı etmemek gerekir.

Gene de benden başka kimsenin varolmadığını sanacak kadar da geri değildim: üzerine yapıştığım kayanın, her dalgayla bana ulaşan suyun ve hatta ötedeki şeylerin yani dünyanın farkındaydım. Su kesin ve güvenilir bir haber aracıydı: bütün yüzeyimle emdiğim yiyecek maddeleri taşıyordu bana, bu gelenler arasında yenmez şeyler de vardı ve ben bunlardan çevrede neler bulunduğu hakkında bir fikir edinmiş oluyordum. Yöntem şuydu: bir dalga geliyordu ve ben kayaya yapışık olarak hafifçe yükseliyordum, ama bu, gözle neredeyse görülemez bir hareket oluyordu, gerginliğimi birazcık gevşetmem yetiyordu ve pafff, su, altımdan nesneler, duyumsamalar ve uyarılar dolu olarak geçiveriyordu. Bu uyarıların nasıl olabileceklerini hiç bilemiyordun, bazen güldürecek bir gıdıklama, bazen bir ürperme, bir yanma, bir kaşınma; böylece sürekli bir eğlence ve heyecan seçeneği sunuyordu sana. Ama benim orada öyle edilgin bir halde durduğumu, ağzıma her geleni kabul ettiğimi sanmayın; bir süre sonra deneyim edinmiştim ve nasıl bir şey gelmekte olduğunu hemen seçiyordum ve nasıl davranacağıma bir karar veriyordum ki, gelenden en iyi şekile yararlanabileyim ya da sonraki daha beter sonuçları engelleyebileyim diye. Yapılacak bütün iş kasılma oyunları idi, her bir hücrem bu kasılmaya katılıyordu ya da aynı şekilde gevşiyordum tam gerekli anda: kendi seçimlerimi yapabilirdim, ister reddeder, ister kabul ederdim, hatta tükürebilirdim bile.

Böylece DİĞERLERİ'nin de olduğunu öğrendim, çevremde dönenen nesneler onların izlerini taşıyordu,

DİĞERLERİ benden düşmanca değişiktiler ya da iğrenççe bir şekilde aynıydılar. Hayır, size şimdi sevimsiz, kaba biri olduğum izlenimini bırakacağım ve bu doğru değil; doğal olarak herkes kendi işiyle ilgiliydi ama başkalarının varlığı bana bir güvence sağlıyordu, benim çevremde yaşandığını belirliyordu, beni korku verici kuşku durumu yaratmaktan kurtarıyordu, bir gurbetçi gibi yapayalnız olmadığımı hissediyordum.

Ve DİĞER DİŞİLER de var. Su özel bir titreşim yayıyordu, sanki frin frin frin ediyordu, bunu ilk fark ettiğim an'ı anımsıyorum, ya da şöyle: başından beri farkında olduğum bir şeyin bilincine varıyordum. Onların varlıklarının keşfinde beni bir meraktır aldı, amacım onları görmek değildi, ya da onlara kendimi göstermek –zaten önceleri görme duyumuz yoktu, ve ikincisi cinsiyetler belirlenmemişti, her birey, diğeri ile aynıydı ve bir erkeğe ya da dişiye bakmak, kendime bakmakla aynıydı–, ama beni saran merak, onlarla benim aramda bir şeyler olup olmayacağını dairdi.

Müthiş bir arzuya kapıldım, özel olarak yapmak istediğim bir şey yoktu, bunun sırası değildi, çünkü yapacak özel bir şey olmadığını, hatta özel olmayan bir şeyin bile olanaksızlığını biliyordum ama herhangi bir şekilde o titreşime, yanıtlayıcı bir titreşimle karşılık vermek istiyordum, ya da daha doğrusu: benim kişisel bir titreşimim olabilirdi, çünkü bunun diğerlerinden farklı olması olasıydı, yani şimdi siz hormonlarla ilgili bir şey diyeceksiniz, ama benim için gerçekten pek güzeldi.

İşte sonunda onlardan biri, sflif, sflif, sflif, yumurtalarını bırakıyordu ve ben sfluff, sfluff, sfluff, onları öldürüyordum: tümü denizin dibine gidiyordu, güneş altında ılınan denize karışıyordu, size güneşi duyumsadığımı söylemedim, o denizi ılıtıyordu ve kayaları ısıtıyordu.

Onlardan biri dedim. Çünkü denizin bana taşıdığı bütün o dişil mesajlar arasında ilk başta, bana her şey iyi geldiğinden herhangi bir çorba gibi gelmişti ve o veya diğeri nasıldır diye ayırt etmeden öyle eşiniyordum ve işte bir anda benim beğenilerime yanıt verenin hangisi olduğunu anladım; o beğeniler ki, daha önceden onları hiç duyumsamamıştım. Anlayacağınız âşık olmuştum. Şunu da söylemeliyim: birinin işaretlerini diğerlerininkilerden ayırmayı, tanımayı öğrenmeye başlamıştım, hatta onları bekler olmuştum, bu beklemeye başladığım işaretleri arıyordum, hatta onlara başka işaretlerimle yanıt veriyordum ve onu ben harekete geçiriyordum, onun benimkilerle yanıt verdiğim bu işaretlerine âşık olduğumu söylemeliyim ve o da bana âşık olmuştu, yaşamdan başka ne beklenebilirdi ki?

Şimdilerde görenekler değişti, ve size, böyle herhangi birine âşık olmak anlaşılmaz gibi geliyor, hani onunla dostluğu ilerletmeden. Gene de, tuzlu deniz suyunda eriyik olarak kalan ve ondan olduğu tartışılmaz şeyler, dalgalarca bana taşınıyordu ve hayal bile edemeyeceğiniz pek çok haber alıyordum ondan: şimdiki gibi öyle görmekmiş, duymakmış, koklamakmış gibi yüzeysel haberler değildi üstelik bunlar, son derece özlü bilgilerdi ve bunlar üzerine uzun hayaller kurabiliyordum. Onu en ince ayrıntılarına kadar düşünüyordum, onun nasıl biri olduğu değildi düşündüğüm, bu banal ve şöyle böyle bir düşünme olurdu, biçimi olmayan o dişinin eğer sonsuz biçimlerden birini alırsa, nasıl biri olacağını, ama tabii gene her zaman kendi kalacağını hayal ediyordum. Ya da onun alması olası şekilleri değil de, onun o şekillere kazandıracağı niteliği düşünüyordum.

Diyeceğim, onu çok iyi tanıyordum. Ama ondan emin değildim. Her an kuşkular, endişeler, çılgınlıklar sarıyordu beni. En ufak bir şeyi bile kaçırmıyordum, siz benim huyumu bilirsiniz, ama o kayıtsız maskenin

altında şimdi bile itiraf edemediğim ne olasılıklar geçiyordu. Birden çok kereler, onun beni aldattığını düşündüm, belki de bu gönderdiği mesajlar sadece bana yönelik değildi, başkalarına da yollanıyorlardı, pek çok kez bunu yakaladığımı bile sandım, bazen de bana içten davranmadığından kuşkulandım. Kıskanıyordum, bunu şimdi söyleyebilirim, ona güvenmediğim için değildi bu kıskançlık, güvenemediğim kendimdi: benim kim olduğumu anladığını bana kim garanti edebilirdi ki? ya da: benim varolduğumu anlamış mıydı bakalım? Aramızda deniz suyu yoluyla ilerleyen bu ilişki –dopdolu, tam bir ilişkiydi bu, daha ne isteyebilirdim ki?– benim için tamamen kişiseldi, iki ayrı ve seçik birey arasında gelişmekteydi işte, ama ya onun için? Onun bende bulduklarını başkalarında da bulmadığını kim garanti edebilirdi ki? Ya da başka iki, ya da üç, ya da on, ya da benim gibi yüz tanede? Onun benimle bu ilişkiye katılmasının gelişigüzel, özensiz, eğlence amaçlı bir nedenle ortaya çıkmadığına kim garanti verebilirdi ki?

Bu kuşkuların doğru olmadığını haber veren özel, sessiz titreşimler vardı, aramızdaki haberleşme şimdilik gürültüsüzce sürdürülüyordu, ama eğer ya çekingenlikten veya deneyimsizlikten o benim huyuma dikkat etmez de, başkaları da bundan yararlanmaya kalkışırsa ne olacaktı? Ve o gencecik kız, birini diğerinden ayırmadan, başkalarından gelenleri de ben sanırsa ve bizim bu çok özel oyunlarımız tanımadıklar arasında da yayılırsa ne olacaktı?

İşte kireçsi bir salgı salmaya o zaman başladım. Karıştırılamaz bir şekilde varlığımı işaret edecek bir şey olmasını istiyordum, benim bu varlığım bireyselleşmeli, bütün diğerlerinin kayıp giden farksızlığından korumalıydı onu.

Şimdi sözcükleri birbiri ardında sıralayıp bu niyetimin yeniliğini anlatmaya çalışmamın gereği yok, zaten

ilk sözü söylemiştim, olan olmuştu: YAPMAK, YAPMAK istiyordum ve şimdiye dek hiçbir şey yapmadığımı ve yapılabileceğimi de düşünmediğimi göz önünde bulundurarak, bu yeterince büyük bir olaydı bile. Böylece aklıma gelen ilk şeyi yaptım ve bu bir sarmal kabuk oldu. Gövdemin üzerindeki o etsi paltomun sınırından başlayarak, bazı bezler aracılığı ile, çevremde bükümlü bir şekil alan bir salgı salgılamaya başladım, sonunda sert ve çok renkli bir kabukla örtündüm, dıştan pürtüklü olan bu zırhımın içi düz ve parlaktı. Doğal olarak benim, nasıl bir biçim almakta olduğumu kontrol etmeme olanak yoktu: hâlâ orada kendi kendime abanmış, sessiz ve aptalımsı halde salgılamadaydım. Sarmal kabuk tüm gövdemi kapladıktan sonra bile bunu sürdürdüm, böylece ikinci bir sıraya başladım, sonunda o bütün sarmal ve kıvrımlı kabuklardan birine sahip oldum, siz onları görünce yapması zor sanırsınız oysa önemli olan bu konuda ısrar etmek, daima aynı ölçüde maddeyi aralıksız salgılamaktı, böylece sarmal gittikçe büyüyordu.

Ortaya çıktığı andan itibaren, bu kabuk aynı zamanda içinde yaşamak için gerekli ve mutlak bir yer haline de geldi, benim yaşamımı sürdürebilmek için bir savunma aracıydı ve eğer onu kendime yapmasaydım; halim nice olurdu, ne var ki, onu üretirken, işime yarayacağını düşünmemiştim bile, hani birisi bir ünlem atar ortaya, aslında bunsuz da olunabilir, ama o ünlemi söylemiş olur, örneğin, of! der, ya da püf! bunun gibi ben de sarmal kabuğu üretiyordum, yani, tek amacım kendimi dile getirebilmekti. Ve bu dile getirmede, elimde olan bütün düşüncelerimi ortaya koyuyordum, beni saran öfkeyi boşaltıyordum, onu düşünmenin verdiği sevgi hazzını, onun için varolmanın isteğini, keşke ben ben olsaydım, o da o olsaydı, onun için olan aşkıma kattığım kendim için duyduğum aşkı, o sarmal düzendeki

kabuğa söylenebilecek her türlü şeyi koyuyordum oraya.

Belirli aralıklarla, salgıladığım kireçsi madde renkleniyordu, böylece sarmallar boyunca süren pek güzel çizgiler ortaya çıkıyordu ve bu kabuk benden değişik bir şeydi, ama aynı zamanda benim en gerçek yanımdı, benim kim olduğumun açıklamasıydı, benim sert bir madde ve renkler ve çizgiler ve hacimlerden oluşan ritmik bir sisteme dönüşmüş portremdi. Ve aynı zamanda aynı sisteme dönüşmüş onun da portresiydi, ama aynı zamanda onun da şu anda nasıl olduğunun gerçek portresiydi, çünkü aynı zamanda o da benimkinin eşi bir kabuk üretmekteydi ve ben bilmeden onunkine öykünüyordum ve diğer tümü, tüm diğerlerine öykünüyorlardı ve birbirinin eşi sarmal kabuklar yaparak ilk noktada kalıyorduk, çünkü bunların da eşit kabuklar olduğunu söylemek zor değildi, sonra gidip bakarsan pek minik farklar bulabiliyordun ve giderek bunun pek büyük değişiklikler olduğunu öne sürebilirdin.

Şunu söyleyebilirdim ki, benim kabuğum kendi kendine ortaya çıkıyordu, ben bunu yapmaya, şöyle değil de böyle yapmaya hiçbir çaba sarf etmiyordum, ama bu gene de benim dikkatimi dağıtmış olduğum anlamına gelmez, zihnim dağınık, değildi asla; kendimi işe veriyordum, oysa, o salgılama işleminde bir an bile dikkatimi dağıtmıyor, bir an bile başka şey düşünmüyordum, ya da şöyle diyeyim: hep başka şey düşünerek bunu yapıyordum, çünkü kabuk yapmayı düşünmeyi bilmiyordum, zaten başka şey düşünmeyi de bilmiyordum, ama kabuk yapmak gücüne bir şeyler yapmayı düşünmenin de gücünü katıyordum veya herhangi bir şey yapmayı, ya da yapılabilecek her türlü şeyi. Böylece bu pek tekdüze bir iş de sayılmazdı, çünkü ona eşlik eden düşünce sayısız değişik düşüncelere yöneliyordu, onlar da bambaşka sayısız düşüncelere yöneliyorlardı, bunlar da her

biri sayısız devinimlere dağılıyorlardı ki her biri sayısız şey yapmaya yarayabilirdi ve bunların her birini yapma sarmal kabuğu sıra sıra oluşturmaya yarıyordu belli belirsiz...

II

(Şimdi aradan beş yüz milyon yıl geçtikten sonra, çevreme bakıyorum ve kayalığın üzerinde yıpranmış demiryolunu görüyorum ve onun üstünden geçen trenin penceresinde Hollandalı kızlardan oluşan bir grup var ve son kompartımanda yolcunun biri her iki dilde basılmış Herodot otuyor, tren tünelin içerisine girip gözden yitiyor, tünelin üzerindeki otoyoldan geçen kamyonun üzerinde "Egyptair ile uçun" yazılı ve piramit resimleri ile bezeli bir pankart var ve bir dondurmacı kamyoneti "Rh-Stijl" adlı fasikül fasikül satılan ansiklopedinin kopyalarını taşıyan bir kamyonu geçmeye yelteniyor, ama sonra fren yapıyor ve tekrar o kuyruğa takılıyor, çünkü görüş alanı yandaki bir tarlada dizili arı kovanlarından çıkan ve bir kraliçe arıyı izleyen arı sürüsü yüzünden engellendi, arılar trenin dumanının ters yönüne doğru uçuyorlar, tren şu anda tünelin diğer ağzından tekrar çıkıyor, bu yüzden bu arı sürüsü ve kömür dumanı nedeniyle hiçbir şey görünmez oluyor, birkaç metre ötede çiftçinin teki kazmasıyla toprağı yarıyor ve farkında olmadan kendininkine benzeyen neolitik çağdan kalma bir başka kazma kalıntısını ortaya çıkartıyor, teleskopları göğe çevrili bir astronomi gözlemevinin içinde bulunduğu bostanın eşiğinde bekçinin kızı, kapağında Cleopatra filminin yıldızının resmi olan dergiden burcunu okuyor, bütün bunları görüyorum ve hiç şaşmıyorum, çünkü sarmal kabuğu yapmak balmumu petekte bal yapmayı kömürü ve teleskopları ve Cleopatra'nın hükümdarlığını ve piramitleri ve Kaldeli astrologların zodyak resimlerini ve savaşları ve Herodot'un sözü-

nü ettiği imparatorlukları ve Herodot tarafından yazılan sözcükleri ve Spinoza'nın Hollanda dilinde yazdıkları da dahil tüm dillerde yazılmış yapıtları ve dondurmacı kamyoneti tarafından geçilen kamyonun taşıdığı 'Rh-Stijl' ansiklopedi fasikülünde 14 satırda anlatılan Spinoza'nın yaşamı ve yapıtlarını da kapsıyordu ve böylece ben sarmalı yaparak gezi kalanlarını da yaptığımı sanıyordum.

Çevreme bakınıyorum ve kimi arıyorum? aradığım her zaman odur, beş yüz milyon yıldır sevdiğim o ve plajda Hollandalı bir yüzücü görüyorum, altın zinciri ile gökteki arı sürüsünü ürkütmeye çalışıyor ve onu tanıyorum, işte o, omuzunu neredeyse yanağına değecek kadar kaldırmasından tanıyorum onu, bundan eminim, hatta kesinlikle eminim aslında astronomi gözlemevinin bekçisinin kızını da, Cleopatra'yı oynamak üzere boyanmış yıldızı da veya belki de Cleopatra'nın kendini de veya Cleopatra resimlerinin hepsinde yaşayan Cleopatra'nın kendisini veya inanılmaz hızla ilerleyen ve sürüsünü peşine takmış olan kraliçe arıyı veya dondurma kamyonetinin plastik camına yapıştırılmış o kartondan kadın resmini, şimdi transistörlü bir radyoda bir kadın sesi dinleyen plajdaki o yüzücünün mayosunun aynında, ansiklopedi kamyonunun sürücüsünün de dinlediği bu aynı seste ve artık benim de beş yüz milyon yıldır duyduğuma emin olduğum o seste bulduğum ve şimdi şarkı söylediğini işittiğim işte onu, bir görüntü olarak arıyorum çevremde, yüzeyinde bir hamsi sürüsünün gümüşsü parıltısının yansıdığı denize konan martılardan başka şey görmüyorum oysa ve bir an için dişi bir martıda onu tanır gibi oluyorum ve bir an sonra bir hamsi olduğu sanısına kapılıyorum, ama aynı şekilde bir kraliçe veya Herodot tarafından anılmış bir köle olabilir veya sadece Hollandalı turistlerle çene çalmak trendeki kompartımanından çıkarken kitapta kaldığı yeri işaretlemek için kıvırdığı sayfada da adı geçebilir veya Hollandalı turistlerden biri de olabilir, bunların her birine âşık olduğumu

söyleyebilirim ve aynı anda her zaman için ondan başkasını sevmediğimi de.

Ve her birine daha çok âşık oldukça, onlara şöyle demekten daha çok alıkoyuyorum kendimi: "Benim!" çünkü yanılmaktan korkuyorum ve onun yanılmasından daha da çok korktuğum için, beni bir başkası sanmasından ürktüğüm için, onun beni karıştırabileceği biri ile karıştırılmaktan, sözgelimi altın zincirli yüzücü veya astronomi gözlemevinin müdürü veya bir martı veya erkek bir hamsi veya Herodot okuru veya Herodot'un kendi veya Hint incirlerinin arasındaki tozlu bir yoldan sahile inen motosikletli dondurmacı ve onu çevreleyen Hollandalı mayolu gezginler veya Spinoza veya kamyonunda Spinoza'nın özetlenmiş ve iki bin kez yinelenmiş yaşamını taşıyan kamyoncu veya türün sürmesi için gerekeni yaptıktan sonra kovanın dibinde cançekişen erkek arı ile karıştırabilirdi beni.)

III

...Bu, sarmal kabuğun o özel biçimi ile sarmal kabuk olmasını önleyemez, zaten kabuk daha değişik olamazdı, çünkü ona verdiğim biçim buydu, yani bilebildiğim ve becerebildiğim tek biçim oydu. Kabuğun bir formu olduğundan, dünyanın formu da değişmişti, şöyle ki, şimdi dünyanın biçimi vardı eskisi gibi, artı bir de kabuğun formunu içeriyordu.

Ve bunun da önemli sonuçları vardı: çünkü ışığın dalgalı titreşimleri, gövdelere çarparak özel ayrıntılar yaratıyorlar, öncelikle renk, yani o çizgileri yapmak için kullandığım şey ve bu diğerlerinden daha değişik bir titreşime sahipti, ama sonra bir hacmin diğer hacimlerle özel bir hacimsel ilişkiye girmesi vardı, bunların tümü benim farkına varamayacağım olgulardı, ama vardılar işte.

Böylece sarmal kabuk, sarmal kabuk görüntüleri yaratıyordu, ki tümü birbirine benziyordu bunların –bu konuda bilindiği kadarı ile– yani asıl kabuğa, tek fark şu ki, sarmal kabuk buradayken onlar bir başka tarafta oluşuyorlardı, olasıysa bir retina üzerindeydiler. Anlayacağınız bir görüntü bir retina istiyordu, bu da bazen bir karmaşıklığa girerek beynin ilk adımlarını atıyordu. Yani ben kabuğu üreterek, aynı zamanda görüntüyü de üretiyordum, –daha doğrusu bir değil pek çok görüntü, çünkü bir sarmal kabukla kaç sarmal kabuk istenirse o kadarının görüntüsü yapılabilir,– ama bunlar sadece potansiyel görüntülerdi, çünkü bir görüntü üretmek için bütün gerekli olanlar bir araya gelmelidir, daha önce de söylediğim gibi hani: kendi optik sinir düğümleri ile ve dışarıdan ta oraya kadar titreşimleri taşıyacak bir optik siniri olan bir beyindi bu ve bu optik sinir diğer uçta, dışarıda neler olduğunu görmek için yapılmış bir şeye bağlanıyordu, bu şey de gözdü. Şimdi, beyni olup da karanlığa atılan bir misina gibi siniri uzanıp da göze bağlanmayınca dışarıda görecek bir şey var mı yok mu anlayamayan biri olduğunu düşünmek gülünç geliyor. Bende bu maddeden hiç yoktu, bu yüzden bu konuda konuşmaya en yetkisiz kişi benim; ama kendi kendime bu konuda bir düşünce edinmiştim ve yani önemli olanın görsel görüntüler oluşturmak olduğunu düşünüyordum ve gözler arkadan da ortaya çıkabilirlerdi. Bu yüzden benim dışımda olan her şeyin bir görüntüye yer açmasına yoğunlaşmıştım (benim içselliğim dışarıyı ne kadar koşullandırabiliyorsa), hatta sonradan güzel bir görüntü denen şeyin peşindeydim (bunu daha az güzel, çirkince veya feci çirkin denen görüntülerle karşılaştırıyordum).

Açık seçik ve tanınabilir bir düzenle ışıklı titreşimler yapan veya bunları yansıtan bir gövde –diye düşünüyordum– bu titreşimlerle ne yapar? Bunları cebine mi

koyar? Hayır, bunları yanından ilk geçenin üzerine yökler. Peki bu titreşimleri kullanamayacak olan o gövde nasıl davranmalıdır, hele ki bu titreşimler onu rahatsız da ediyorsa? Kafasını bir deliğe mi saklayacaktır? Hayır, kafasını optik titreşimlere en açık noktaya uzatacaktır, ta ki en duyarlı nokta bunları görüntü biçimine sokacak bir yöntem geliştirene kadar. Anlayacağınız, göz-beyin bağlantısını ben görüntü olmaya hazır şeyin gücüyle dışarıdan kazılmış bir tünele benzetiyordum, bu içten kazılmış olamazdı ya da herhangi bir görüntüyü yakalamak gibi bir niyetle ortaya çıkmış olamazdı.

Ve yanılmıyordum: bugün hâlâ –büyük çizgilerde– tasarının doğru olduğuna inancım sonsuzdur. Ama benim yanlışım şuydu ki, ben görüntünün bize geleceğini sanıyordum, yani o dişinin bana. Kendi kendimin renkli ve uyumlu bir görüntüsü için uğraşıyordum, amacım onun görsel algılamasına girebilmek, merkezi işgal etmek, oraya yerleşmekti ki, o dişi beni sürekli sömürebilsin, görmenin yanı sıra hayalleri ve anıları ve düşünceleri ile bunu becerebilsin. Ve onun da benim sersem ve ebleh duyularıma yönelik son derece yetkin bir görüntüsünü yaydığını hissediyordum aynı anda, kendi içimde bir görsel alan yaratıyordum, o da eninde sonunda burayı pırıl pırıl ışıtacaktı.

Böylece güçlerimiz bizleri ne olduğunu pek bilemediğimiz yetkin nesneler olmaya yöneltiyordu ve sonradan bu gerçekten onun nesnelliğinin amacı ile yetkinliğe ulaştı, bu da bizlerden başkası değildi. Görüntüden söz ediyorum, gözleri söylüyorum; yalnız tek bir şeyi öngörememiştim: en sonunda görmek üzere açılan o gözler bizlerin değil, başkalarınındı.

Bilgisiz, renksiz olabilenin en iyisi olarak ortaya çıkmış bir organ torbası biçiminde yaratıklar bütün çevreyi kaplıyordu, kendi kendinle ne yapabileceğin

hakkında en ufak bir düşünce vermiyordu bunlar kişiye, kendimi nasıl dile getirebileceğimin, bitmiş ve durağan bir formda kendimi nasıl temsil edebileceğimin, onu görebilen görsel olanakları zenginleştirmenin yolunu göstermiyorlardı. Gidiyorlardı, geliyorlardı, arada bir biraz batıyorlardı, biraz su yüzüne çıkıyorlardı, o hava, su ve kayalar arasındaki boşlukta, dikkatsizce döneniyorlardı, sırt çeviriyorlardı ve biz, bu arada ben ve o ve kendi kendine bir biçim vermeye kararlı tümümüz, kendi karanlık yorgunluğumuzda öylece didiniyorduk. Kendi çabamızla, o farksız ortam görsel bir alan halini alıyordu: ve bundan kim yararlanıyordu ki? O çarpık yerleşikler, görsellik olasılığını şimdiye dek aklına bile getirmeyenler (çünkü öyle çirkindiler ki birbirlerini görseler de bir şey kazanacak değillerdi), biçimselliğin çağrısına bunca sağır kalanlar! Biz kendimizi işin en can alıcı noktasını tamamlamaya vermişken, onlar suskun suskun rahatlarına bakıyorlardı: tembel ceninsel organlarını algılanacak ne varsa algılamaya yöneltmişlerdi, yani bizim görüntülerimize! Onlarınkinin de gayretli bir çalışma olduğunu söylemesin bana kimse lütfen: Başlarının içinde dolu olan o yapış yapış bulamaçtan her şey çıkardı doğrusu: ve bir fotoduyarlılık aygıtı için fazla uğraşmaya da gerek yoktur zaten. Ama bunu yetkinleştirmek derseniz, işte o zaman görmek isterim sizi! Eğer görecek nesneler yoksa, bunu nasıl başarabilirsiniz ki, ya da gösterişli diyelim, daha da doğrusu görüşe sunulacak biçimde şeyler? Anlayacağınız bizim sayemizde göz edindiler onlar da.

Böylece görüş, BİZİM görüşümüz, bunca beklenen olay, başkalarının bizi görmesi şeklinde çıktı ortaya. Şu veya bu şekilde büyük devrim gerçekleşmişti. Bir anda çevremizde gözler, kornealar, irisler ve gözbebekleri

açıldı, mürekkep balıklarının ve ahtapotların o solgun ve patlak gözleri, barbunyaların ve altın balıklarının şaşkın ve jölemsi gözleri, yengeçlerin ve ıstakozların çıkıntılı ve sarkık gözleri, sineklerin ve karıncaların şişik ve çok yüzlü gözleri. Fokun biri iğne başı gibi minik gözlerini kırparak kara ve parlak bir şekilde yaklaşıyor. Bir sümüklüböcek uzun antenlerinin tepesindeki gözlerini uzatıyor. Bir martının anlamsız bakan gözleri suyun üzerini izliyor. Bir sualtı balıkçısının cam maske ardından bakan gözleri dibi araştırıyor. Bir uzun yol kaptanının dürbün ardından ve bir yüzücü kızın kara gözlüklerinin ardından bakan gözleri, bakışlarını benim kabuğuma çeviriyorlar, ama sonra beni unutarak birbirlerinin bakışlarına takılıp kalıyorlar. Miyop gözlüklerinin ardından miyop gözlerini bana diken zoolog beni bir Rolleiflex'in gözünde tam kareye oturtmaya uğraşıyor. O anda henüz doğmuş bir hamsi yavrusu sürüsü tam önümden geçiyor, o kadar minikler ki, sanki her bir beyaz balığa göz olarak kara bir noktacık konmuş gibi ve sanki denizi yaran toz taneleri benzeri gözcükler bunlar.

Bütün bu gözler benimdi. Onları olası kılan bendim; etkin kısım ben olmuştum; onlara ilk malzemeyi, görüntüyü ben sağlamıştım. Gözlerle işin devamı gelmişti, yani bütün diğerleri, gözlere sahip olarak her türlü biçim ve işlevde ve gözlerle yapılabilecek pek çok şeyle, kendileri olmuşlardı, bu da benim yaptıklarıma bağlıydı. Benim orada bulunmama hiçbir katkıları olmamıştı, benim diğerleri ile olan ilişkilerime ve diğer dişilerle benim orada oturup sarmal kabuk örmeme falan. Anlayacağınız her şeyi ben öngörmüştüm.

Ve o gözlerin her birinin dibinde ben oturuyordum, veya bir başka ben, benim görüntülerimden biri o

dişinin görüntüsü ile karşılaşıyor. İrislerin yarısıvı küresini, gözbebeklerinin karanlığını, retinaların ayna saraylarını aşarak girilen o öte dünyada, ne kıyısı ne sınırı olan o gerçek maddemizde gene onun en sadık görüntüsüne rastlıyordu.

SON